

Openbaring

Openbaring 1

1. De openbaring Gr.*Apocalypis*; welk woord zelfs in de gewone Latijnse overzetting en verscheidene andere wordt behouden, en betekent een *Openbaring*, of *ontdekking* van verborgene dingen, gelijk dit woord van het Evangelie in het algemeen gebruikt wordt, Matth. 11:25; Ef. 3:5. Doch hier wordt het genomen voor een openbaring der dingen, die na dien tijd zouden geschieden, gelijk in dit vers wordt uitgedrukt. En dit woord *openbaring* wordt ook hier gesteld als een opschrift des boeks, gelijk de profeten in het begin hunner profetieën dergelijk opschrift gebruikt hebben; zie Jes. 1:1; Hos. 1:1; Joël 1:1; Micha 1:1. **van Jezus Christus, die God** Namelijk de Vader, gelijk uit het volgende blijkt. **hem gegeven heeft, om Zijn dienstknechten te tonen** Namelijk niet alleen met woorden, maar ook met gezichten en afbeeldingen. **de dingen** Dit wordt gezegd ten opzichte van de beginselen dezer geschiedenissen, waarop de voortgang tot den laatsten dag toe zou volgen; 2 Petr. 3:8,9., die haast geschieden moeten; en die Hij door Zijn engel gezonden, en Zijn dienstknecht Johannes te kennen gegeven heeft;
2. Dewelke Namelijk Johannes. **het woord Gods betuigd heeft, en de getuigenis** Dat is, hetwelk hij van *Jezus Christus* persoon, van Zijne prediking, wonderen, lijden, sterven en van Zijn verheerlijking heeft gegeven. Zie dergelijke ook in Petr. 1:16, enz. **van Jezus Christus, en al wat hij gezien heeft.**
3. Zalig is hij, die leest, en zijn zij, die horen de woorden dezer profetie, en die bewaren, hetgeen in dezelve geschreven is; want de tijd Namelijk dat deze dingen beginnen zullen te geschieden, en derhalve dat de gelovigen zich

met de oordelen Gods tegen de verdrukkens, en met de zalige uitkomst der verdrukten *welke beide dingen hier doorgaans worden voorgesteld* zullen mogen vertroosten en versterken. Anderzins wordt ook zelfs de laatste ure en dag gezegd nabij te zijn, omdat Hij den mensen onvoorziens zal overkomen. Zie Matth. 24:43, enz.; 1 Thess. 5:2,4; 2 Petr. 3:10; Openb. 3:3. **is nabij.**

4. **Johannes aan de** Namelijk die Openb. 1:11 met name worden uitgedrukt, die van Paulus wel eerst waren gesticht, maar van Johannes daarna, als de langstlevende van al de apostelen opgebouwd en meer bevestigd zijn, gelijk al de oude geschiedenissen getuigen, dat hij te Efeze is gestorven. Doch onder deze zeven gemeenten worden alle andere gemeenten van *Christus* verstaan, daar enige van die gemeenten, niet zeer lang na den tijd van den apostel Johannes, vergaan of verstrooid zijn; gelijk daarom ook in het besluit van elken brief daarbij wordt gevoegd: *Wie oren heeft om te horen, die hore wat de Geest tot de gemeenten zegt.* **zeven Gemeenten, die in** Hij bedoelt Klein-Azië, nu Anatolië of Natolië genoemd, waarin deze steden alle lagen. **Azie zijn: genade zij u en vrede van Hem** Hierdoor wordt de eeuwige en onveranderlijke godheid van den Vader verstaan, en drukt de apostel hiermede uit den naam van *Ehejeh*, dat is: *Ik zal zijn*, die God Zichzelf geeft, Exod. 3:14, en den naam *Jehova*, waarmee de zelfwezige en onveranderlijke God alom in het Oude Testament wordt genaamd., **Die is, en Die was, en Die komen zal; en van de zeven** Sommigen verstaan hier, door de zeven engelen, waarvan meermalen in dit boek gewag gemaakt wordt, die hier nevens God in dezen wens van genade en vrede zouden gesteld zijn, als werktuigen Gods en middelen, waardoor God Zijne gemeenten beschut, en Zijn genade menigmaal bewijst, gelijk Paulus 1 Tim. 5:21; Timotheüs *betuigt voor God en Zijn uitverkorene engelen*. Doch daar in dezen wens *de genade en vrede* van deze zeven geesten wordt gebeden met dezelfde woorden, waarmede deze van God, en daarna van *Christus* wordt gebeden, welke

geen enkel schepsel kan gegeven worden, Jes. 42:8; Jak. 1:17, zo moet hier door deze zeven geesten verstaan worden de Heilige Geest, die ook een geveer is van deze Evangelische genade en vrede, 2 Cor. 13:13, en daarom zeven geesten genoemd wordt, omdat Hij Zijn gaven in deze zeven gemeenten zo volkomen uitstort, alsof Hij zovele geesten ware; en wordt deze verklaring ook daaruit bewezen, dat deze zeven geesten nergens worden geteld onder degenen, die God of het Lam aanbidden, gelijk wel de vier dieren, de vier en twintig Ouderlingen, met al de scharen der heilige engelen hier doen; gelijk ook daaruit, dat deze zeven geesten uitdrukkelijk worden genoemd, Openb. 4:5, *zeven lampen van vuur brandende voor den troon*; dat is, de velerlei wijsheid en gaven van den Heiligen Geest, die den troon Gods bijzonder verlichten en versieren; gelijk ook Openb. 5:6, *de hoornen en ogen*; dat is, de macht en wijsheid *van het Lam*; en dat zij hier in een graad worden gesteld tussen God en tussen *Christus*. Doch hier wordt de Heilige Geest met Zijn gaven tussen de Vader en *Christus* gesteld, omdat de apostel van de weldaden en eigenschappen van *Christus* in het vervolg nog meer wil spreken. **geesten, die voor Zijn troon zijn;**

5. **En van Jezus Christus, Die de getrouwe** Namelijk die ons het Evangelie uit den schoot des Vaders heeft gebracht, en door Zijn dood verzegelt; Joh. 1:18; 1 Tim. 6:13. **Getuige is, de Eerstgeborene uit de doden, en de Overste der koningen der aarde. Hem, Die ons heeft liefgehad, en ons van onze zonden gewassen heeft in Zijn** Dat is, door Zijn bloedigen dood en offerande; Hebr. 9:14. **bloed.**

6. **En Die ons gemaakt heeft tot koningen** Namelijk om geestelijke heerschappij te voeren over de zonde en de wereld, en om geestelijke offeranden der dankbaarheid voor onze verlossing Gode toe te brengen. Zie 1 Petr. 2:5,9. **en priesters Gode en Zijn Vader; Hem, zeg ik, zij de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid. Amen.**

7. **Ziet, Hij komt met** Dat is, zal komen, namelijk ten laatsten dage in Zijn heerlijkheid, om op de wolken als Zijn rechterstoel zittende, alle mensen te oordelen; gelijk Dan. 7:13. Waarmee hij de vervulling van dit boek zal besluiten. **de wolken en alle oog** Namelijk niet alleen der gelovigen, maar ook zelfs der ongelovigen, gelijk het volgende aantoon. **zal Hem zien, ook degenen, die Hem doorstoken** Dat is, gekruisigd en gedood hebben, gelijk Joden en heidenen in Zijn persoon Hem op aarde gedaan hadden, en nog dagelijks in Zijn gemeente en leden deden; deze plaats is genomen uit Zach. 12:10, waar dezelfde woorden voorzeggenderwijze van God worden gesproken, die hier op den Zoon Gods, namelijk *Christus*, als God, worden geduid. **hebben; en alle geslachten** In Zacharia schijnen deze woorden alleen van de stammen en geslachten van Israël uitgesproken te worden; doch het is bekend, dat daaronder ook doorgaans de heidenen, die tot de kerk van *Christus* ten tijde van het Nieuwe Testament zouden geroepen zijn, worden begrepen; en kan daarom deze plaats van alle volken, beide Joden en heidenen wel worden verstaan, waarvan sommigen zich met droefheid en berouw over hun voorgaande vergrijpen, tegen *Christus* en Zijn gemeente, hebben bekeerd, en hun bekering ook in de toekomst van *Christus*, zullen bewijzen; en de andere hardnekkigen hun rechter met verschrikken tegen hen zullen moeten zien komen; gelijk de woorden van Zacharia ook van beide verstaan kunnen worden. **der aarde zullen over Hem rouw bedrijven; Of voor Hem. ja, Dat is, ja het geschiedde alzo;** en wordt door de verdubbeling van deze twee woorden de grote begeerte van den profeet en van andere gelovigen uitgedrukt, en door de verandering der taal in het Grieks en Hebreeuws geschikt te kennen gegeven, dat deze wens den gelovigen Grieken of heidenen met de Hebreëen of Joden gemeen is. Zie hierna Openb. 22:20. **amen.**

8. **Ik ben de Alfa** Deze wijze van spreken is genomen uit het Griekse A. B., in welke taal

Johannes hier schrijft, waar de A., door hen genoemd *Alfa*, de eerste, en de grote O, door hen genoemd *Omega*, de laatste letter is, gelijk in den tekst ook wordt verklaard. **en de Omega, het Begin en het Einde, zegt de Heere, Namelijk Christus,** die zich hier aan Johannes openbaart, en van wien in Openb. 1:7 is gesproken; wien als den enigen God met den Vader, deze eigenschappen ook hierna Openb. 1:11,17, en Openb. 22:13, uitdrukkelijk worden toegeschreven. **Die is, en Die was, en Die komen zal, de Almachtige.**

9. Ik Hier begint de openbaring zelf, en drukt de apostel eerst zijn naam uit, naar de gewoonte der profeten Jeremia, Daniël en anderen, die hun namen in dergelijke voorzeggingen soms plegen uit te drukken, als ook de plaatsen en gelegenheden, waar hun zulke openbaringen zijn geschied, tot meerdere verzekering der zaken., **Johannes, die ook uw broeder ben, en medegenoot in de verdrukking, en in het Koninkrijk, en in de lijdzaamheid van Jezus Christus, was op het eiland, genaamd Patmos,** Dit is een eiland gelegen in de Middellandse en Egeïsche zee; een van de eilanden genaamd *Cyclades*, naar welk eiland de apostel Johannes verbannen was door keizer *Domitianus*, gelijk getuigen *Euseb. Histor.Eccl.lib. 3, hfdst. 16,* en *Hieronymus in Catal.Ser. Eccl.* om des Evangelies wil, gelijk in den tekst volgt. **om het Woord Gods, en om de getuigenis van Jezus Christus.**

10. En ik was in den Dat is, in een vertrekking of verheffing van zinnen door den Heiligen Geest, gelijk Petrus geschied is Hand. 10:10, en Paulus van zichzelf getuigt 2 Cor. 12:2, en gelijk den profeten ook doorgaans is geschied. **geest op den dag** Dat is, den eersten dag der week, zo genoemd omdat *Christus* op dien dag is opgestaan van de doden, en omdat de dienst des Heeren reeds in dien tijd door de christenen, in plaats van den Sabbat, werd gepleegd, gelijk alle oude leraars getuigen, en ook volgt uit Hand. 20:7, en 1 Cor. 16:2. Op dien dag dan, die tot den

godsdiens was geheiligd, is Johannes, met heilige overdenkingen bezig zijnde, omdat hij in een plaats was waar toen nog geen vergaderingen schijnen geweest te zijn, deze Openbaring geschied. **des Heeren; en ik hoorde achter mij een grote stem, als van een bazuin,**

11. Zeggende: Ik ben de Alfa en de Omega, de Eerste en de Laatste; en hetgeen gij ziet, schrijf dat in een boek, *Of boekskes.* en zend het aan de zeven Gemeenten, die in Azie zijn, **namelijk naar Efeze,** Dit was de hoofdstad van Klein-Azië, gelegen tegen de Jonische zee, waar Paulus langen tijd heeft gepredikt, Hand. 19:1, enz. en aan welke gemeente hij dien vermaarden zendbrief tot de Efezeren heeft geschreven; gelijk ook de zes andere steden in hetzelfde Azië waren gelegen. Van Smyrna en Pergamus is in de Schrift niets meer te lezen, gelijk ook niet van Sardis en Filadelfia; maar van Thyatire wordt ook gewag gemaakt Hand. 16:14, in de bekering van Lydia de purperverkoopster en van Laodicea in den zendbrief aan de Colossensen, Col. 4:15,16. Doch *Plinius* getuigt dat sommige van die steden enigen tijd daarna door aardbeving zijn vergaan. **en naar Smyrna, en naar Pergamus, en naar Thyatire, en naar Sardis, en naar Filadelfia, en naar Laodicea.**

12. En ik keerde mij om, om te zien de stem Dit is, dengene van wien deze stem was., die met mij gesproken had; en mij omgekeerd hebbende, zag ik **zeven** Hierdoor worden de zeven gemeenten aangeduid, die voor God dierbaar als goud zijn, gelijk in Openb. 1:20 wordt verklaard; en dit beeld is genomen van den gouden kandelaar, die in het heilige van den tabernakel was, en dag en nacht door de priesters met olie en licht in zijn lampen moest voorzien worden, Lev. 24:2, gelijk hetzelfde beeld ook te vinden is Zach. 4:2; en daardoor werden afgebeeld de gaven en verlichting van den Heiligen Geest, en de naarstigheit der priesters in het verzorgen derzelve door het woord en de Sacramenten

waarvan *Christus* alleen, als den enigen priester van het Nieuwe Testament, de zorg en eer hier wordt toegeschreven. **gouden kandelaren;**

13. En in het midden van de zeven kandelaren Een, den Zoon Dat is, in *Christus Jezus*, die in het Evangelie doorgaans zo wordt genoemd, en hier *den Zoon des mensen gelijk* wordt gezegd, omdat Hij verschijnt in een gezicht en niet in Zijn persoon; en dat in zulke gedaante, niet die Hij heeft in Zijn natuur, maar die Hij heeft in Zijne werkingen en eigenschappen, waarop hier wordt gezien; gelijk Hij elders als een lam, als zittende te paard, of op andere wijze in deze openbaring wordt vertoond; en Hij wordt *de Zoon des mensen* genoemd, niet alleen omdat Hij een waarachtig mens is, uit de vrouw geworden, maar omdat Hij die is, waarvan Daniël ook zo is verschenen; of *enen die eens mensen Zoon*, dat is, een mens *gelijk was des mensen gelijk zijnde*, bekleed met een lang Namelijk hetwelk eigenlijk een priesterlijk kleet was; Exod. 28:4,40, en Exod. 39:27. **kleet tot de voeten, en omgord** Daarmee wordt zijn vaardigheid in het bedienen van zijn ambt uitgedrukt, gelijk door den gouden gordel zijn waardigheid. **aan de borsten met een gouden gordel;**

14. En Zijn hoofd en haar was wit Daarmee wordt de wijsheid en eeuwigheid van *Jezus Christus* afgebeeld, gelijk ook deze eigenschappen van God den Vader, zo worden afgebeeld; Dan. 7:9., **gelijk als witte wol, gelijk sneeuw; en Zijn ogen** De volgende beelden zijn meest genomen uit Dan. 10:6, waar Daniël bijna dergelijk gezicht is verschenen. Door de vlam des vuurs worden Zijn alwetende en alles doorstralende ogen, zelfs in de harten der mensen, verstaan, gelijk af te leiden is uit Openb. 2:18,19,23. **gelijk een vlam vuurs;**

15. En Zijn voeten waren blinkend koper gelijk, en gloeiden als in een oven; en Zijn stem als een stem van vele wateren.

16. En Hij had zeven Deze sterren worden hierna, Openb. 1:20, verklaard te zijn de engelen of opzieners der gemeente, die bij sterren worden vergeleken, omdat zij de gemeente met hun leer en leven moeten voorlichten, gelijk de Hierdoor wordt de heerlijkheid van *Christus* aangeduid, gelijk ook de gelovigen hiernamaals in het eeuwige leven, Matth. 13:43; die nochtans geen heerlijkheid hebben dan van *Christus* en door *Christus*. **sterren in Zijn rechterhand; en uit Zijn mond ging een tweesnijdend** Namelijk van Zijn woord, zo door Zijn beloften, tot troost der gehoorzamen, als door Zijn dreigementen tot straf der ongehoorzamen, gelijk verklaard wordt Openb. 2:16, en Openb. 19:15. Zo wordt ook Gods Woord genoemd Ef. 6:17; Hebr. 4:12. **scherp zwaard; en Zijn aangezicht was, gelijk de** Hierdoor wordt de heerlijkheid van *Christus* aangeduid, gelijk ook de gelovigen hiernamaals in het eeuwige leven, Matth. 13:43; die nochtans geen heerlijkheid hebben dan van *Christus* en door *Christus*. **zon schijnt in haar kracht.**

17. En toen ik Hem zag, viel ik Namelijk eensdeels uit eerbied, eensdeels uit verschrikking, gelijk Dan. 8:18, en Dan. 10:8, enz. en anderen ook is overkomen. **als dood aan Zijn voeten; en Hij legde Zijn rechterhand op mij, zeggende tot mij: Vrees niet; Ik ben de** Zie daarvan hiervoren Openb. 1:8,11. **Eerste en de Laatste;**

18. En Die leef, en Ik ben dood geweest; en zie, Ik ben levend in alle eeuwigheid. Amen. En Ik heb de sleutels Dat is, de macht om u van dood en hel te verlossen, en de vijanden daarin te werpen. Zie Matth. 10:28. **der hel en des doods.**

19. Schrijf, hetgeen gij Namelijk in dit gezicht. Anderen nemen het breder voor al hetgeen in de gemeente van *Christus* tot den tijd van *Christus'* hemelvaart door den apostel was gezien. Doch het Openb. 1:1 strijdt hiertegen, gelijk ook Openb. 4:1. **gezien**

hebt, en hetgeen is, Dat is, den stand der zeven gemeenten, zo die tegenwoordig is, en hetgeen ik u aan hen terstond bevelen zal te schrijven; hetwelk in de twee volgende hoofdstukken geschiedt. **en hetgeen geschieden** Namelijk hetgeen van het begin van het vierde hoofdstuk tot het einde van het boek wordt beschreven. **zal na dezen:**

20. De verborgenheid der zeven sterren, die gij gezien hebt in Mijn rechter hand, en de zeven gouden kandelaren. De zeven sterren zijn Dat is, betekenen, of stellen voor ogen; gelijk Gen. 41:27, en meermalen in de Heilige Schrift. Doch van deze zeven sterren en zeven kandelaren, zie de aantekening hiervoor op Openb. 1:12,16. **de engelen** Dat is, leraars of opzieners der zeven gemeenten, gelijk de profeten en priesters ook soms *engelen* worden genoemd, omdat zij door God worden uitgezonden om het volk van Godswege te leren, te vermanen, te troosten en te waarschuwen. Zie Richt. 2:1, Hag. 1:13; Mal. 2:7. **der zeven Gemeenten; en de zeven kandelaren, die gij gezien hebt, zijn** Dat is, betekenen, of stellen voor ogen; gelijk Gen. 41:27, en meermalen in de Heilige Schrift. Doch van deze zeven sterren en zeven kandelaren, zie de aantekening hiervoor op Openb. 1:12,16. **de zeven Gemeenten.**

Openbaring 2

1. Schrijf aan den engel Dat is, opziener, of herder der gemeente; gelijk Openb. 1:20 is verklaard; en hier wordt het in het enkelvoud gesteld, òf om het gehele gezelschap der opzieners daardoor te verstaan, gelijk Mal. 2:7, onder den naam van *engel* onder één het gehele college der priesters wordt verstaan; òf omdat een onder hen in orde den voorrang had, door wien het den ander werd aangediend, gelijk blijkt uit Hand. 20:17,28, dat er meer ouderlingen of opzieners in deze gemeente van Efeze Van de ligging dezer stad, zie hiervoor Openb. 1:11. waren, aan wie gezamenlijk Paulus in zijn laatste afscheid gebiedt, dat zij

zouden acht nemen op zichzelf en op de gehele kudde, waarover de Heilige Geest hen tot *Episcopus*, dat is *Opzieners* gesteld had, om de gemeente te hoeden. Zo is het dan ongegrond, dat door enigen hieruit enige bisschoppelijke macht van één boven de anderen besloten wordt. Want ook zelfs hetgeen aan den engel der gemeente hier wordt geschreven, wordt tot waarschuwing der gehele gemeente geschreven, gelijk blijkt uit Openb. 2:7, en Openb. 1:11. **der Gemeente van Efeze** Van de ligging dezer stad, zie hiervoor Openb. 1:11.: **Dit zegt Hij, Die de zeven sterren in Zijn rechter hand houdt, Die in het midden der zeven gouden kandelaren wandelt:**

2. Ik weet Dat is, al uw doen, goed en kwaad, gelijk in het volgende verklaard wordt; en hier spreekt *Christus* niet van enkel wetenschap alleen, maar van een wetenschap, die met een werkende zorg en voornemen om dat te belonen, of te bestraffen, is vergezeld, gelijk in al de brieven zal verklaard worden. **uw werken, en uw arbeid,** Namelijk in het gestadig leren en vermanen. Zie 1 Thess. 5:12; 1 Tim. 5:17. **en uw lijdzaamheid,** Namelijk in het verdragen van vervolgingen, gelijk Openb. 2:3 breder verhaald wordt. **en dat gij de kwade** Dat is, die ergernissen aanrichten in leer of leven. Zo wordt hier dan zijn ijver geprezen in het oefenen van de kerkelijke tucht. **n niet kunt dragen; en dat gij beproefd** Grieks *verzocht*, of zo beproefd en onderzocht, dat gij hun valsheid hebt aan den dag gebracht. **hebt degenen, die uitgeven, dat zij** Dat is, die voorgaven dat zij door *Christus* waren gezonden, gelijk vele valse leraars en valse apostelen in dien tijd reeds in de gemeenten opstonden, Hand. 20:29, enz.; 2 Cor. 11:13, enz. **apostelen zijn, en zij zijn het niet; en hebt ze leugenaars bevonden;**

3. En gij hebt verdragen, en hebt geduld; en gij hebt om Mijns Naams wil gearbeid, en zijt niet moede geworden.

4. Maar Ik heb tegen u, dat gij uw eerste Dat is, uw eersten ijver in het oefenen van uw ambt en van de werken der liefde, gelijk Openb. 2:5 verklaard wordt. liefde hebt verlaten.
5. Gedenk dan, waarvan Dat is, van hoe groten ijver tot hoe grote slapheid. gij uitgevallen zijt, en bekeer Namelijk tot uw vorigen ijver. Want dat hij niet geheel van de liefde en van het geloof was vervallen, blijkt uit den lof, die in Openb. 2:2,3, en Openb. 2:6 hem door *Christus* nog wordt gegeven. u, en doe de eerste werken; en zo niet, Ik zal u haastelijk Namelijk met mijn straffen en kastijdingen. bij komen, en zal uw kandelaar Dat is, uw gemeente, gelijk hiervoor Openb. 1:20 is verklaard. Waaruit blijkt dat ook de gemeente in dezelfde verslapping was vervallen, die *Christus* door dit dreigement tot haar eersten ijver wil verwekken. Want hoewel *Christus'* gemeente nimmer vergaat, Matth. 16:18, zo wordt zij nochtans wel van de ene plaats genomen, en op een andere geplant, gelijk *Christus* den Joden dreigt, Matth. 21:43. van zijn plaats weren, indien gij u niet bekeer Namelijk tot uw vorigen ijver. Want dat hij niet geheel van de liefde en van het geloof was vervallen, blijkt uit den lof, die in Openb. 2:2,3, en Openb. 2:6 hem door *Christus* nog wordt gegeven.t.
6. Maar dit hebt gij, dat gij de werken der Deze secte der Nicolaieten leerde, gelijk enige oude schrijvers getuigen, dat hoererij geen zonde was, en dat afgodenoffer te eten geoorloofd was, waartegen het besluit der apostelen, Hand. 15:29, is gesteld. Sommigen menen dat Nicolaüs, een van de eerste diakenen, Hand. 6:5, daarvan de stichter zou zijn geweest, die als een andere Judas van de zuiverheid der leer van *Christus* zou zijn vervallen, hoewel anderen hem verontschuldigen, en menen dat een andere Nicolaüs daarvan de invoerder geweest is, die den naam van diaken Nicolaüs daartoe heeft misbruikt. Zie *Euseb. Hist.lib. 3, hfdst. 26*, en *Iren. lib. 1, hfdst. 7*. Nikolaieten haat, welke Ik ook haat.
7. Die oren Grieks oor. Zie Matth. 13:43; Mark. 4:9. heeft, die hore wat de Geest tot de Gemeenten zegt. Die overwint, Ik zal hem geven te eten van den boom Grieks *het hout des levens*. Dit ziet op den boom des levens, die in het midden van het aardse paradijs genomen wordt als een beeld en schaduw van den hemel, of woonstede der uitverkorenen in den hemel, gelijk ook Luk. 23:43, en 2 Cor. 12:2,4. De boom des levens is een schaduw van *Christus*, de oorsprong des levens, waaraan eeuwige gemeenschap zullen hebben die in het geloof volstandig blijven, gelijk ook hierna in het hemelse Jeruzalem deze boom des levens geplant staat, Openb. 22:2, wiens bladeren dienen tot gezondmaking der heidenen, wier gezondmaking uit *Christus* alleen voortkomt; Joh. 11:25; Hand. 4:12. des levens, die in het midden van het paradijs Gods is.
8. En schrijf aan den engel Zie de aantekeningen Openb. 2:1. der Gemeente van die van Smyrna: Dit was ook een voorname stad in Jonië, aan de zee gelegen, wat noordelijker dan Efeze, waaruit zij als een kolonie was gesproten. Dit zegt de Eerste en de Laatste, Die dood geweest is, en weder levend Namelijk door Zijn opstanding uit de doden. Of *was levende*; namelijk naar Zijn goddelijke natuur, toen Hij dood was naar Zijn menselijke. is geworden:
9. Ik weet uw werken, en verdrukking, en armoede Namelijk door de beroving van uwe goederen in de verdrukking. (doch gij zijt rijk) Namelijk naar den geest, of naar de geestelijke en hemelse goederen, die geen vervolgers kunnen ontnemen; Matth. 6:19., en de lastering Namelijk waarmede zij *Christus* als een verleider, en Zijn gemeente als vijanden der wet, afvalligen van Mozes en als oproermakers lasteren; gelijk doorgaans in het Evangelie en in de Handelingen der Apostelen voorkomt, en zij onder dezen dekmantel de christenen vervolgden. Zie Hand. 13:50, en Hand. 14:2, en elders. dergenen, die zeggen Dat is, roemen dat

zij Joden zijn en dienvolgens Gods volk en ijveraaers voor de wet; Rom. 2:17, enz., **dat zij Joden zijn, en zijn het** Dat is, zijn geen rechte Joden, noch Abrahams kinderen, gelijk zij roemen, maar zijn kinderen des duivels, wiens werken zij navolgen; Joh. 8:39, enz. **niet, maar zijn een synagoge** Dat is, vergadering. Daar de Joden hun vergaderingen of gemeenten synagogen noemden, zo gebruikt daarom de Evangelist dit woord. **des satans.**

10. **Vrees** Namelijk zo dat gij daarom zoudt afwijken of kleinmoedig worden. **geen der dingen, die gij lijden zult. Ziet, de duivel** Namelijk door zijn werktuigen, de tirannen, die hij daartoe zal verwekken. **zal enigen van ulieden in de** Namelijk om hun allerlei smaad en verdriet aan te doen. **gevangenis werpen, opdat gij verzocht** Of *beproefd wordt*; namelijk of gij standvastig bij de waarheid zult blijven. **wordt; en gij zult een verdrukking hebben van tien** Sommigen nemen deze dagen voor zoveel jaren, Num. 14:34; gelijk onder keizer Trajanus een tienjarig vervolging tegen de christenen kort hierna is verwekt. Anderen nemen het voor een kleinen of korten tijd, Hos. 6:2; daar dit hier tot vertroosting wordt bijgebracht. **dagen. Zijt getrouw tot den** Dat is, zo dat gij den dood zelfs niet ontziet; of tot het einde toe. **dood, en Ik zal u geven de kroon** Dat is, het eeuwige leven tot een kroon of genadige vergelding van uw arbeid, 1 Petr. 5:4; een gelijkenis genomen van die om een prijs strijden of lopen. Zie 2 Tim. 4:7,8. **des levens.**

11. **Die oren heeft, die hore wat de Geest tot de Gemeenten zegt. Die overwint, zal van den tweeden** Dat is, de eeuwige dood; want gelijk de eerste dood is de scheiding der ziel van het lichaam, zo is de tweede dood een scheiding en verstoting van de mensen van God, gevoegd met eeuwige smarten en pijniging in de hel, gelijk Johannes zulks verklaart; Openb. 20:14, en Openb. 21:8. **dood niet beschadigd worden.**

12. **En schrijf aan den engel der Gemeente, die in Pergamus** Deze stad Pergamus was de hoofdstad van een deel van Klein-Azië, waar de Attalische koningen hun hof tevoren hadden gehad, en waar nu de Romeinse stadhouders hun hof ook hielden; welke stad daarom vol pracht, ongerechtigheid, hoererij en afgoderij was, hebbende een tempel, waar de duivel onder den naam van Esculapius ook antwoorden gaf, gelijk de heidense geschiedenis getuigt: en waar de gemeente der christenen allermeest werd vervolgd en verdrukt, en met grove ketterijen bestreden. **is: Dit zegt Hij, Die het tweesnijdend scherp zwaard heeft:**

13. **Ik weet uw werken, en waar gij woont; namelijk daar de troon Christus** noemt deze stad hier den troon des satans, omdat de satan daar op een bijzondere wijze door afgoderij en tirannij zetelde; gelijk hierna het beest met zeven hoofden en tien hoornen de troon des draaks wordt gegeven; Openb. 13:2. **des satans is, en gij houdt** Dat is, gij vreest niet mijn naam te belijden, niettegenstaande alle zwaarigheden, die u daardoor overkomen. **Mijn Naam, en hebt Mijn geloof niet verloochend, ook in die dagen, in welke Antipas** Van dezen Antipas leest men niet veel in de oude kerkelijke geschiedenis. Hier blijkt, dat hij een voornaam opziener of herder van die gemeente was geweest, die als een martelaar of getuige der waarheid van *Christus*, deze met zijn dood had verzegeld, tot wiens navolging hij hun dit voorbeeld voor ogen stelt., **Mijn getrouwe getuige was, welke gedood is bij ulieden, daar de satan woont.**

14. **Maar Ik heb enige weinige dingen tegen u, dat gij** Dat is, onder u nog laat verkeren en leren, gelijk Openb. 2:20 wordt verklaard, zonder die door de macht van den kerkelijken ban uit het midden van u te weren; gelijk het tegendeel hiervan tevoren was geprezen in den engel der gemeente van Efeze Openb. 2:2. **aldaar hebt, die de lering van Balaam houden, die Balak**

leerde den kinderen Israels een aanstoot voor te werpen, opdat zij zouden afgodenoffer eten en hoereren.

15. Alzo hebt ook gij, die de Dat is, gelijk de Israelieten door den raad Bileams tot afgoderij en hoerij zijn verleid, zo hebt gij ook onder u die de lering der Nicolaieten houden, die daar leren dat het geoorloofd is, wat Bileam aan Balak had geraden. Van deze Nicolaieten, zie hiervoor in de aantekeningen Openb. 2:6. **lering der Nikolaieten houden; hetwelk Ik haat.**

16. Bekeer u; en zo niet, Ik zal u haastelijk bij komen, en zal tegen hen krijg voeren met het Dat is, door mijn dreigementen en geestelijke macht. Zie hiervoren Openb. 1:16, en 2 Cor. 10:5,6. **zwaard Mijns monds.**

17. Die oren heeft, die hore, wat de Geest tot de Gemeenten zegt. Die overwint, Ik zal hem geven te eten van het De apostel ziet hier op de kruik met manna, die in het heilige der heiligen weggezet en bewaard werd, gelijk te lezen is Exod. 16:33,34; Hebr. 9:4, waardoor *Christus*, het brood des levens, die te Zijner tijd verschijnen zou, met al Zijn verdiensten en weldaden werd afgebeeld, gelijk in het brede wordt verklaard Joh. 6:31, enz. Hier wordt dus beloofd de nadere gemeenschap met *Christus*, en genieting van alle geestelijke weldaden, ook der heerlijkheid, die Hij ons heeft verworven gelijk hiervoor Openb. 2:7, door den boom des levens beloofd is; daar het den Vader behaagd heeft dat in Hem alle volheid zou wonen, en wij in Hem volmaakt zijn; Col. 1:19, en Col. 2:9,10. **manna, dat verborgen is, en Ik zal hem geven een witten** Deze is de Heilige Geest, die in ons geweten deze keurstem des Vaders overbrengt, en getuigt dat wij om *Christus'* wil door het geloof in Gods oordeel vrijgesproken zijn van alle zonden en straffen waarvan 2 Cor. 1:22; een gelijkenis, genomen van de stemmingen der Grieken en Romeinen in het veroordelen of vrijspreken der misdadigers. Het veroordelen geschiedde door een

zwarten keursteen, het vrijspreken door een witten. Zie iets dergelijks Hand. 26:10. **keursteen, en op den keursteen een nieuwen** Deze naam is, dat hij, die tevoren een kind des toorns en des verderfs was, nu tot een kind Gods en erfgenaam des eeuwigen levens gesteld wordt, gelijk Paulus spreekt Rom. 8:15. **naam geschreven, welken** Want de natuurlijke mens verstaat niet de dingen die des Geestes Gods zijn, maar wij hebben den Geest van *Christus* ontvangen, opdat wij zouden weten hetgeen ons van God geschonken is. Zie Joh. 14:17; 1 Cor. 2:9,10, enz. **niemand kent, dan die hem ontvangt.**

18. En schrijf aan den engel der Gemeente te Thyatire: Dit was de laatste stad in Mysië tegen Macedonië, zuidwaarts van Pergamus gelegen; zie Hand. 16:14. **Dit zegt de Zoon** Hier noemt Zich *Christus* met Zijn naam, naar Zijne goddelijke natuur, gelijk hij Openb. 1:13, in het gezicht zich noemt *den Zoon des mensen* naar Zijn menselijke natuur, omdat Hij God en mens is in één persoon. En hij schrijft zichzelf hier de eigenschappen toe, die in het beeld van zijn persoon tevoren verklaard zijn; Openb. 1:14,15. **van God, Die Zijn ogen heeft als een vlam vuurs, en Zijn voeten zijn blinkend Of fijn koper. koper gelijk:**

19. Ik weet uw werken, en liefde, en dienst, en geloof, en uw lijdzaamheid, en uw werken, en dat Sommige boeken aten het woord *en* hier uit. **de laatste meer zijn dan de eerste.**

20. Maar Ik heb enige weinige Namelijk in getal, hoewel zij van groot gewicht zijn, gelijk ook Openb. 2:14. En dit zegt *Christus* om hen te gemakkelijker en met meerderen moed tot verbetering derzelve te brengen. **dingen tegen u, dat gij de vrouw** Sommigen verstaan hierdoor de secte zelf der Nicolaieten, gelijk door de hoer van Babel hierna, Openb. 17, verstaan wordt de gehele afgodische heerschappij van den antichrist. Doch dewijl *Christus* nu tweemaal deze secte met haar naam genoemd heeft, zo is het geloofwaardiger, dat hierdoor een zekere

aanzienlijke vrouw van deze secte onder hen, die een schijn van godzaligheid had en een voorzeggenden geest roemde te hebben, verstaan wordt, die gelijk de rechte Jezebel eertijds het volk Israëls tot de afgoderij van Baäl bracht, en vervolgens ook tot hoererij, die met zulke afgoderij gewoonlijk gemengd was, ook zo door haar schijn en overredingen de christenen hiertoe, als een geoorloofde zaak, zocht te brengen, en daartoe haar huis openhield. Jezabel, die zichzelf zegt een profetes te zijn, laat leren, en Mijn dienstknechten verleiden, dat zij hoereren en afgodenoffer eten.

21. En Ik heb haar tijd gegeven, opdat zij zich zou bekeren van haar hoererij, en zij heeft zich niet bekeerd.

22. Zie, Ik werp haar te bed, en die met Dat is, afgoderij en hoererij, als voren. Want afgoderij is ook geestelijk overspel, omdat zij den mens van God, den waren man van zijn gemeente, afkeert. haar overspel bedrijven, in grote Namelijk òf door de straf der overheid, òf door ziekte, òf ook door wroeging van hun geweten over hun boos leven. verdrukking, zo zij zich niet bekeren van hun werken.

23. En haar kinderen zal Ik door den dood ombrengen; en al de Gemeenten zullen weten, dat Ik het ben, Die nieren en harten onderzoek. En Ik zal ulieden geven een iegelijk naar uw werken.

24. Doch Ik zeg ulieden, en tot de anderen, die te Thyatire zijn, zovelen, als er deze leer niet Dat is, nog niet verstaan en voor goed gekend hebben. hebben, en die de diepten Dat is, de duistere verborgenheden van hun satanische leer, die zij voorwenden van den Heiligen Geest voort te komen, en waar zij anderen mede bedriegen. des satans niet Dat is, nog niet verstaan en voor goed gekend hebben. gekend hebben, gelijk zij zeggen: Ik zal u geen anderen Dat is, geen straf, geen verzoeking, gelijk deze bij de

profeten doorgaans *een last* genoemd worden. Anderen nemen het voor een last van ceremoniën of onderhoudingen van enige zwaardere bevelen, gelijk Hand. 15:10,28 zulke bevelen *een juk* en *een last* worden genoemd. last opleggen;

25. Maar hetgeen gij hebt, houdt dat, totdat Ik zal komen.

26. En die overwint, en die Mijn werken tot het einde toe bewaart, Ik zal hem macht geven over de Dat is, over de vijanden Zijner gemeente, gelijk de heidenen altijd vijanden van Gods volk waren. heidenen;

27. En hij zal ze hoeden met een ijzeren staf; zij zullen als pottenbakkersvaten vermorzeld worden; gelijk ook Ik van Mijn Vader ontvangen heb.

28. En Ik zal hem de morgenster geven. Hierdoor wordt geschikt verstaan een groter licht der kennis van *Christus*, die gelijk de morgenster den dag voorgaat, zo ook hier in onze harten gedurig zal lichten, totdat de zon der volkomen kennis Gods in ons zal schijnen, als God zal zijn alles in allen, 1 Cor. 15:28. Zie ook 2 Petr. 1:19, en Openb. 22:16; waar *Christus* en Zijn kennis met de morgenster wordt vergeleken.

29. Die oren heeft, die hore wat de Geest tot de Gemeenten zegt.

Openbaring 3

1. En schrijf aan den engel der Zie hiervoor Openb. 2. Gemeente, die te Sardis is: Dit was een zeer grote en vermaarde stad in Lybië, waar eertijds het hof en de woonplaats van den koning Cresus geweest is. Dit zegt, Die de zeven geesten Gods heeft, en de zeven sterren: Ik weet uw werken, dat gij den naam hebt, dat gij leeft, en gij zijt dood.

2. Zijt wakende, Of *waak op*; namelijk uit uwe slapheid en geveinsdheid, gelijk Ef. 5:14. Zie ook Ezech. 34:16. en versterk het overige, dat sterven zou; want Ik heb

uw werken niet vol gevonden Grieks *niet vervuld*; dat is, niet oprecht, niet ernstig en ijverig genoeg. Want anders struikelen ook de allerheiligsten in velen; Jak. 3:2. **voor God.** Anderen lezen, *voor mijn God*; dat is, hoewel gij de mensen met dezen schijn kondt voldoen, God is met den schijn niet tevreden, maar eist een oprecht gemoed en een ernstige daad.

3. Gedenk dan, hoe gij het ontvangen

Dat is, welken last gij ontvangen, en welke leer gij van de apostelen gehoord hebt, als gij tot dezen dienst zijt geroepen. **en gehoord hebt, en bewaar het, en bekeer u.** Indien gij dan niet waakt, zo zal Ik over u komen als een dief, Dat is, haastig en onvoorziens, gelijk Matth. 24:43, hetwelk òf van een haastigen dood over hem, òf van andere straffen kan verstaan worden. **en gij zult niet weten, op wat ure Ik over u komen zal.**

4. Doch gij hebt enige weinige namen

ook te Sardis, Dat is, personen, gelijk Hand. 1:15. **die hun klederen niet** Dat is, die zichzelf met onzuivere leer en met een onkuis leven, gelijk de Nicolaiëten, niet hebben ontreinigd. Zie 1 Thess. 4:4. Deze gelijkenis gebruikt ook Judas:23. **bevlekt hebben, en zij zullen met Mij wandelen in witte klederen,** Namelijk als overwinnaars der zonden en der wereld. Want de witte klederen zijn eertijds tekenen geweest van overwinning en heerlijkheid, gelijk blijkt het Openb. 3:5. Zie ook hierna Openb. 7:9, en Openb. 19:14. **overmits zij het waardig zijn.**

5. Die overwint, die zal bekleed worden met witte klederen; en Ik zal zijn naam geenszins uitdoen uit het boek des levens, en Ik zal zijn naam belijden Namelijk als mijn ware dienaars en discipelen; Matth. 10:32. **voor Mijn Vader en voor Zijn engelen.**

6. Die oren heeft, die hore wat de Geest tot de Gemeenten zegt.

7. En schrijf aan den engel der Gemeente, die in Filadelfia is: Dit was

een stad in Mysië, niet ver van Lydië; zo genoemd door zekeren *Attalus Filadelfus*, die deze stad eerst had laten bouwen; die wel niet zeer bloeide, omdat zij vele aardbevingen onderworpen was, maar evenwel een zeer schone en vrome gemeente had, gelijk uit den brief zelf blijkt. **Dit zegt de Heilige, de Deze twee titels worden God doorgaans in het Oude Testament toegeschreven, gelijk te zien is Jes. 6:3; Ps. 145:17, welke Christus,** als de ware Zoon Gods, Zichzelf hier ook geeft, daar Hij is degene die niet alleen in Zichzelf heilig is, maar ook ons heilig maakt, en die waarachtig is in al zijn beloften en dreigementen. **Waarachtige, Die den sleutel Davids** Dat is, der gemeente van *Christus*, waarvan David en zijn huis een voorbeeld was. Hier wordt gezien op de plaats Jes. 22:22, waar aan Eljakim zulke belofte wordt gedaan, en daardoor wordt verstaan de opperste macht van inlaten in de gemeente, en uitsluitend uit deze, en vervolgens ook in en uit den hemel, gelijk *Christus* Zijn gemeente ook een geestelijke macht, doch onder Hem, beloofd heeft; Matth. 16:19; Matth. 18:18. **heeft; Die opent, en niemand sluit, en Hij sluit, en niemand opent:**

8. Ik weet uw werken; zie, Ik heb een geopende deur voor u Dat is, een zekere en onverhinderde gelegenheid om het Evangelie met goeden voortgang te verbreiden, gelijk 1 Cor. 16:9; 2 Cor. 2:12. **gegeven, en niemand kan die sluiten; want gij hebt kleine kracht,** Namelijk van uzelf of bij uzelf, om zo groot een werk te volbrengen. Dus *wil hij zeggen*, wijl gij getrouw zijt in het bewaren van mijn Woord, zo zal Ik u de deur door mijn Geest openen, en niemand hoezeer hij daartegen woelt, zal zulks verhinderen. Want de kracht Gods wordt in onze zwakheid volbracht, 2 Cor. 12:9. Anderen zetten het over: *Gij hebt nog een weinig kracht*; dat is, daar is nog door mijn genade wat goeds bij u, namelijk dat Ik in u voorts zal zegenen. **en gij hebt Mijn woord bewaard, en hebt Mijn Naam niet verloochend.**

9. Zie, Ik geef *u enigen* uit de synagoge des satans, dergenen, die zeggen, dat zij Joden zijn, en zijn het niet, maar liegen; zie, Ik zal maken, dat Dat is, ik zal zelfs uit de Joden, die nu gezworen vijanden mijner gemeente zijn, enigen tot mij bekeren; gelijk namelijk in Paulus, en andere overblijfselen der genade, tevoren geschied is, en naar *Christus'* belofte in deze gemeente nog meer moet geschied zijn. zij zullen komen, en aanbidden voor uw voeten, en bekennen, dat Ik u liefheb.

10. Omdat gij het woord Mijner lijdzaamheid bewaard hebt, zo zal Ik ook u bewaren uit de ure Dat is, beletten dat de verzoeking tot u niet zal komen; of zo zij komt, dat zij u aan uw ziel niet zal beschadigen. **der verzoeking, die** Dat is, der vervolging, gelijk meermalen is aangewezen; en hier schijnt *Christus* te spreken van de tienjarige vervolging, die Trajanus de gehele wereld door kort hierna tegen de Christenen heeft verwekt. **over de gehele wereld komen zal, om te verzoeken, die op de aarde wonen.**

11. Zie, Ik kom haastelijk; houd dat gij hebt, Namelijk het geloof en een goed geweten; gelijk Paulus verklaart 1 Tim. 1:19. **opdat niemand uw kroon neme.** Sommigen verstaan dit van de kroon van het leerambt, waarin deze leraar zich tot dien tijd wel had gekwet; doch het kan ook verstaan worden van de kroon des eeuwigen levens, gelijk hiervoor Openb. 2:10, welke hier gedreigd wordt van iemand genomen te zullen worden, wanneer hij in zorgeloosheid van zijn ambt, of des levens zou komen te vervallen; en zulke waarschuwingen zijn middelen die dienen, dat de gelovigen in het goede volstandig zouden blijven. Want *Christus* belooft in Openb. 3:10, *dat Hij hen zal bewaren uit de ure der verzoeking*; en in Openb. 3:12, *dat die een pilaar is in den Tempel Gods, waaruit hij niet meer zal gaan.*

12. Die overwint, Ik zal hem maken tot een pilaar in den tempel Mijns Gods, en hij zal niet meer Namelijk,

gelijk deze pilaren, die schaduwen waren in den tempel van het Oude Testament, van de Chaldeën daaruit zijn weggevoerd, gelijk te zien is Jer. 52:17. Want die een pilaar is in de gemeente der ware uitverkorenen, kan niet vervoerd worden, Matth. 24:24, en wordt nooit uitgeworpen; Joh. 6:37. **daaruit gaan; en Ik zal op hem schrijven den Naam Mijns Gods, en de naam der stad Mijns Gods, namelijk des nieuwen Jeruzalems,** Dat is, de ware gemeente van *Christus* die hier gesteld wordt tegen het uiterlijk of oude Jeruzalem gelijk Gal. 4:26. **dat uit den hemel** Namelijk ten opzichte van de kracht waardoor zij op de aarde wordt vergaderd, en van de heerlijkheid, waarmede zij ten laatsten dage zal worden aangedaan. Zie Openb. 21:2, enz. **van Mijn God afdaalt, en ook Mijn nieuwen Naam.**

13. Die oren heeft, die hore wat de Geest tot de Gemeenten zegt.

14. En schrijf aan den engel van de Gemeente der Laodicensen: Dit zegt de Amen, Dit woord *Amen* wordt gesteld voor een naam of titel van *Christus*, gelijk Openb. 1:8: *Die is, die was, en die komen zal.* En gelijk Exod. 3:14 het woord *Eheje*, dat is, *ik zal zijn*, wordt gesteld voor een naam of titel Gods, waardoor verstaan wordt de getrouwheid en standvastigheid van *Christus* in het volvoeren van alle beloften Gods; 2 Cor. 1:19,20. **de trouwe, en waarachtige Getuige, het Begin der** Dat is, een auteur en oorsprong der schepping van alle dingen, gelijk Joh. 1:3; Col. 1:15. Anderen zetten het over: *prins* of *overste van de schepselen Gods*, gelijk Hij ook Hebr. 1:2 een erfgenaam van alle dingen genoemd wordt. **schepping Gods:**

15. Ik weet uw werken, dat gij noch koud zijt, Dat is, noch ijverig zijt in de aangenomen waarheid, noch vreemd daarvan, als die wel de waarheid hebt aangenomen, doch zoekt in uw leven of uitwendigen godsdienst u te schikken naar de wereld, om ondank en vervolgingen te ontgaan, welke mensen erger zijn en

- moeilijker terecht te brengen, dan degenen die nog vreemd zijn van de waarheid, gelijk *Christus* van de Farizeën spreekt; Joh. 9:41; Elia van de Israelieten; 1 Kon. 18:21. **noch heet; och, of gij koud waart, of heet!**
16. Zo dan, omdat gij lauw zijt, en noch koud noch heet, Ik zal u uit Mijn mond spuwen.
17. Want gij zegt: Ik ben rijk, Dat is, gij roemt of meent, dat gij in alle geestelijke gaven overvloedt, omdat het u wel gaat naar de wereld, gelijk de Farizeën meenden, Luk. 18; maar het tegendeel is waar, gelijk *Christus* hun van stuk tot stuk aanwijst. **en verrijkt geworden, en heb geens dings gebrek; en gij weet niet, dat gij zijt ellendig, en jammerlijk, en arm, en blind, en** Namelijk in de kennis van uzelf, en van uw ellende. **naakt.** Namelijk van de ware gerechtigheid en heiligheid, die voor God geldt, gelijk Openb. 3:18 aantoont.
18. Ik raad u dat gij van Mij koopt goud, beproefd komende uit *Of dat gloeiend uit het vuur komt;* dat is, dat uit het vuur getrokken nu de proef heeft doorstaan, waardoor het ware geloof verstaan wordt, hetwelk door het vuur der verzoeken beproefd wordt, 1 Petr. 1:7, en dat al de rijkdommen van *Christus'* lijden zich toeëigent en tot zich overbrengt. **het vuur, opdat gij rijk moogt worden; en witte klederen, opdat** Dat is, de rechtvaardigheid en heiligheid van *Christus*, waardoor onze geestelijke ellende en naaktheid voor God bedekt wordt, gelijk verklaard wordt Openb. 7:13,14, en Openb. 19:8. **gij moogt bekleed worden, en de schande uwer naaktheid niet geopenbaard worde; en zalf uw ogen met ogenzalf, opdat gij zien moogt.** *Of ogenwater;* dat is het rechte verstand van Zijn woord en de kracht van Zijn Geest, waardoor wij gebracht worden tot kennis van onszelf en van de genade Gods jegens ons; Ps. 19:9, en Ps. 119:105.
19. Zo wie Ik liefheb, Deze verzachting doet *Christus* hierbij om de scherpheid van de vorige vermaning wat te matigen, dewijl die

- uit liefde jegens hen voortkomt. **die bestraf en** Namelijk met woorden en overtuigingen, gelijk het Griekse woord meebrengt. **kastijd Ik; wees** Namelijk met werkelijke bezoeken en bestraffingen. Zie dergelijke Hebr. 12:5,6. **dan ijverig, en bekeer u.**
20. Zie, Ik sta aan de deur Deze plaats schijnt genomen uit het Hooglied van Salomo, Hoogl. 5:2, waar dergelijk kloppen van den bruidegom *Christus* aan de deur van Zijn slaperige bruid beschreven wordt; en daardoor wordt verstaan het geestelijk aanmanen van *Christus*, aan de deur van ons geweten, door Zijn Woord en Geest, om ons uit onze zonden en slaperigheid op te wekken, en Zijn vermaning bij ons plaats te doen hebben., **en Ik klop; indien iemand Mijn stem zal horen, en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen, en Ik zal met hem avondmaal houden,** Dat is, mij met hem door mijn Geest meer en meer te verenigen, en mijn genade en gunst tot zijn troost en versterking hem meer en meer doen gevoelen; Joh. 14:21,23, en hiernamaals hem de eeuwige vreugde doen genieten, die ook bij het aanzitten aan een rijke tafel wordt vergeleken; Matth. 8:11, en Luk. 14:15. **en hij met Mij.**
21. Die overwint, Ik zal hem geven met Mij te zitten in Mijn troon, gelijk als Ik overwonnen heb, en ben gezeten met Mijn Vader in Zijn troon.
22. Die oren heeft, die hore, wat de Geest tot de Gemeenten zegt.

Openbaring 4

1. Na dezen zag ik, Dat is, nadat dit eerste gezicht was voleindigd. **en ziet, een deur was geopend in den hemel; en de eerste stem, die ik gehoord had,** Namelijk Openb. 1:10; welke de stem van *Christus* was, wiens heerlijkheid daar is beschreven, en wiens woorden hier overeenkomen met de woorden die Openb. 1:1 zijn verklaard. **als van een bazuin,**

met mij sprekende, zeide: Kom hier op, en Ik zal u tonen, hetgeen na dezen Dat is, van dezen tijd af tot het einde der wereld, gelijk de openbaring zelf hierna uitwijst. **geschieden moet.** Namelijk, ten opzichte van Gods voorzienigheid, zo in de wereld in het algemeen, als inzonderheid in de gemeente Gods, tot straf der bozen, en tot beproeving en vertroosting der vromen, gelijk Openb. 1:1 en Openb. 22:6.

2. En terstond werd ik in den geest; Dat is, in een nieuwe vertrekking of verheffing van zinnen door den Geest, gelijk hiervoren, Openb. 1:10. **en ziet, er was een troon gezet in den hemel,** Dit gezicht vergelijken velen met het gezicht, dat Jesaja, Jes. 6:1, en Ezechiël, Ezech. 1:4, gezien heeft van de majesteit Gods in den hemel. Er zijn zonder twijfel verscheidene dingen in dit gezicht, welker gelijke ook in die andere worden gevonden. Alleen dient dit daarbij aangemerkt, dat dit gezicht, gelijk ook de andere, vele dingen ontleend heeft aan den tabernakel of tempel van het Oude Testament, welke Mozes bevolen was te maken naar het voorbeeld dat hem op den berg was getoond, gelijk te zien is Exod. 25:8,9,40; Hebr. 8:5, en Hebr. 9:24. Waardoor vele delen en eigenschappen van dit en de volgende gezichten te beter kunnen verstaan worden, gelijk in het vervolg breder zal blijken. **en er zat Een** Namelijk God de Vader, die deze openbaring van *Christus Jezus* heeft gegeven, gelijk uitgedrukt is Openb. 1:1; hetwelk ook blijkt uit de vergelijking met Openb. 4:6,7, waar *Christus* het verzegeld boek neemt uit de hand desgenen die op den troon zat. **op den troon.** Namelijk als een rechter van allen, en in het bijzonder als een koning en beschermer Zijner gemeente. Doch hier moet opgemerkt worden, dat deze troon, waar de donderslagen uit voortkomen, wordt gezegd te zijn in den tempel des hemels. Openb. 16:17,18; dat ook het altaar voor dezen troon Gods staat, Openb. 8:3, en Openb. 9:13; waarin de ark der getuigenis wordt gezien, Openb. 11:19, en waaruit de engelen van Gods aanschijn als Cherubijnen uitgezonden worden, Openb. 14:15,17,18;

welke alle, en andere dergelijke op het voorbeeld van den tempel en den tabernakel wijzen, hoewel zulks hier in den hemel is gezien.

3. En Die daarop zat, was in het aanzien den steen Jaspis en Sardius gelijk; Door deze drie kostelijke stenen, waarvan de eerste van verscheidene kleuren is, de tweede van blinkende lijfverf, en de derde van levendig groen, wordt hier geschikt afgebeeld de velerlei heerlijkheid, en nochtans onveranderlijkheid van Gods wezen, dat alles ook met Zijn heerlijkheid bestraalt, en door Zijn sterkte ondersteunt. Doch hier moet opgemerkt worden, dat hier geen gelijkenis of gestalte van Gods aangezicht wordt aangetekend, opdat de mensen hieruit geen oorzaak zouden nemen om Hem af te beelden; gelijk Mozes van de verschijning van God op den berg Horeb in het vuur betuigt, Deut. 4:15; waarom ook in de verschijning, Jes. 6, Ezech. 1, en Ezech. 10, en Dan. 7, geen bijzondere gestaltenis des aanschijns wordt uitgedrukt; en hebben ook de Israelieten in het Oude Testament, onder den dekmantel van zulke verschijningen aan de profeten gedaan, nimmer God door enig beeld durven afbeelden, gelijk de apostelen en de eerste Evangelische Kerk ook zulks nimmer heeft bestaan, daar het strijdt tegen de uitgedrukte bevelen van God; Deut. 4:15,23; Jes. 40:18; Hand. 17:29; Rom. 1:23. **en een regenboog was rondom den troon,** Hierdoor wordt geschikt afgebeeld het verbond der genade Gods over Zijn gemeente, dat namelijk, welke stormen en watervloeden van vervolging of andere zwarigheden hier in deze onstuimige wereld hun overkomen, Hij hen nochtans niet zal laten vergaan, gelijk van de wateren van den zondvloed gesproken wordt; Gen. 9:12, enz. **in het aanzien der steen Smaragd gelijk.**

4. En rondom den troon waren vier en twintig tronen; en op de tronen zag ik de Deze vier en twintig ouderlingen nemen sommigen voor de twaalf patriarchen, en de twaalf apostelen, als voorgangers van de gehele Kerk van het Oude en Nieuwe

Testament. Doch daar Johannes, een van de apostelen, toen nog leefde, en dit gezicht in den hemel is geschied, zo verstaan anderen hierdoor al de voorgangers van het Oude Testament; een gelijkenis, genomen van de priesters en levieten, die den tabernakel dienden, en in vier en twintig orden waren onderscheiden, en derhalve vier en twintig oversten hadden, die voorgangers waren van de gehele Israelitische Kerk, gelijk te zien is 1 Kron. 24. **vier en twintig ouderlingen zittende, bekleed met witte klederen,** Deze betekenen hun heilig en priesterlijk gewaad, en hun overwinning. **en zij hadden gouden kronen op hun hoofden.** Daarmee wordt betekend hun koninklijke waardigheid, die zij in *Christus*, en van *Christus* als overwinnaars van den satan en der wereld hebben verkregen; Openb. 1:6.

5. **En van den troon gingen uit bliksemen, en donderslagen,** Hierdoor wordt de krachtige werking Gods en Zijn Woord afgebeeld, die uit den tempel des hemels worden gezegd te gaan; Openb. 16:17. **en stemmen; en zeven vurige lampen waren** Namelijk gelijk aan den kandelaar in den tabernakel zeven lampen waren, die altijd met olie en licht moesten voorzien zijn, waarvan zie de betekenis hiervoren, Openb. 1:4. **brandende voor den troon, welke zijn de zeven geesten Gods.** Dat is, de Heilige Geest met Zijn verscheidene gaven in *Christus'* gemeente. Zie Openb. 1:4.

6. **En voor den troon was een glazen zee, kristal gelijk.** Deze gelijkenis is ook genomen van de gestalte des tempels, waarin een groot koperen vat met water was, genaamd de koperen of gegoten zee; 1 Kon. 7:23. Hetwelk hier van kristal wordt gezegd te zijn, omdat het voor Gods troon geheel zichtbaar en doorluchtig was; en betekent de menigte der volken op de wereld, die als een zee dikwijls herwaarts en derwaarts worden bewogen, maar onder Gods ogen en macht altijd staan, en licht kunnen verbroken of gestild worden. Zo wordt het woord *wateren*, waaruit de zee bestaat, door den engel hierna verklaard; Openb. 17:15. **En in het**

midden des troons, en rondom den troon, vier dieren, zijnde vol ogen Enigen verstaan hierdoor de vier dieren, van welke Ezech. 1:10, in dergelijk gezicht spreekt, waarmee daar de engelen Gods worden betekend. Doch uit het volgende hoofdstuk Openb. 5:9, blijkt klaar dat hierdoor mensen verstaan worden, die door het bloed van *Christus* zijn gekocht uit alle volken, talen en natiën, gelijk ook de vier en twintig ouderlingen, tevoren gemeld, welke beide van al de engelen worden onderscheiden; Openb. 7:11. Daarom duiden anderen die op de vier Evangelisten, die vol ogen waren, om hun grote kennis in de zaken van *Christus*; en zes vleugels hadden, omdat zij van het leven, sterven en de heerlijkheid van *Christus* aan alle zijden vlijtig onderzoek hebben gedaan, en zulks tot ons overgebracht hebben, opdat wij het eeuwige leven door *Christus* verkrijgen mochten. Van Mattheüs wordt gezegd een aangezicht te hebben als een mens, omdat hij van de menswording van *Christus* begint; Markus als een leeuw, omdat hij van de roeping van Johannes den Doper in de woestijn begint; Lukas als een kalf of os, omdat hij van Zacharia, die in den tempel offerde, begint, en Johannes als een arend, omdat hij van de hoge geboorte van den Zoon Gods uit den persoon van den Vader begint; en dit gevoelen is zeer oud in de christelijke kerk. Doch daar Johannes toen nog leefde op de aarde, en zij ook, Openb. 5:8, zingen, dat zij uit alle talen en natiën met *Christus'* bloed zijn gekocht, en de vier Evangelisten alle uit de Joden waren, zo nemen anderen het wel zo geschikt voor de herders en voorgangers van het Nieuwe Testament in het algemeen, welke vier genoemd worden, omdat zij het Evangelie naar de vier hoeken der wereld hebben uitgebreid, en omdat hun vier orden door Paulus worden uitgedrukt, Ef. 4:11, namelijk apostelen, profeten, Evangelisten en herders of leraars, die in hun ambt in de zaak van *Christus* moedig moeten zijn als een leeuw, lijdzaam en aandringende als een os of kalf, voorzichtig als een mens, en alles onderzoekende als een arend; waarom ook hun vele ogen en vleugels worden

toegeschreven. van voren en van achteren.

7. En het eerste dier was een leeuw gelijk, en het tweede dier een kalf gelijk, en het derde dier had het aangezicht als een mens, en het vierde dier was een vliegende arend gelijk.
8. En de vier dieren hadden elkeen voor zichzelf zes vleugelen rondom, en waren van binnen vol ogen; en hebben geen rust Namelijk van God te danken en te prijzen voor Zijn troon. dag en nacht, zeggende: Dat is, altijd en eeuwig; daar in het hemelse Jeruzalem geen nacht is, maar een eeuwige dag, verlicht door God en het Lam; Openb. 21:23,25. Heilig, heilig, heilig is de Heere God, de Almachtige, Die was, en Die is, en Die komen zal.
9. En wanneer de dieren heerlijkheid, en eer, Dat is, zijn heerlijkheid en eer met een dankbaar gemoed erkenden; gelijk Joz. 7:19. en dankzegging gaven Hem, Die op den troon zat, Die in alle eeuwigheid leeft; Grieks *in de eeuwigheden der eeuwigheden*; gelijk ook in Openb. 4:10.
10. Zo vielen de vier en twintig ouderlingen voor Hem, Die op den troon zat, en aanbaden Hem, Die leeft in alle eeuwigheid, en wierpen hun kronen voor den troon, zeggende:
11. Gij Heere, zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid, Dat is, dat geheel de wereld uw heerlijkheid bekenne, U als God ere en uwe kracht als een almogende kracht vreze. en de eer, en de kracht; want Gij hebt alle dingen geschapen, en door Uw wil zijn zij, Dat is, bestaan zij nog, gelijk zij geschapen zijn; Rom. 11:36. en zijn zij geschapen.

Openbaring 5

1. En ik zag in de rechter *hand* Desgenen, Die op den troon zat, een boek, geschreven van binnen en van buiten, Of *van binnen en van achteren*. Hieruit blijkt dat dit boek een rol is geweest aan weerszijden beschreven, gelijk de ouden veel plachten te gebruiken. Zie een voorbeeld Ps. 40:8; Zach. 5:1. **verzegeld met zeven zegelen**. Sommigen verstaan dit van het boek des Ouden en Nieuwen Testaments; doch daar hier gesproken wordt van een openbaring der toekomstige dingen, die God *Jezus Christus* gegeven heeft, om daarna Johannes te melden, welke in dit hoofdstuk wordt vertoond, zo wordt het beter verstaan van het boek der regering Gods over Zijn gemeente en van Zijn oordelen tegen haar vijanden, gelijk ook het opendoen der zeven zegelen het een na het ander, waarop deze openbaring volgt, het genoeg te kennen geeft.
2. En ik zag een sterken engel, Namelijk om door sterk roepen van een ieder door de gehele wereld gehoord te worden. En deze titel wordt allen engelen Gods gegeven; Ps. 103:20. uitroepende met een grote stem: **Wie is waardig** Dat is, met aanzien en macht daartoe gerechtigd en bekwaam. het boek te openen, en zijn zegelen open te breken?
3. En niemand in den hemel, noch op de aarde, noch onder de aarde, kon het boek openen, noch hetzelfde *in* zien.
4. En ik weende zeer, Namelijk omdat hij vreesde, dat hierdoor de belofte, aan hem tevoren geschied, zo haast geen voortgang mocht hebben; waar hij nochtans zeer naar verlangde. **dat niemand waardig gevonden was, om dat boek te openen, en te lezen, noch hetzelfde *in* te zien.**
5. En een van de ouderlingen Namelijk die hem de naaste was. zeide tot mij: **Ween niet; zie, de Leeuw, Die uit den** Zo wordt *Christus* genoemd uit de

zegening van Juda in het testament van Jakob, Gen. 49:9, en dat vanwege zijn koninklijke en overwinnende kracht over den duivel, wereld, zonde en dood. **stam van Juda is, de Wortel Davids**, Gelijk ook hierna Openb. 22:16; en *Christus* wordt zo genoemd omdat Hij uit den zade Davids, als een wortel die uitspruit, voortgekomen is, en onder dezen naam ook beloofd wordt; Jes. 53:2. **heeft overwonnen, om het boek te openen, en zijn zeven zegelen open te breken.**

6. En ik zag, en ziet, in het midden van den troon, en van de vier dieren, en in het midden van de ouderlingen, **een Lam, staande** Zo wordt *Christus* hier afgebeeld omdat het paaslam en andere lammeren, die voor de zonde dagelijks geofferd werden, Exod. 29:38, schaduwen van *Christus* waren, gelijk Hij ook zo genoemd wordt Jes. 53:7. Zie ook Joh. 1:29. **als geslacht, hebbende** Of *geslacht geweest zijnde*. Het woord *als* nemen sommigen voor de waarheid der zaak, gelijk het Joh. 1:14 en elders meer genomen wordt. Anderen nemen het alleen voor een gelijkenis, namelijk omdat *Christus* nu verheerlijk op den troon Zijns Vaders, de littekenen van Zijn wonden en andere smarten, die Hij tevoren voor ons gedragen had, in dit gezicht nog droeg, gelijk Luk. 24:40, en Joh. 20:27, ook deed. **zeven hoornen, en zeven ogen;** Hierdoor wordt de Heilige Geest afgebeeld, dien *Christus* zonder mate heeft ontvangen, Joh. 3:34, waardoor Hij ook Zijn macht en Zijn voorzienigheid in het regeren Zijner gemeente uitvoert. **dewelke zijn de zeven geesten Gods**, Dat is, de volheid van den Heiligen Geest. De reden van deze wijze van spreken, zie Openb. 1:4. **die uitgezonden zijn in alle landen.** Grieks *uitgezonden in al het land, of de aarde*. Deze woorden zijn genomen uit Zach. 3:9; waar zeven ogen worden gegraveerd op den steen, waar God Zijn tempel onder Jozua op bouwt die Openb. 4:10 verklaard worden te zijn **de ogen Gods die het aardrijk doorgaan;** dat is, Zijn voorzienigheid en Geest, waardoor Hij de

wereld en en inzonderheid Zijn gemeente regeert.

7. En Het kwam, en heeft Namelijk als een middelaar tussen God en de mensen. **het boek genomen uit de rechter hand Desgenen, Die op den troon zat.**

8. En als Het dat boek genomen had, Namelijk om de zegelen daarvan te openen en hetgeen daarin begrepen was te openbaren, gelijk Openb. 6:1, en vervolgens tot het einde van deze openbaring. **vielen de vier dieren en de vier en twintig** Gelijk zij hiervoor, Openb. 4:10, voor degene die op den troon zat hadden gedaan, waarmee zij bewijzen, dat zij Hem ook erkennen voor den enigen en waarachtigen God, van één wezen en heerlijkheid met den Vader, gelijk de engelen en alle andere schepselen, in het volgende Hem ook dezelfde eer geven, die zij Gode den Vader geven. **ouderlingen voor het Lam neder, hebbende elk citeren en gouden fiolen,** Namelijk gelijk de priesters en levieten in den tempel plachten te gebruiken. Van de citers, als instrumenten van muziek, waarmee zij hun harten verhieven en God loofden, is alom te lezen in de psalmen van David. Van de fiolen, schalen of kruiken van reukwerk, zie 2 Kron. 4:22; Zach. 14:20; door welk reukwerk, de gebeden, die tot God opklommen en Hem in *Christus* aangenaam waren, werden betekend, gelijk te zien is Ps. 141:2. **zijnde vol reukwerks, welke zijn de gebeden der heiligen.** Dat is, welke betekenen de gebeden der heiligen; en wordt hier gezien op de wijze van doen in het Oude Testament. Want gelijk de priesters dagelijks en de hogepriester eens in het jaar het reukwerk, gevoegd met het bloed der offeranden, Lev. 16:13; Hebr. 9:4, enz., voor God offerden, om te kennen te geven, dat zij als voorgangers der gemeente, en te zamen met de gemeente van het Oude Testament, hun gebeden en dankzeggingen tot God brachten, zo wordt ook hier afgebeeld, dat de voorgangers der gemeente, zo van het Oude als van het Nieuwe Testament, in de triomferende Kerk in den hemel ook gezamenlijk hun gebeden en

dankzeggingen in *Christus* voor Gods troon brengen, gelijk met deze vier dieren en vier en twintig ouderlingen ook alle andere heiligen in den hemel hier verstaan worden, naar den inhoud van den lofzang, die in Openb. 5:9 wordt uitgedrukt en nader verklaard Openb. 6:10, en Openb. 7:9,10,15, en Openb. 8:3.

9. En zij zongen een nieuw lied, zeggende: Dat is, van een nieuw maaksel en van een nieuwen inhoud, gelijk Ps. 33:3; Jes. 42:10. Gij zijt waardig dat boek te nemen, en zijn zegelen te openen; want Gij zijt geslacht, en hebt ons Gode gekocht met Uw bloed, Grieks *in uw bloed*; dat is, door of met. uit alle geslacht, en taal, en volk, en natie;

10. En Gij hebt ons onzen God gemaakt tot koningen en priesteren; Zie hiervoren Openb. 1:6. en wij zullen als koningen heersen op de aarde.

Sommigen verstaan dit van de heerschappij der heiligen op de aarde ten tijde van de duizend jaren, waarvan gesproken zal worden Openb. 20. Zie daar de wederlegging van dit gevoelen. Anderen verstaan dit van een heerschappij, die de heiligen in den hemel nu reeds over de mensen, die op de aarde zijn, voeren. Doch dit strijdt tegen andere plaatsen der Schrift, 2 Kon. 22:2. Zie Job 14:21; Jes. 63:16. En hier wordt uitdrukkelijk gesproken, niet van een tegenwoordige, maar van een toekomstige heerschappij, die namelijk dan wezen zal wanneer zij met *Christus* in Zijn laatste komst zullen zitten op tronen, en de wereld, ook de engelen zelf oordelen, Matth. 19:28; Luk. 22:30; 1 Cor. 6:3, en wanneer de nieuwe hemel en de nieuwe aarde zal zijn, in welke de rechtvaardigheid zal wonen; 2 Petr. 3:13. Zie ook Matth. 5:5. # 2Pe 3.13 Mt 5.5

11. En ik zag, en ik hoorde een stem veler engelen rondom den troon, en de dieren, en de ouderlingen; en hun getal was tien duizendmaal tien duizenden, Dit is genomen uit Dan. 7:10 waardoor de heerlijkheid en macht van God en *Christus* wordt afgebeeld, die talloze

dienaren rondom zich heeft. en duizendmaal duizenden;

12. Zeggende met een grote stem: Het Lam, Dat geslacht is, is waardig te ontvangen de kracht, Niet dat hij ze nog niet had; want hij was verheven boven alle namen die genoemd worden in hemel en op aarde, Filipp. 2:9; maar dit moet verstaan worden van de erkentenis van al deze eigenschappen onder alle schepselen, gelijk hierna wordt uitgedrukt. en rijkdom, en wijsheid, en sterkte, Want in Hem zijn al de schatten der wijsheid en kennis verborgen; Col. 2:3. en eer, en heerlijkheid, en dankzegging. Grieks *zegening*; gelijk ook in Openb. 5:13.

13. En alle schepsel, dat in den hemel is, en op de aarde, en onder de aarde, en die in de zee zijn, en alles, wat in dezelve is, hoorde ik zeggen: Hem, Die op den troon zit, en het Lam, zij de dankzegging, en de eer, en de heerlijkheid, en de kracht in alle eeuwigheid.

14. En de vier dieren zeiden: Amen. En de vier Zie hiervan Openb. 1:7. en twintig ouderlingen vielen *neder*, en aanbaden Dengene, Die leeft in alle eeuwigheid.

Openbaring 6

1. En ik zag, toen het Lam Grieks *hote*; dat is, *toen*, waarvoor anderen lezen *hori*; dat is, *dat*, en past de zin dan ook wel. een van de zegelen geopend had, en ik hoorde een uit de vier dieren zeggen, als een stem van een donderslag: Kom en zie! Gelijk een van de vier en twintig ouderlingen, Openb. 5:5, den apostel vertroost heeft, als hij weende, omdat niemand werd gevonden, die dit boek met zijn zegelen kon openen, zo komt nu een ander van de vier dieren, en vermaant den apostel tot naarstige opmerking van hetgeen na de opening der zegelen zal volgen, gelijk ook de andere drie elk op hun beurt zullen doen; opdat alles met orde en vrucht in deze

verschijningen, die hier in de hemelen worden vertoond, mocht voortgaan.

2. **En ik zag, en ziet,** Sommigen verstaan, bij de gezichten, die op de opening van de vier eerste zegelen volgen, de vier heerschappijen, waarvan Daniël heeft geprofeteerd. Doch dit gevoel wordt wederlegd uit hetgeen in Openb. 1:1, en Openb. 4:1, is gezegd, namelijk dat hier vertoond worden *dingen die na dezen geschieden moesten*, niet dan zodanige dingen die nu lang tevoren geschied waren. Die het nu van toekomstige dingen verklaren, zijn ook van tweeërlei mening. Enigen verstaan door de verschijningen die op de opening dezer zegelen vertoond worden, de veranderingen en zwarigheden, die het Romeinse rijk, van dezen tijd af tot de tijden van keizer Constantijn toe, die de eerste christen-keizer is geweest, zijn overkomen; zo namelijk, dat het witte paard met zijn overwinnende ruiter *Christus* zou betekenen, die gelijk hij nu reeds door zijn apostelen had begonnen, zo ook voortaan door andere getrouwe leraars de heidense afgoderij en andere ijdele godsdiensten zou onder den voet brengen, en het Romeinse rijk in dit stuk alzo in een geheel anderen staat herstellen. Het rode paard, de bloedstortingen en burgerlijke tweedracht, die in dit rijk onder verscheidene keizers zouden ontstaan. Het zwarte paard, de hongersnoden en dure tijden, die God tot een straf onder hen tot verscheidene malen heeft gezonden. Het vale paard, de zware pesten en andere vurige ziekten en sterften, die in dit rijk zouden voorkomen; en dat alles vanwege de vervolgingen, die zij tegen de christenen tot tien malen toe hebben verwekt. Waarop na de opening van het vijfde zegel, de zielen der gedode christenen voor God om wraak zouden roepen, die na de opening van het zesde zegel verhoord zijn voor God; na welken Constantijn is verwekt, die de tirannische keizers en vervolgers der gemeente Maxintius, Maximianus, Licinius en andere van huns gelijken heeft ten onder gebracht, den heidensen afgoden al hun aanzien benomen, en al hun dienaars tot de uiterste wanhoop gebracht. Dit gevoel over dit hoofdstuk komt met de eigenschappen

van deze gezichten, en met de geschiedenis van dien tijd, niet kwalijk overeen. Doch aler hier eigenlijk van *Christus*, als een Lam dat geslacht is, wordt gesproken, dat met Zijn bloed Zijn gemeente heeft gekocht, en alleen gewag gemaakt wordt van vier dieren en vier en twintig ouderlingen, die alle voorgangers der gemeente van *Christus* zijn, gelijk in het voorgaande hoofdstuk verklaard is, zo is het wel zo gelofelijk, dat in deze en alle andere komende gezichten, gezien wordt op de veranderingen en zwarigheden, als ook vertroosting, die de Kerk van *Christus* al de wereld door zouden overkomen, gelijk in het vervolg zal worden aangetekend. **een wit paard, en Die** Hierdoor wordt de zuivere prediking van het Evangelie verstaan, welke *Christus* de koning der koningen, die dit paard regeert *gelijk hierna verklaard wordt Openb. 19:11, enz.*, door de gehele wereld met de kracht van Zijn Geest, als met Zijn boog, gewapend zijnde, heeft verbreid, en allen tegenstand door Zijn dienaren heeft overwonnen, zo dat Hij, niettegenstaande de vervolgingen van de heidense en andere barbaarse of ketterse koningen in Oosten en Westen daarin de overhand heeft behouden. **daarop zat, had een boog; en Hem is een kroon gegeven, en Hij ging uit overwinnende, en opdat Hij overwonne!**

3. **En toen Het het tweede zegel geopend had, hoorde ik het tweede dier zeggen: Kom en zie!**

4. **En een ander paard ging uit, dat rood was; en dien, Of ros. Grieks vurig rood.** Hierdoor wordt geschikt verstaan de satan met zijn instrumenten; namelijk de heidense en Ariaanse keizers en koningen, die de gemeente van *Christus* met vervolgingen en bloedstortingen hebben vervuld. In welke tijden vele duizenden martelaren de waarheid van de leer van *Christus* met hun bloed hebben bezegeld, waarvan in Openb. 6:9 melding zal worden gemaakt. **die daarop zat, werd macht gegeven den vrede te nemen van de aarde; en dat zij elkander zouden doden; en hem werd Grieks slachten. een groot zwaard**

gegeven. Namelijk om daarmee de rechtzinnige christenen te doden of te onthalzen.

5. En toen Het het derde zegel geopend had, hoorde ik het derde dier zeggen: Kom en zie! En ik zag, en ziet, een zwart paard, Hierdoor worden geschikt verstaan de valse leringen en ketterijen, die de satan met zijn instrumenten tegen de zuivere leer van het heilig Evangelie van dezen tijd aan heeft zoeken in te voeren, als daar zijn geweest de Cerinthianen, Ebionieten, Marcionieten, Manicheën, Samosatenianen, Arianen, Pelagianen en dergelijke anderen, die nochtans allen eindelijk door de getrouwe leraars en rechtzinnige synoden ten onder zijn gebracht. **en die daarop zat, had een weegschaal in zijn hand.**
6. En ik hoorde een stem in het midden van de vier dieren, die zeide: Een maatje tarwe voor Het Griekse woord *Choenix* betekent een maat, die een mens nodig had om een dag te kunnen leven, en werd den slaven hun spijs daarmee uitgedeeld. **een penning, en drie maatjes gerst** Dit was de daghuur van een arbeider, gelijk te zien is Matth. 20:2,9,10; zodat daarmee geprofeteerd wordt, dat er zulk een duurte van granen zou komen, dat een man, om te kunnen leven, al zijn winst dagelijks daaraan zou moeten besteden. Waar hier nu eigenlijk van geestelijke spijs wordt gesproken, zo wordt hierdoor verstaan, de duurte van Gods zuiver woord, die in enige van deze tijden zou komen door de vervalsing en tirannie van enige dezer ketterijen, en door de slapheid en vreesachtigheid van vele leraars. Zie dergelijke figuurlijke wijze van spreken Amos 8:11. **voor een penning; en beschadig** Grieks *verongelijkt*. **de olie en den wijn niet.** Hierdoor wordt verstaan de grondleer der zaligheid, die de harten verkwikt en versterkt. En hiermee wordt te kennen gegeven, dat God nochtans altijd enige trouwe leraars, zelfs in deze duurte van Zijn woord zou verwekken, die de grondleer der zaligheid zouden verstaan, en de harten der uitverkorenen daarmee verkwikken en

versterken, gelijk de kerkelijke historiën getuigen, dat in de zware tijden ook doorgaans is geschied.

7. En toen Het het vierde zegel geopend had, hoorde ik een stem van het vierde dier, die zeide: Kom en zie!
8. En ik zag, en ziet, een vaal paard, en die daarop zat, Of *bleekgroen*, gelijk de bladeren zijn die verdorren. Waardoor verstaan worden de menselijke inzettingen en bijgelovigheden, waardoor de aangezichten worden versteld; Matth. 6:16, en de Kerk van *Christus* van haar gezonde leer allengskens beroofd, en de mensen van *Christus'* verdiensten tot hun eigene verdiensten, en tot andere middelaars en gronden der zaligheid, en hun verderf, worden vervoerd. Zie Matth. 15:8,9, en Matth. 23:14; Gal. 5:4; Col. 2:18. Welke superstitiën en menselijke inzettingen na deze ketterijen in de Kerk van *Christus* zijn ingebroken, en hebben den weg allengskens tot het anti-christendom geopend. **zijn naam was de dood; en de hel volgde hem na. Of het graf.** En hun werd macht gegeven om te doden tot het vierde *deel* der aarde, met zwaard, en met honger, Deze vier plagen zijn het, waarmee God de Israelieten dreigt; Ezech. 14:21. Zie ook Lev. 26:22, enz., die hier van de geestelijke plagen, die de satan door de superstitiën de zielen en het geweten der mensen aandoet, kunnen verstaan worden. **en met den dood, en door de wilde beesten der aarde.**
9. En toen Het het vijfde zegel geopend had, zag ik onder het altaar de zielen Namelijk die in het heilige in den tempel des hemels voor den troon Gods stond; gelijk Openb. 8:3, en Openb. 16:17 wordt uitgedrukt. Welk altaar *Christus* is, Hebr. 13:10; die zo genaamd wordt, omdat onze gebeden Gode niet aangenaam zijn, dan als die in Zijn naam gedaan worden, Joh. 16:23, en door Hem Gode geofferd; Hebr. 13:15. In de tegenwoordigheid van *Christus* dan, en als onder Zijn schaduw, gelijk David van den tabernakel spreekt, Ps. 27:5, en Johannes hierna, Openb. 7:16,17, hebben zich deze

heilige zielen vertoond, welker lichamen tevoren gemarteld waren door de ongelovige Joden, heidenen en valse christenen; en dat deze heilige zielen bij *Christus* hun woning en troost hebben, blijkt klaarlijk uit 2 Cor. 5:8, en Filipp. 1:23, en hierna uit Openb. 7:15,16, enz. # 2Co 5.8 Php 1.23 Re 7.15,16 **dergenen, die gedood waren om het Woord Gods, Grieks *geslacht*. en om de getuigenis, die zij hadden.**

10. En zij riepen met grote stem, zeggende: Hoelang, o heilige en Grieks *tot wanneer toe*. Dit gebed komt niet voort uit enige wraakgierigheid, maar uit een heiligen ijver, die deze heilige Geesten tot de bevordering van Gods eer, en een begeerte, dat God Zijn rechtvaardigheid en hun goede zaak bekend make onder de mensen, gelijk David ook spreekt tot Saul, 1 Sam. 24:13, en Paulus van een vijand der Kerk van *Christus*, 2 Tim. 4:14, en wij allen tezamen, als wij bidden: *verlos ons van den boze. waarachtige Heerser, oordeelt en wreekt Gij ons bloed niet van degenen, die op de aarde wonen?*

11. En aan een iegelijk werden lange witte klederen gegeven, Grieks *Stolia*; zie de aantekeningen daarvan Mark. 12:38. Namelijk die gewassen en wit gemaakt waren in het bloed des Lams, gelijk betuigd wordt Openb. 7:14; waardoor verstaan wordt de volkomene heiligmaking en overwinning dezer zielen door het bloed van *Christus*, en ook te kennen gegeven wordt hun heerlijkheid, die zij reeds in den hemel bezitten. Zie 2 Cor. 5:2,3. en hun werd gezegd, dat zij nog een kleinen tijd rusten zouden, totdat ook hun mededienstknechten en hun broeders zouden vervuld zijn, die gedood zouden worden, gelijk als zij. Namelijk door den antichrist en zijn dienaars, die kort daarna in de Kerk van *Christus* zouden opstaan, en door hun geestelijke heerschappij de gemeente van *Christus* verdrukken, en Zijn getrouwe getuigen vervolgen en doden, gelijk de heidenen,

Joden en valse christenen tevoren hadden gedaan.

12. En ik zag, toen Het het zesde zegel geopend had, Waarop gevolgd is de opkomst in het Oosten, niet alleen der Mohammedanen, maar vooral van den Roomschen antichrist in het Westen, die met een geestelijke tirannie zichzelf verheft boven al wat God genoemd wordt, en zichzelf in den tempel Gods voor een God op aarde uitgeeft; onder wie deze grote en verschrikkelijke veranderingen in de Kerk van *Christus* zijn geschied; namelijk dat de gehele stand derzelve als van zijn plaats is bewogen; dat *Christus* de Zon der gerechtigheid door den zak der menselijke inzettingen is verduisterd, de Kerk van *Christus*, die als de maan van Hem alleen haar licht ontvangt, met bloedige vervolgingen is vervuld en roodvervig geworden; dat de sterren, dat is, de herders en leraars, *gelijk Openb. 1:20 is verklaard* zijn van de hemel, dat is, van de hemelse en geestelijke zorg, tot aardse en wereldse vervallen; dat de hemel als in een rol zou wijken; dat is, dat de heilige Schrift en de hemelse leer van *Christus*, als een gesloten boek is geworden, en den lidmaten der gemeente verboden en ontnomen; dat eindelijk alle bergen en eilanden, dat is alle prinsen en volken voor zijn heerschappij zouden schrikken. Welke verklaring met de ervaring der geschiedenis wel overeenkomt, en dat dergelijke veranderingen in de Kerk en in de wereld door zulke figuurlijke wijze van spreken in de Schrift dikwijls verstaan worden, blijkt door de vergelijking van verscheidene plaatsen in het Oude Testament, waaruit deze plaats schijnt ontleend te zijn. Zie Jes. 13:10, en Jes. 34:4; Jer. 4:23; Ezech. 32:7; Joël. 2:10. Anderen nochtans, die wat nader bij de letter blijven, voegen deze drie verzen bij de drie volgende, die over de zware straffen handelen, welke den vervolgers en verdrukkers ten uitersten dage zullen overkomen, gesteld tegen den troost, dien de martelaars reeds genieten, van welke straffen deze tekenen in hemel en aarde ook als voorboden door *Christus* worden gesteld; Matth. 24:29; Mark. 13:24; Luk. 21:25, enz. # Mr 13.24 Lu 21.25 en ziet,

er werd een grote aardbeving; en de zon werd zwart als een haren zak, en de maan werd als bloed.

13. En de sterren des hemels vielen op de aarde, gelijk een vijgeboom zijn onrijpe vijgen afwerpt, als hij van een groten wind geschud wordt.

14. En de hemel is weggeweken, als een boek, dat toegerold wordt; en alle bergen en eilanden zijn bewogen uit hun plaatsen.

15. En de koningen der aarde, *Namelijk die met hun aanhangers de gelovigen hier hebben verdrukt; zonder dat iemand, groot of klein, dienstbaar of vrij, van deze straffen zal vrij zijn, of verschoond worden. Want, gelijk in Openb. 6:14 de martelaars zijn vertroost, en belofte hebben ontvangen van nadere vergelding, als het getal van hun medebroeders zal zijn vervuld, van welken algemenen troost in Openb. 7 breder zal gesproken worden, zo worden hier ook hun verdrukkers in het algemeen gewaarschuwd omtrent de zware en ellendige straffen, die zij hebben te verwachten, indien zij zich niet bekeren.* en de groten, en de rijken, en de oversten over duizend, en de machtigen, en alle dienstknechten, en alle vrijen, verborgen zichzelf in de spelonken, en in de steenrotsen der bergen;

16. En zeiden tot de bergen en tot de steenrotsen: Valt op ons, en verbergt ons van het aangezicht Desgenen, Die op den troon zit, en van den toorn des Lams.

17. Want de grote dag Zijns toorns *Dat is, van de zwaardere straf, die God in Zijn rechtvaardigen toorn over hen zal brengen.* is gekomen, en wie kan bestaan? *Grieks staan; gelijk Ps. 1:5.*

Openbaring 7

1. En na dezen zag ik *Namelijk toen dit voorgaande gezicht voorbij was, zag ik als een deel van hetgeen na de opening van het zesde zegel nog moet geschieden. Want hetgeen in*

dit hoofdstuk volgt, behoort ook tot de opening van het zesde zegel, gelijk uit het begin van Openb. 8 blijkt, waar het zevende zegel eerst wordt geopend. Waaruit ook besloten wordt, dat de stof van dit hoofdstuk met die van het voorgaande samenhangt, en elkander verklaart. **vier engelen staan op de** *Sommigen nemen dit voor goede engelen, die ook soms tot uitvoering van Gods oordelen in de wereld worden gebruikt, en verstaan door deze vier engelen, die macht hadden om de aarde en zee met onstuimige winden en stormen te beschadigen of die op te houden, zodanige middelen, die God door een rechtvaardig oordeel in alle kwartieren der wereld heeft gebruikt, om de Arabieren, Agarenen, Moren, Saracenen, en andere wrede volken in het Oosten en Zuiden, en de Gothen, Wandalen, Longobarden, Hunnen en andere hunsgelijken in het Westen en Noorden, op te wekken, om het gehele Roomse Rijk te overlopen en te verstoren, gelijk zulke zwarigheden onder de gelijkenis van winden en stormen dikwijls worden verstaan. Zie Jer. 49:36, en Jer. 51:1; Dan. 7:2, welke versterking van het Romeinse Rijk voor den opstand van den antichrist is geschied, gelijk Paulus getuigt te zullen geschieden; 2 Thess. 2:7. Waarop gevolgd is, dat God om de christengemeente in het midden van deze verwoestingen in wezen te houden, deze uittekening der verzegelden uit alle natiën door den anderen engel heeft laten doen, gelijk dergelijke uittekening ten tijde van de verwoesting van het Israelitische land door de Babyloniërs en Assyriërs op Gods last, door den engel is gedaan, Ezech. 9:4, waar deze profetie hier merkbaar op ziet. Anderen verstaan door deze vier engelen, zo vele kwade geesten, die als werktuigen van den satan in het oprichten van het antichristendom, daartoe vooral in alle gewesten hebben gearbeid, opdat de werking van Gods Geest, die bij wind ook wordt vergeleken, Joh. 3:8; Hand. 2:2, mocht worden gestuit en verhinderd, en de trouwe en rechtzinnige leraars alom gedempt en tot stilzwijgen gebracht, tot verdorring en verderving der rechtzinnige religie, dewijl een kracht der dwaling door tekenen der leugens*

onder hen is gezonden, gelijk Paulus 2 Thess. 2:9, enz., getuigt. Waarop God nochtans deze uittekening van deze Zijne uitverkorenen uit alle geslachten heeft willen doen, om Zijn gemeente zelfs in het midden van deze allen nog altijd te behouden, gelijk Hij gedaan heeft in Israël, als Hij die zeven duizend heeft behouden, die hun knieën voor Baäl niet hadden gebogen; waarvan zie 1 Kon. 19:18; Rom. 11:4,5. # 1Ki 19.18 Ro 11.4,5 **vier hoeken der aarde, houdende de vier winden der aarde, opdat geen wind zou waaien op de aarde,** Deze drie soorten worden genoemd, omdat de winden deze drie zaken gewoonlijk schadelijk of bevorderlijk zijn; *De aarde*, dat is de mensen op de aarde; *de zee*, dat is de mensen op eilanden en op schepen, en de *bomen*, die met hun takken zich in de lucht uitspreiden; daardoor worden zodanige mensen verstaan, die wat uitsteken boven anderen, gelijk blijkt Openb. 9:4, waar den sprinkhanen wordt gelast, dat zij geen boom zullen beschadigen, maar alleen mensen, die het teken Gods niet op hun voorhoofden hebben. **noch op de zee, noch tegen enigen boom.**

2. En ik zag een anderen engel Hierdoor wordt *Christus* verstaan, die de opgang is uit de hoogte, en die alleen het zegel van den levenden God heeft, om de Zijnen daarmee te verzegelen, en die het opperste gebied heeft over alle engelen. **opkomen van den opgang der zon, hebbende het zegel des levenden Gods; en hij riep met een grote stem tot de vier engelen, welke *macht* gegeven was de aarde en de zee te beschadigen,**
3. Zeggende: Beschadigt de aarde niet, Grieks *verongelijkt*. **noch de zee, noch de bomen, totdat wij de dienstknechten onzes Gods zullen** Dat is, de ware gelovigen en uitverkorenen van God, opdat zij met de anderen niet worden verleid; zie Matth. 24:24. **verzegeld hebben** Dat is, met een zegel als een merkteken getekend, opdat zij daardoor van andere onderscheiden zijnde, met die niet worden beschadigd. Deze tekening is de werking en versterking door

den Heiligen Geest, waardoor zij tot kinderen Gods gesteld zijnde, tegen alle verleiding verzekerd worden. Zie Rom. 8:15, enz.; 2 Cor. 1:21,22; Ef. 4:30; 2 Tim. 2:19. **aan hun voorhoofden.** Hier wordt vooral gezien op hetgeen verhaald staat Ezech. 9:4, en dit wordt ook bij gelijkenis gesproken, omdat eertijds de slaven aan hun voorhoofden getekend waren met de namen van hun heren, en de soldaten aan hun handen met de namen van hun oversten-kaptein; en deze tekening geschiedt op het voorhoofd, omdat die, hoewel zij vooral inwendig is, hun nochtans door hun belijdenis en vruchten voor een ieder openbaar maakt. Zie hierna Openb. 14:1.

4. En ik hoorde het getal dergenen, die verzegeld waren: honderd vier en veertig duizend waren verzegeld uit alle geslachten der kinderen Israels.
5. Uit het geslacht van Juda waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Ruben waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Gad waren twaalf duizend verzegeld;
6. Uit het geslacht van Aser waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Nafthali waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Manasse waren twaalf duizend verzegeld;
7. Uit het geslacht van Simeon waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Levi Hier wordt het geslacht van *Levi* onder de geslachten van Israël geteld, in het land Kanaän, en het geslacht van *Dan* wordt uitgelaten. De reden is, omdat wij nu allen priesters en levieten zijn voor God. Doch wat de Daniëten aangaat, hun geslacht wordt hier voorbijgegaan, omdat zij de eersten geweest zijn, die zich tot afgoderij begeven hebben, Richt. 18, en de kalveren van Jerobeam te Dan hebben geherbergd, 1 Kon. 12. Waarom zij ook onder de eersten zijn geweest, die door de heidenen zijn weggevoerd, 2 Kon. 16; en zijn onder deze verstrooid gebleven. Waarom ook de stam

van *Dan* in de wederkering der Israelieten na de gevangenschap van Babel, onder Israelitische stammen in het eerste boek der Kronieken niet meer wordt geteld. waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Issaschar waren twaalf duizend verzegeld;

8. Uit het geslacht van Zebulon waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Jozef Dat is, uit het geslacht van Efraïm, wiens naam ook wordt verzwegen, omdat ook uit hen de afgoderij te Dan en te Bethel haar oorsprong heeft gehad. Want Jerobeam was uit Efraïm, 1 Kon. 11:26; daarom wordt Jozef, de vader van Efraïm, hier in zijn plaats gesteld. Anderen menen dat de stam van Efraïm daarom de stam van Jozef wordt genoemd, omdat de stam van Efraïm boven den stam van Manasse in den zegen van Jakob is verheven; Gen. 48:14,19; Ps. 78:67. waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Benjamin waren twaalf duizend verzegeld.

9. Na dezen zag ik, en ziet, Gelijk de voorgaande tekening der honderd vier en veertig duizend is geschied op aarde, ten tijde van den antichrist, toen de Kerk van *Christus* nog onder Hem schulde en vervolgd werd, alzo is dit ontelbaar getal uit alle volken in den hemel gezien, voor den troon Gods, waar zij uit alle gewesten en tijden zijn vergaderd. Anderen nemen dit ontelbaar getal voor degenen, die na het begin van den val van den antichrist in de openbare gemeenten door alle landen zijn vergaderd, en nog dagelijks vergaderd worden. Want deze tekening, pleegt in de verdrukte en schuilende, niet in de openbare en vrije Kerken te geschieden, gelijk de plaats Ezech. 9:4 ook medebrengt. Zie ook Openb. 14:1. een grote schare, die niemand tellen kon, uit alle natie, en geslachten, en volken, en talen, staande voor den troon, Grieks *tongen*. en voor het Lam, bekleed zijnde met lange witte klederen, en palm *takken* waren in hun handen.

10. En zij riepen met grote stem, zeggende: De zaligheid zij onzen God, Die op Namelijk alleen toe te schrijven; dat is, wij hebben die verkregen niet door onze eigen kracht, werken of waardigheid, maar door enkel genade Gods en de verdiensten van *Jezus Christus* onze Zaligmaker. Zie Ef. 2:8,9,10; Openb. 19:1. den troon zit, en het Lam.

11. En al de engelen stonden rondom den troon, en *rondom* de ouderlingen en de vier dieren; en vielen voor den troon *neder* op hun aangezicht, en aanbaden God, Dat is, met een vernederd gemoed, en met eerbied voor Zijn majesteit. Want de engelen en geesten hebben noch aangezichten, noch vlees, noch benen, gelijk *Christus* spreekt Luk. 24:39.

12. Zeggende: Amen. De lof, en de heerlijkheid, Grieks *de zegening*. en de wijsheid, en de dankzegging, en de eer, en de kracht, en de sterkte zij onzen God Dat is, de lof over al deze eigenschappen wordt door allen verbreid en God toegeschreven. in alle eeuwigheid. Amen. Grieks *in de eeuwigheden der eeuwigheden*.

13. En een uit de ouderlingen antwoordde, zeggende tot mij: Dezen, die bekleed zijn met de lange witte klederen, wie zijn zij, en van waar zijn zij gekomen?

14. En ik sprak tot hem: Heere, gij weet het. En hij zeide tot mij: Dezen zijn het, die uit de grote verdrukking komen; Namelijk onder den antichrist. Want van de andere martelaars is in Openb. 6 gesproken. en zij hebben hun lange klederen gewassen, en hebben hun lange klederen wit gemaakt in het bloed des Lams. Dat is gereinigd. Want het bloed van *Jezus Christus* reinigt ons van al onze zonden; 1 Joh. 1:7.

15. Daarom zijn zij voor den troon van God, Dat is, in de tegenwoordigheid van Gods aanschijn. en dienen Hem dag

en nacht Namelijk met Hem te loven en danken. **in Zijn tempel;** Namelijk in het binnenste des hemels. Want het hemelse Jeruzalem heeft geen anderen tempel dan God en het Lam; Openb. 21:22. **en Die op den troon zit, zal hen overschaduwen.** Of *bijwonen*. Grieks *ene hut, of tabernakel over hen zijn, of maken*.

16. **Zij zullen niet meer hongeren, en zullen niet** Dat is, hun zal geen leed of gebrek meer overkomen. Zie dergelijke Jes. 49:10. **meer dorsten, en de zon zal op hen niet vallen, noch enige hitte.**

17. **Want het Lam, Dat in het midden des troons is, zal hen weiden, en zal hun een Leidsman zijn tot levende fonteynen der wateren;** Dat is de volheid der gaven van den Heiligen Geest. Zie Joh. 4:14, en Joh. 7:38, en Openb. 22:1. **en God zal alle tranen van hun ogen afwissen.** Een gelijkenis van een voedster of moeder, die haar kind dat schreit vertroost; en hier wordt zulk een afwissen verstaan, waar geen andere tranen meer op zullen volgen. Zie Jes. 25:8, en Openb. 21:4.

Openbaring 8

1. **En toen Het het zevende zegel geopend had,** Namelijk het laatste van het boek met zeven zegelen, hetwelk het Lam uit de hand van dengene, die op den troon zat, heeft ontvangen; Openb. 5:7. **werd er een stilzwijgen in den hemel,** Dat is, ene stilte van spreken en van geluid van andere stemmen, die tevoren gehoord waren; door welke stilte sommigen verstaan een stilte van vervolging der gemeente op aarde, die na het ten onderbrengen der heidense tirannen door *Constantijn* voor een kleinen tijd heeft geduurd. Anderen nemen deze stilte voor een ernstige verwachting van alle geesten in den hemel van hetgeen op de opening van dit zevende zegel zou volgen. En wordt ook door enigen genomen van de handelwijze, die in den tempel op het uur des gebeds placht gebruikt te worden, als de priesters in het heilige gingen om te roken, gelijk hier de engel terstond zal doen, en de gehele

gemeente die buiten was in stilte verwachtte de uitkomst van den priester, gelijk te zien is Luk. 1:10. **omtrent van een half uur.**

2. **En ik zag de zeven engelen,** Door deze zeven engelen verstaan sommigen de gehele menigte der heilige engelen, die rondom den troon van God gedurig staan, omdat het getal van zeven een volmaakt getal is. Doch dit kan alhier ook wel van zeven bijzondere engelen worden verstaan, die uit al de menigte waren gevorderd, om dezen bijzonderen last van God te ontvangen. En de engelen worden gezegd *voor God te staan*, Openb. 8:2 en Luk. 1:19, en *het aangezicht van den Vader in den hemel altijd te zien*, Matth. 18:10, omdat zij altijd toegang hebben tot den troon Gods, en altijd bereid zijn om Gods bevelen te ontvangen en uit te voeren; Hebr. 1:14. **die voor God stonden; en hun werden zeven bazuinen gegeven.** Namelijk om de een na den ander Gods oordelen over de mensen te verkondigen, gelijk van Openb. 8:7 tot het einde van Openb. 9 zal verhaald worden.

3. **En er kwam een andere engel, en stond** Namelijk van een andere natuur, die hier tussenbeiden is gekomen eer de andere zeven hebben gebazuind; en door dezen engel wordt hier noodwendig *Christus* onze Middelaar verstaan, de engel des verbonds en het aanschijn Gods, Jes. 63:9, en Mal. 3:1; die alleen de priester des hemels is, en onze gebeden met het reukwerk Zijner verdiensten, op het gouden altaar, dat is, op zichzelf Gode tot een aangenaam reuk offert en voordraagt, gelijk betuigd wordt Rom. 8:34; Ef. 5:2; Hebr. 4:14, en Hebr. 9:24, en Hebr. 13:10,15; 1 Joh. 2:1. # 1Jo 2.1 **aan het altaar, hebbende een gouden wierookvat; en hem werd veel reukwerks gegeven, opdat hij het met** Namelijk van God Zijn Vader, dewijl Hij Hem tot een Middelaar heeft gesteld. **de gebeden aller heiligen** Grieks *zou geven de gebeden*. Dit verstaan enigen van de gebeden aller gelovigen op aarde, die gedurig tot God roepen en zuchten, dat Zijn rijk kome, en dat Hij hen verlosse van den boze. Anderen verstaan dit van de gebeden der

martelaars in het bijzonder, waarvan hiervoor is gesproken, Openb. 6:10; doch kan wel van al de gebeden der kinderen Gods in het algemeen verstaan worden. **zou leggen op het gouden altaar, dat voor den troon is.**

4. **En de rook des reukwerks, met de gebeden der heiligen, Of *gelegd bij* de gebeden. ging op van de hand** Namelijk om van den Vader verhoord te worden; waarna de volgende oordelen Gods, als een vrucht dezer verhoring zouden volgen. Zie Hand. 10:4. **des engels voor God.**

5. **En de engel nam het wierookvat, en vulde** Het Griekse woord betekent eigenlijk *wierook*, maar uit hetgeen volgt blijkt, dat het hier voor het wierookvat moet worden genomen, gelijk ook Openb. 7:3. **dat met het vuur des altaars, en** Hierdoor wordt *Christus'* vurige begeerte verstaan, waardoor Hij begeert, dat onze gebeden, gevoegd met Zijn verdiensten, Gode aangenaam zijn, en door Hem verhoord worden; Joh. 17:24. **wierp het op de aarde;** Namelijk het vuur van het altaar, waardoor gelijk Hij altijd begeert hetgeen zalig is voor Zijn gelovigen, alzo begeert Hij ook dat de rechtvaardigheid van God Zijn Vader uitgevoerd worde tegen de onbekeerlijke verdrukkers Zijner gemeente. Zie Ps. 2:12; gelijk dit ook uit de vruchten van de bazuinen der zeven engelen zal blijken. **en er geschiedden stemmen,** Namelijk tot een teken, dat de voorbede des engels verhoord was, gelijk zij altijd verhoord wordt. Zie Joh. 11:4,42, en Joh. 12:28,29. **en donderslagen, en bliksemen, en aardbeving.**

6. **En de zeven engelen,** Gelijk op Openb. 6:2, is aangetekend, dat enige uitleggers de gezichten van de zes eerste zegelen duiden op de staatkundige veranderingen en zwaarigheden, die de wereld, en inzonderheid het Romeinse rijk, vanwege de verdrukkingen der Kerk van *Christus*, tot de tijden van *Constantijn* toe, zijn overkomen; zo zijn er ook enigen, die deze bazuinen van de volgende veranderingen en zwaarigheden verstaan, die het Romeinse rijk door verscheidene

barbaarse natiën uit alle gewesten der wereld, verscheidene malen en in verschillende tijden, heeft uitgestaan; waardoor dit rijk in het Westen geheel onder den voet is geraakt, en in vele koninkrijken en prinsdommen is verdeeld, die daarna door de geestelijke heerschappij van den bisschop van Rome, op een andere wijze aan den ander enigszins zijn gehecht. Welk gevoelen met de wijzen van spreken, die hier gebruikt worden, en met de vergelijking van dergelijke uit het Oude Testament, ook schijnt bevestigd te worden; waarvan zie Jes. 28:2, en Jes. 30:30; Jer. 15:9; Ezech. 32:7. Doch daar tevoren is gezegd, dat *Christus* hier, niet als een heerschappijvoerder van wereldse koninkrijken, maar als een geestelijk regeerder Zijner gemeente alom wordt ingevoerd, en dat door de voorbede en voorspraak van *Christus* hier, en door Zijne tekening in het voorgaande hoofdstuk en in Openb. 9:4, de ware gelovigen van deze volgende oordelen en zwaarigheden vrij worden gehouden, gelijk *Christus* ook voor Petrus bidt, Luk. 22:32, en alle gelovigen verzekert, dat zij door de profeten niet verleid zullen worden, Matth. 24:24, daar zij van de lichamelijke zwaarigheden niet vrij zijn, zo is het geschikter, dat dit van den geestelijken stand der Kerk verstaan worden, en van den wereldlijken stand alleen voorzover hij den geestelijken stand raakt. # Mt 24.24 **die de zeven bazuinen hadden, bereidden zich om te bazuinen.**

7. **En de eerste engel heeft gebazuind, en er is geworden** Hierdoor wordt gevoegelijk verstaan de eerste hoofdketterij, die na een weinig rust der Kerk, ten tijde van *Constantijn*, de gezonde leer heeft bedorven, namelijk de ketterij der *Arianen*, die de eeuwige godheid van *Christus* loochenden, bij welke zich gevoegd heeft de ketterij der *Macedonianen*, die met de Arianen de godheid van den Heiligen Geest ontkenden, en welke een groot deel der Kerk bedierf. **hagel en vuur,** Gelijk de gezonde leer bij regen wordt vergeleken, Jes. 55:10,11, zo wordt deze verderflijke leer geschikt bij hagel en vuur vergeleken, die het aardrijk doet verdorren; en hier wordt ook bloed bij

gesteld, omdat zij met grote vervolging, onder den keizer *Constantijn* en anderen, door een groot deel der wereld gemengd was, waardoor een derde deel der bomen, dat is de leraars en andere aanzienlijke leden der gemeente zijn verleid, en het groene gras is verbrand; dat is, de algemene leden, die wel schenen te groenen in de gemeente, maar, zonder den rechten wortel, zijn bedorven, gelijk *Christus* van zulken die afvallen spreekt; Matth. 13:20,21. gemengd met bloed, en zij zijn op de aarde geworpen; en het derde *deel* der bomen is verbrand, en al het groene gras is verbrand.

8. En de tweede engel heeft gebazuind, en er werd *iets* als een grote berg, van vuur brandende, in de zee geworpen; Dit wordt zo gezegd, omdat deze ketterij, benevens andere plaatsen, vele eilanden daarna heeft ingenomen, als Rhodus, Sicilië, Brittannië en andere meer, gelijk de geschiedenis getuigt. Anders worden ook de volken in dit boek somtijds *wateren* genaamd, gelijk Openb. 17:15 verklaard wordt; en door de schepen die daarin zijn, worden dikwijls de gewone gemeenten verstaan, die door deze leer zijn verdorven; zo nochtans dat *Christus* de twee derde delen daarvan door de vlijt der trouwe leraars bij de rechtzinnige leer nog heeft behouden. en het derde *deel* der zee is bloed geworden.
9. En het derde *deel* der schepselen in de zee, die leven hadden, is gestorven; en het derde *deel* der schepen is vergaan.
10. En de derde engel heeft gebazuind, en er is een grote ster, brandende als een fakkel, gevallen uit den hemel, en is gevallen op het derde *deel* der rivieren, en op de fonteinen der wateren.
11. En de naam der ster wordt genoemd *Alsem*; Dat is, was inderdaad als alsem; dat is, bitter, want zij maakte de leer bitter als alsem, en onbekwaam toto recht voedsel, hoewel zij in het eerste aanzien

anders scheen. en het derde *deel* der wateren werd tot alsem; en vele mensen zijn gestorven van de wateren, want zij waren bitter geworden.

12. En de vierde engel heeft gebazuind, en het derde *deel* der zon Hierdoor wordt geschikt de vierde hoofdketterij, namelijk der *Eutychnianen* verstaan, die omtrent het jaar 550 is opgerezen, de Nestoriaanse geheel tegenovergesteld, die leerde dat de twee naturen in *Christus* waren vermengd, en de ene in de andere veranderd, waardoor *Christus*, de zon der gerechtigheid, een groot deel van Zijn eer werd ontroofd; de maan, dat is de Kerk van *Chrisuts* en de sterren, dat is hare leraars, een groot deel verduisterd, en het licht der leer zelf zijn rechten glans en schijnsel benomen, totdat op de synode van Chalcedon deze leer als verderfelijik en kwaad is veroordeeld. Na welke hoofdketterij vele verdeeldheden in de christenheid, en inzonderheid onder de bisschoppen en leraars zijn gevolgd, en vele andere zwarigheden en twisten over de voorzittingen gerezen, die de Kerken van Oosten en Westen eindelijk hebben gebracht, waaruit ook in Openb. 9 meerdere zwarigheden zullen ontstaan, gelijk de engel hier verkondigt. werd geslagen, en het derde *deel* der maan, en het derde *deel* der sterren; opdat het derde *deel* derzelve zou verduisterd worden, en dat het derde *deel* van den dag niet zou lichten; en van den nacht desgelijks.
13. En ik zag, en ik hoorde een engel vliegen in het midden des hemels, zeggende met grote stem: Wee, wee, wee, dengenen, die op de aarde wonen, van de overige stemmen der bazuin der drie engelen, die *nog* bazuinen zullen.

Openbaring 9

1. En de vijfde engel heeft gebazuind, en ik zag een ster, gevallen Enigen

verstaan door deze ster Mohammed met zijn aanhang, die omtrent het jaar 620 zijn ongoddelijke leer uit het Jodendom, Heidendom en Christendom bijeen geraapt heeft, en uit den put van den afgrond te voorschijn gebracht, en daarna door zijne Arabieren en Saracenen, gelijk gewapende sprinkhanen, door een groot deel der wereld, ten dele met bedrog, ten dele met geweld heeft voortgeplant, gelijk zulke heirlegers bij sprinkhanen worden vergeleken; Richt. 7:12, en Jes. 334; Joël 1:4, en Joël 2:4, enz., uit welke plaatsen deze beschrijving merendeels is genomen. Doch daar in dit boek door *sterren* alom opzieners en leraars der Kerk verstaan worden, gelijk verklaard wordt Openb. 1:20, zo wordt hier veel geschikter de bisschop van Rome met zijn aanhang verstaan, die zichzelf voor een algemeen bisschop onder de christenen omtrent dien zelfden tijd heeft opgeworpen, welke na den ondergang van het Romeinse rijk, in plaats van de geestelijke zorg alleen te betrachten, zich meer tot aardse en wereldse zorgen heeft begeven, en een nieuwe heerschappij opgericht en daarom gezegd wordt uit den hemel op de aarde gevallen te zijn. **uit den hemel op de aarde, en haar werd gegeven de sleutel van den put** Dat is, de macht om den put of het diepste des afgronds, *dat is der hel, Luk. 8:31* te openen, waaruit deze dikke rook is opgegaan; welke macht door een rechtvaardig oordeel Gods over de ondankbaarheid der mensen hun is gegeven, gelijk hierna Openb. 9:4,5 ook wordt gesproken; en gelijk Paulus spreekt 2 Thess. 2:9,10,11. **des afgronds.**

2. En zij heeft den put des afgronds geopend; en er is rook opgegaan uit den put, Dat is, valse en afgodische leer, die Paulus, 1 Tim. 4:1, noemt leringen der duivelen, bestaande in het verbod van het huwelijk en van het gebruik der spijzen, die God geschapen heeft om met dankzegging te genieten, als ook van afgoderij, beeldendienst, eigen verdiensten en voldoening en andere bijgelovigheden, gelijk hierna Openb. 9:20 wordt uitgedrukt. **als rook eens groten ovens; en de zon**

en de lucht Dat is, van *Christus* en Zijn leer, gelijk hiervoor Openb. 8:12, en elders meer. **is verduisterd geworden van den rook des puts.**

3. En uit den rook kwamen sprinkhanen Dat is, uit deze afgodische en bijgelovige leer hebben deze sprinkhanen hun oorsprong gehad. Want door het verbod van het huwelijk en van zekere spijzen, door het verdichtsel van vagevuur, van eigene verdiensten en voldoening en dergelijke, is de menigte van monniken en andere genoemde orden door het christendom zo vermenigvuldigd, gelijk bekend is. **op de aarde, en hun werd macht gegeven, gelijk de schorpioenen der aarde macht hebben.**

4. En hun werd gezegd, dat zij het gras der aarde niet Dat is, de ware gelovigen, die op den akker des Heeren groeien en groenen; Ps. 1:3, en Ps. 92:13. Dit wordt gezegd om te tonen, dat hier van geen eigenlijk genoemde sprinkhanen wordt gesproken, maar van geveinsde en schadelijke mensen, gelijk hun volgende beschrijving ook aantoon. **zouden beschadigen, noch enige groente, noch enigen boom, dan de mensen alleen, die het zegel Gods aan hun voorhoofden** Zie van dit zegel Gods hiervoor Openb. 7:3,4. **niet hebben.**

5. En hun werd *macht* gegeven, niet dat zij hen zouden doden, maar dat zij zouden *van hen* gepijnigd worden Namelijk in hun geweten, door de onzekerheid hunner zaligheid, door onzekerheid van de genoegzaamheid hunner verdiensten, door vrees van vagevuur en dergelijke, daar degenen die door het zegel van Gods Geest getekend zijn, vrij van zijn, gelijk Paulus getuigt Rom. 5:1,2, en Rom. 8:1. **vijf maanden; en hun** Dat is, den tijd dat de sprinkhanen in het veld in hun kracht plegen te zijn, van het begin van de lente tot na den oogst, of den tijd van den gehelen zomer. Waarmede te kennen gegeven wordt, dat deze sprinkhanen niet terstond zullen geweerd worden of belet de mensen te

kwellen, gelijk de sprinkhanen in de plaag van Egypte, Exod. 10:19; maar dat zij den gehelen tijd, dat zij in hun kracht zijn, en dien God gesteld heeft, zodanige eigenschap zullen behouden. pijniging was als de pijniging van een schorpioen, Namelijk welker steek hoe langer hoe erger wordt, indien hij in het begin niet wordt gebeterd. wanneer hij een mens gestoken heeft.

6. En in die dagen zullen de mensen den dood zoeken, en zullen Namelijk van benauwdheid huns gemoeds. dien niet vinden; en zij zullen begeren te sterven, en de dood zal van hen vlieden.

7. En de gedaanten der sprinkhanen Deze beschrijving toont dat hier niet dan van schadelijke mensen wordt gesproken, die altijd bereid staan om de ware christenen te vervolgen en een geestelijken krijg aan te doen, als *paarden* die tot krijgen bereid staan, die met hun geschoren kruinen als *kronen* op hun hoofden, hun heerschappij, die zij onder hun Oversten met drie kronen hebben, voor allen betuigen. Die met een schoon gelaat als *mensen*, die harten van velen innemen, en door hun lang haar als *vrouwen haar* wel zachtzinnigheid veinzen, maar de tanden als *leeuwen tanden* hebben, om door hun rechtbanken en andere scherpe en wrede vonnissen de christenen te kwetsen; die tegen alle wereldlijke macht hun gunsten en vrijheden, van hunnen koning verleend, als *ijzeren borstwapenen* stellen, en door *het gedruis hunner vleugelen* zich boven anderen verheffen, en geheel de wereld vrees aanjagen; die eindelijk met *hun staarten*, dat is, bijgelovige leringen de mensen, die het zegel Gods niet hebben, vele kwellingen aandoen, gelijk Openb. 9:5 is verklaard. waren den paarden gelijk, die tot den oorlog bereid zijn; en op hun hoofden waren als kronen, het goud gelijk, en hun aangezichten als aangezichten van mensen.

8. En zij hadden haar als haar der vrouwen, en hun tanden waren als *tanden van leeuwen*.
9. En zij hadden borstwapenen als ijzeren borstwapenen; en het gedruis hunner vleugelen was als een gedruis der wagens, wanneer vele paarden naar den strijd lopen.
10. En zij hadden staarten den schorpioenen gelijk, en er waren angels in hun staarten; en hun macht was de mensen te beschadigen vijf maanden.
11. En zij hadden over zich tot een koning den engel des afgronds; zijn naam was in het Hebreeuws *Abaddon*, en in de Griekse *Abaddon* in het Hebreeuws en *Apollyon* in het Grieks, betekent verderf en verderver, en komt overeen met den naam, dien de apostel Paulus den antichrist geeft; 2 Thess. 2:3,4,9, als hij hem noemt *de mens der zonde*, en *de zoon des verderfs*, *de tegenstrijder*, en *die zich verheft boven al wat God genaamd wordt*, *wiens komst is na de werking des satans*; waarvan zie de verklaring aldaar. *taal* had hij den naam *Apollyon*.
12. Het ene wee is weggegaan, ziet, Namelijk ten aanzien van het gezicht, dat den apostel vertoond was. Want de zaak zelf is langen tijd daarna geschied, en zal eerst door de verschijning der komst van *Jezus Christus* geheel teniet gedaan worden, gelijk Paulus getuigt 2 Thess. 2:8. er komen nog twee weeen na dezen.
13. En de zesde engel heeft gebazuind, en ik hoorde een stem uit de vier hoornen des Dit ziet op het reukaltaar, dat vier hoornen had, en in het heilige voor het heilige der heiligen stond, op welk altaar de priesters alle dagen reukwerk offerden; maar op deze vier hoornen de hogepriester eens in het jaar; Exod. 30:10. Door welke hoornen de macht van *Christus* wordt verstaan, die hier het vonnis uitspreekt tot straf dergenen die Zijn Kerk tot nog toe

hebben verdrukt. Zie hiervoor Openb. 6:9. **gouden altaars, dat voor God was,**

14. Zeggende tot den zesden engel, die de bazuin had: Ontbind de vier engelen, Door deze vier engelen wordt meest door alle uitleggers verstaan de secte der Mohammedanen, die vooral in vier volken bestaan, die al de anderen onder zich hebben gebracht, namelijk de Arabieren, Saracenen, Tartaren en Turken, waarvan de Arabieren en Saracenen wel van het jaar 620 af veel geweld tegen de christenen, en inzonderheid tegen het Romeinse rijk in Oosten en Westen hebben gebruikt; maar zijn daarna wederom door de christenen tot over den Eufraat gedreven, totdat omtrent het jaar 1300, als het antichristendom op zijn hoogst was, en de rechtzinnige christenen het allermeest waren verdrukt, de Tartaren en de Turken uit de beide Armeniën, die tegen den Eufraat liggen, zijn doorgebroken, en geheel Azië en Afrika hebben overlopen en tenondergebracht, en het Griekse of het Oosterse rijk, waarvan Konstantinopel het hoofd was, teniet gedaan. In welke krijgen veel bloed vergoten is. En het schijnt dat door deze krijgen de koningen, die hun macht het beest hadden gegeven, zoveel werk hebben gekregen, dat de rechtzinnige leraars in verscheidene landen intussen nieuwe Kerken hebben opgericht, zonder dat zij door de vervolgingen van den antichrist hebben kunnen uitgeroeid worden, gelijk in Frankrijk, Engeland, Bohemen, Zwitserland en andere gewesten door *Waldus, Wiclef, Johannes Hus, Hieronymus van Praag* en meer anderen is geschied; waarvan in de volgende hoofdstukken breder zal geprofeteerd worden. **die gebonden zijn bij de grote rivier,** Namelijk door Gods voorzienigheid, totdat de mate der zonden van het christendom vervuld was, gelijk Openb. 9:20 zal betuigd worden; en dat dezen volken de vrije toom, om hun eergierigheid en roofgierigheid uit te voeren, door Gods rechtvaardig oordeel zal gegeven zijn; gelijk Jes. 10:5; Jer. 25:9. **den Eufraat.**

15. En de vier engelen zijn ontbonden geworden, welke bereid waren tegen de ure, en dag, en maand, en

jaar, opdat zij het derde deel der mensen Want er zijn door deze heirlegers menig honderdduizend christenen omgebracht, en vele anderen tot afval en daardoor tot den geestelijken dood gebracht, gelijk de geschiedenis van dien tijd en de ervaring getuigen. **zouden doden.**

16. En het getal van de heirlegers der ruitery was Dit wordt uitgedrukt, omdat hun heirlegers meest uit ruitery bestonden, die uitnemend groot waren, en de heirlegers der christenen verre te boven gingen, waardoor zij ook hun meeste overwinningen hebben verkregen, gelijk in Openb. 9:17 wordt uitgedrukt. **tweemaal tien duizenden der tien duizenden;** Dat is, een overgrote menigte; gelijk door deze wijze van spreken ook elders wordt verstaan. Zie Ps. 68:18; Dan. 7:10; en dat deze Turken en Tartaren met enige honderduizenden te velde plegen te komen, is uit de historiën genoeg bekend. **en ik hoorde hun getal.** Namelijk noemen in dit gezicht.

17. En ik zag also de paarden in dit gezicht, en die daarop zaten, hebbende vurige, en hemelsblauwe, Daar deze natiën zeer weinig ijzeren wapens dragen, zo verstaan enigen hierdoor hun verscheidene klederen, die zij uit dergelijke kleuren plegen te dragen; anderen hun wrede gemoederen, die zij tegen de christenen betonen, en hun schrikkelijke lasteringen, die zij tegen hen plegen uit te blazen. **en sulfervervige borstwapenen; en de hoofden der paarden waren als hoofden van leeuwen,** Dat is, die sterk, snel en wreed zijn, en niet alleen met slaan, maar ook met bijten en scheuren plegen te woeden. **en uit hun monden ging vuur, en rook, en sulfer.** Dit duiden sommigen op het geschut dat zij voeren, waarmede in het schieten vuur, rook zwavel uit hun monden schijnt voort te komen. Anderen verstaan hierdoor allerlei soorten van wreedheid, die zij door hun wapens bedrijven zouden.

18. Door deze drie werd het derde deel der mensen gedood, namelijk

door het vuur, en door den rook, en door het sulfer, dat uit hun monden uitging.

19. Want hun macht is in hun mond, en in hun staarten; want hun Dit duiden sommigen daarop, dat zij niet alleen van voren in het volgen, maar ook van achteren in het vluchten eertijds met hun bogen, en nu met hun geschut, weten te schieten en te beschadigen. **staarten zijn aan de slangen gelijk**, Welker vergift in het hoofd en in den staart ligt, die ook met deze beide meest plegen te beschadigen, gelijk er ook zodanige slangen worden gevonden, die hoofden hebben aan hare staarten, en *Amphisbene* genoemd worden. **en hebben hoofden, en beschadigen met dezelve.**

20. En de overige mensen, die niet gedood zijn door deze plagen, hebben zich Namelijk die God vanwege de afgoderij en andere zonden hun had toegezonden, hetwelk de volgende woorden vereisen. Waaruit blijkt, dat deze afgoderij, die de christenen in Griekenland en geheel het Oosten hadden opgericht, en met hunne tweede synode van Nicea, en andere meer, hadden bevestigd, de oorzaak is geweest, dat God door Zijn rechtvaardig oordeel deze straf over hen heeft gezonden; aan welker voorbeeld nochtans de Kerken van het Westen zich niet hebben gespiegeld, maar zijn in deze afgoderij gebleven. **niet bekeerd van de werken hunner handen**, Dat is, beeldendienst, want niet de duivelen, maar de beelden zijn werken der mensenhanden. **dat zij niet zouden aanbidden de duivelen;** Hier wordt niet gesproken van de afgoderij der heidenen; want de Mohammedanen hebben eigenlijk geen oorlog gevoerd tegen de heidenen, die door de christelijke keizers in het Oosten en Westen lang tevoren meest waren uitgeroeid, noch van de oorlogen der Mohammedanen onder elkander, want die hebben geen beelden, noch eren ze, maar ze hebben oorlog gevoerd tegen de christenen. Degenen ook die van hen niet gedood maar overig

gebleven zijn door geheel Europa, zijn geen heidenen maar christenen van belijdenis geweest. En hier wordt dan, door *het aanbidden der duivelen*, niet gezien op hetgeen deze overigen beleden te doen, maar op hetgeen zij metterdaad deden, daar degenen die van den rechten godsdienst afwijken, en een versierden godsdienst, van God verboden, oprichten, daarmee niet God maar den duivel dienen, wat zij ook roemen, gelijk te zien is 2 Kron. 11:15; Amos 5:25,26; 1 Tim. 4:1, leringen der duivelen noemt, die zij wel voor goddelijke leringen houden, maar omdat zij tegen Gods instelling strijden, voor leringen en diensten des duivels moeten gehouden worden. **en de gouden, en zilveren, en koperen, en stenen, en houten afgoden, Of beelden.** die noch zien kunnen, Dit is genomen uit Ps. 115, hetwelk de apostel op de antichristische beelden toepast, omdat zij niet meer kracht hebben dan de beelden der heidenen of Joden in dezen dele. **noch horen, noch wandelen;**

21. En hebben zich *ook* niet bekeerd van hun doodslagen, noch van Hiervan zijn, benevens anderen, de martelaars, die zij zo menig duizend in vele eeuwen met vuur, zwaard, bast en anderszins hebben gedood, genoegzaam getuigen. **hun venijngevingen, noch OF toverijen**, gelijk dit woord beide betekent, en gelijk beide onder het rijk van den antichrist niet dan te veel in zwang is. **van hun hoererij, noch van hun** Waarvan de openbare hoerenhuizen, die bij velen van hen openbaar toegelaten worden, en waar zij voordeel van trekken, en de ontuchtigheden der priesters, onder anderen een bewijs zijn. **dieverijen.** Onder welke de onttrekking der erfenissen van de recht erfgenamen tot hun kloosters, en het afkeren der goederen, de godsdienst toegeëigend, tot onderhoud van luie buiken en tot wereldse pracht onder velen, met recht gerekend mag worden.

Openbaring 10

1. En ik zag een anderen sterken engel, Sommigen menen dat dit de engel Gabriël

geweest is, omdat zijn naam *een sterke Gods* betekent; doch de meeste uitleggers verstaan door dezen engel den Heere *Christus* zelf, die hier in een gezicht verschijnt als dalende uit den hemel, tot troost van Zijn gemeente, die in Zijn eigen menselijke natuur, welke de hemel moet behouden tot de oprichting aller dingen, Hand. 3:21; maar ten opzichte van Zijn werkingen die in dit gezicht worden uitgedrukt, gelijk Openb. 1:13,15 ten dele verklaard is, en gelijk Hij van Zijn gedurige tegenwoordigheid in Zijn gemeente spreekt, Matth. 18:20, en Matth. 28:20. Want tevoren is Hij in de gedaante van een lam en van een priester des hemels den apostel verschenen, omdat Hij als een tussenspraak en voorbidder bij den Vader, in de voorgaande gezichten, is gezien. Maar van nu voortaan wordt Hij soms als een sterke engel of gezant van Zijn Vader, in Zijn heerlijkheid vertoond; soms als een koning der koningen en een overwinnaar van alles; soms als een bruidegom Zijner gemeente, omdat Hij in het vervolg, als een uitvoerder van Gods besluiten over Zijn gemeente, of over de vijanden haar wordt ingevoerd. **afkomende van den hemel, die bekleed was met een wolk;** Namelijk tot een teken van Zijn majesteit, gelijk Hij in de wolkkolom het heil der Israelieten is voorgegaan, Exod. 13:21, enz. en in den tempel is verschenen, 2 Kron. 5:13, en 2 Kron. 7:1; en ten uitersten dage ook met de wolken zal komen als een rechter van allen, gelijk hiervoor betuigd wordt Openb. 1:7. **en een regenboog was boven zijn hoofd; en zijn aangezicht was als de zon, en zijn voeten waren als pilaren van vuur.**

2. En hij had in zijn hand een boeksken, dat geopend was; Sommigen verstaan hierdoor hetzelfde boek der voorzienigheid Gods, dat tevoren met zegelen was verzegeld, hetwelk nu open is in de hand van *Christus*, omdat niemand in hemel en aarde het kon openen, dan het Lam dat geslacht was, gelijk getuigd is Openb. 5:3, hetwelk daarom hier een boeksken wordt genoemd, omdat een groot deel daarvan tevoren was geopenbaard, en dat nu nog maar een deel overig was te

openbaren. Anderen nemen het voor het boek van het Evangelie, hetwelk ten tijde toen de antichrist op zijn hoogst was, als een gesloten boek voor de gemeente is geweest; maar van dezen tijd aan, dat de Turken tegen de christenheid zijn losgebroken, gelijk in Openb. 9 is aangetekend, is het wederom door enige bijzondere mannen Gods meer en meer der gemeente geopend, en naakter voorgesteld. **en hij zette zijn rechtersvoet op de zee, en den linker op de aarde.**

3. En hij riep met een grote stem, gelijkerwijs een leeuw brult; en als hij geroepen had, spraken de zeven donderslagen hun stemmen. Namelijk enige verborgenheden, of voorzeggingen van toekomstige dingen. Want deze donderslagen hebben niet alleen een geluid gegeven, maar zijn van een sprekende stem vergezeld geweest, gelijk uit Openb. 10:4 blijkt. Zie dergelijke Openb. 1:10,11.

4. En toen de zeven donderslagen hun stemmen gesproken hadden, zo zou ik ze geschreven hebben; en ik hoorde een stem uit den hemel, die tot mij zeide: **Verzegel, hetgeen de zeven donderslagen gesproken hebben, en schrijf dat niet.** Sommigen boeken hebben: *en gij zult het daarna beschrijven*; en daarom menen enigen dat hetgeen hier verzegeld wordt, daarna eerst in Openb. 14 zou beschreven worden; te meer omdat Openb. 1:1 wordt betuigd, dat deze openbaring van *Christus Jezus* is gegeven, om die Zijn dienaren bekend te maken, niet om die te verzwijgen. Zie ook hierna Openb. 22:10.

5. En de engel, dien ik zag staan op de zee, en op de aarde, hief zijn hand op Namelijk naar de algemene wijze van doen bij de ouden in het eedzweren gebruikelijk. Zie Gen. 14:22; Dan. 12:7; ja, God zelf spreekt alzo van zich zelf; Exod. 6:7. **naar den hemel;**

6. En hij zwoer bij Dien, Die leeft in alle eeuwigheid, Die den hemel geschapen heeft en hetgeen daarin

is, en de aarde en hetgeen daarin is, en de zee en hetgeen daarin is, dat er geen tijd meer zal zijn; Namelijk na het bazuinen van den zevenden engel, gelijk Openb. 10:7 verklaart; hetwelk enigen verstaan van den tijd, die door den loop des hemels wordt afgemeten in dagen, maanden en jaren; welke tijd met het einde der wereld zal eindigen. Anderen verstaan het van den tijd der bekering, die den mensen na dezen tijd niet meer zal worden vergund, hetwelk daarom met zulken eed hier door den engel wordt bevestigd, opdat de mensen met ernst daarop nu zouden letten. Enigen verstaan het ook niet ongeschikt van den tijd der vervolging en verdrukking van Gods gemeente door den antichrist en de wereld, en dat de engel daarom het zo beëdigt, om de gemeente hiervan te verzekeren en daardoor te troosten, gelijk *Christus* ook doet Luk. 21:28.

7. Maar in de dagen der Deze, naar het gevoelen van velen, zal de stem van den archangel (aartsengel) ten uitersten dage zijn, waarna de opstanding der doden en het laatste oordeel zal volgen, met de volle verlossing en verheerlijking der gemeente van *Christus*; 1 Cor. 15:52; 1 Thess. 4:16. **stem des zevenden engels, wanneer hij bazuinen zal, zo zal de verborgenheid** Velen verstaan dit, gelijk tevoren verklaard is, van al hetgeen de gemeente van *Christus* zou overkomen in deze wereld, en van al hetgeen door de profeten is voorzien, hetwelk met deze bazuin zal eindigen. Anderen menen, daar door de profeten ook voorzien is, dat het huis van Jakob tot den Heere zal bekeerd worden, dat de ganse gemeente van *Christus*, bestaande uit Joden en heidenen nog over al hun vijanden, zelfs in deze wereld, zal triomferen; en verstaan deze woorden zo, dat zulks in het begin van deze bazuin nog zal geschieden, en dat *Christus* eerst daarna zal verschijnen, om het oordeel te spreken over alle vlees. Doch dit gevoelen komt niet overeen met hetgeen doorgaans in de Schrift gezegd wordt van den staat der gemeente van *Christus* op deze aarde; overmits de

gemeente van *Christus* geen vaste rust in deze wereld ergens beloofd wordt, maar een gedurige strijd tegen hare vijanden, zelfs ook als de Joden tot *Christus* zullen bekeerd zijn, welker bekering sommigen onder de zesde bazuin stellen. Maar hiervan zal Openb. 20 breder gesproken worden. **Gods vervuld worden, gelijk Hij Zijn dienstknechten, den profeten, verkondigd heeft.**

8. En de stem, die ik gehoord had uit den hemel, sprak wederom met mij, en zeide: Ga henen, neem het boeksken, Namelijk waarvan hiervoren in Openb. 10:2 gesproken is; zie ook daar de verklaring. dat geopend *en* in de hand des engels is, die op de zee en op de aarde staat.

9. En ik ging henen tot den engel, zeggende tot hem: Geef mij dat boeksken. En hij zeide tot mij: Neem dat en eet het op; Deze woorden zijn genomen uit Ezech. 3:1, waar dergelijke den profeet geschiedt. En daardoor wordt verstaan, dat hij het boek naarstig moest overzien, overleggen, verstaan en herkauwen. en het zal uw buik bitter maken, maar in uw mond zal het zoet zijn als honig.

10. En ik nam dat boeksken uit de hand des engels, en ik at dat op; en het was in mijn mond zoet Hierdoor wordt te kennen gegeven, dat de kennis der verborgenheden Gods wel aangenaam is en gemakkelijk; maar dat daarna de werkingen, die daarop volgen, den kinderen Gods dikwijls zwaar en bitter zijn, als daar is de verloochening van ons zelf, en de verdrukkingen en vervolgingen die hun daaruit overkomen. Ook de straffen zelf, die den vervolgers gedreigd worden, zijn dikwijls bitter en droevig om te horen voor de kinderen Gods; gelijk Ezechiël, Ezech. 3:15, in zijn gemoed bedroefd is, als hij klaagt over de halsstarrigheid der Joden tegen zijn prediking, en Paulus over de halsstarrigheid der Joden van zijn tijd; Rom. 9:2. **als honig, en als ik**

het gegeten had, werd mijn buik bitter.

11. En hij zeide tot mij: Gij moet wederom Dit verstaan sommigen van Johannes, die uit zijn verbanning weder zou vrij gelaten worden, om het Evangelie alom vrij te verkondigen. Doch daar hier van profeteren onder de zesde bazuin wordt gesproken, zo nemen het anderen geschikter voor een voorzegging, die onder den persoon van Johannes tot de leraars van alle geslachten geschiedt, welke in den tijd van de zesde bazuin weder zouden te voorschijn komen, en het Evangelie uit de verdrukking en duisternis van het antichristendom allengskens aan het klare licht brengen, gelijk in Openb. 11 nader zal worden verklaard, waarvan Openb. 10 een voorbereiding is. **profeteren voor vele volken, en natien, en talen, en koningen.**

Openbaring 11

1. En mij werd een rietstok gegeven, In dit gezicht wordt door de herbouwing van den tempel, de wederoprichting van den vervallen godsdienst in de gemeente van *Christus*, hoewel tussen nauwere bepaling, te kennen gegeven, nadat die door de tirannie van den antichrist, waarvan in Openb. 9 begonnen is te voorzeggen, onder den voet was gebracht; en dit gezicht is genomen uit Ezech. 40:3, en vervolgens, waardoor dergelijke afmetingen, en dat in meerdere breedte dan de tempel tevoren was, de wederoprichting der gemeente, die tevoren vervallen was, wederom door *Christus* in meerdere ruimte door de gehele wereld zou opgericht worden. **een meetroede gelijk; en de engel stond en zeide: Sta op, en meet den tempel Gods** Dat is, paal af de ware Kerk, waarin God recht gediend wordt, en onderscheid ze van de andere, die de grootste menigte zijn, en die, hoewel zij den titel daarvan voeren, nochtans de daad niet hebben. **en het altaar,** Deze was tweërlei in den tempel, namelijk het reukaltaar, dat in het heilige stond, en waarop het reukwerk met de gebeden der heiligen werd geofferd, en het brandofferaltaar, dat

voor den tempel in den voorhof der priesters stond, waar de offeranden der verzoening en der dankbaarheid geschieden. Deze met de aanbidders worden hier ook gemeten, om weder op te richten, overmits deze twee fundamentele hoofdstukken van het christelijk geloof, onder het rijk van den antichrist, meest verduisterd en ten onder zijn gebracht; te weten, eerstelijk de oorzaak van de verzoening onder zonden voor God, die de Heilige Schrift ons n *Christus* en Zijn offerande alleen stelt, waar deze in eigene verdiensten, aflaten, vagevuur, bedevaarten tot heiligen en dergelijke bijgelovigheden onder het rijk van den antichrist gezocht wordt; ten tweede, de ware aanroeping van den enigen God door den enigen Middelaar *Christus*, daar deze aanroeping in het rijk van den antichrist wordt verdeeld onder vele meesters en meesteressen, gelijk bekend is. Deze zijn dan hier alleen de ware aanbidders voor God, die zich alleen aan God en *Christus* in dit heiligdom houden; en deze zijn ook alleen de ware priesters van het Nieuwe Testament, al zijn zij minder in getal, en wat meer verborgen voor het gezicht der wereld, en niet degenen, die in de openlijke voorhoven hun bijgelovigen godsdienst met grote menigte oefenen. **en degenen, die daarin aanbidden.**

2. En laat het voorhof uit, Enige boeken hebben: *die van binnen den tempel is;* namelijk ten opzichte van den buitensten muur des tempels. **dat van buiten den tempel is, en meet dat niet,** Grieks *werp uit buiten.* want het is den heidenen gegeven; Zo worden genoemd, al degenen die heidense manieren, met het plegen van afgoderij in hun godsdienst gebruikten. Hoewel het Griekse woord ook *volken* in het algemeen betekent. **en zij zullen de heilige stad vertreden** Dat is, de zichtbare kerk, die door Jeruzalem was afgebeeld, welke door de afgodendienaars nu ingenomen en vertreden wordt, daar zij met den titel van den tempel Gods en van de heilige Kerk zouden roemen, en de ware Kerk verdrukken. Zo dat door den uitersten voorhof verstaan worden degenen, die de

meeste achting en aanzien hebben onder het rijk van den antichrist of hunne geestelijkheid, zoals zij spreken; en door de heilige stad, de gehele menigte die daaronder behoort, en van dezen titel ook roemt, niet anders dan die van Jeruzalem eertijds plachten, zelfs als zij *Christus* en Zijn ware leden vervolgden. **twee en veertig maanden.** Hierdoor wordt de gehele tijd van de heerschappij van den antichrist verstaan. Doch de rekening van het begin en einde van dezen tijd wordt verschillend genomen, gelijk op Openb. 11:3 zal aangetekend worden. Maar het allerzekerst is, dat wij de vervulling daarvan met lijdzaamheid verwachten.

3. En Ik zal Mijn twee getuigen Enigen menen dat door deze twee getuigen Henoeh en Elias zouden worden verstaan, die den tijd van twee en veertig maanden, of van twaalf honderd zestig dagen, dat is omtrent drie jaren en een half, voor het einde van de wereld, tegen den antichrist zouden profeteren, en daarna door hem gedood worden, en wie naar de letter alles zou overkomen, wat hier in den tekst verhaald wordt. En dit gevoelen wordt door enigen heden gedreven, om den antichrist en zijn rijk, hetwelk nu langen tijd in de wereld bekend is, te verduisteren. Doch behalve dat het ongerijmd is, dat de Heilige Geest in deze openbaring de dingen, die voorts moeten geschieden, zo vele eeuwen zou voorbijgaan, in welke de Kerk van *Christus* zo vele veranderingen heeft ondergaan, en terstond komen tot de vier laatste jaren der wereld; zo is het ook niet mogelijk, dat het rijk van den antichrist binnen drie jaren en een half zou opgericht worden, en alles door de gehele wereld teweegbrengen, wat in Gods Woord van hem en zijn rijk is voorzegd. Het strijdt ook met Gods Woord, dat de heiligen uit den hemel met hun hemelse lichamen zouden dalen, om hier gedood te worden, of dat zij op deze wereld weder zouden komen prediken, gelijk Abraham getuigt, Luk. 16:29, of ook dat zij in drie jaren en een half onder alle volken zouden profeteren, of dat hunne lichamen binnen drie eigenlijk genoemde dagen en een half door de volken, geslachten en talen, zo zouden gezien worden, en dat die

op aarde wonen zich daarover zouden verblijden, en elkander geschenken zenden, gelijk hier Openb. 11:3 in den tekst staat. Daarom moet beide, de zaak zelf en de tijd hier noodzakelijk profetischerwijze en figuurlijk verstaan worden, namelijk van de dagen die gehele jaren betekenen, gelijk Ezech. 4:5, en Dan. 9:24; welke jaren door enigen worden begonnen van het jaar 606 toen de bisschop van Rome allereerst den titel van bisschop der gehele christelijke Kerk *die Christus alleen toekomt* heeft aangenomen, en de afgoderij onder de christenen meest is begonnen door te breken. Hoewel anderen deze jaren wat vroeger beginnen, namelijk van de verwoesting van het Oude Rome, en van zijn overheersing door de Gothen, omtrent het jaar 412. Doch dit in zijn geheel gelaten zijnde, gelijk Openb. 11:2 gezegd is, zo wordt het opwekken van deze twee getuigen geschikt verstaan van enige voortreffelijke leraars, die God binnen dien tijd van het rijk van den antichrist, hier en daar op verschillende tijden in Zijn gemeente heeft verwekt, om deze heerschappij en afgoderij te ontdekken en wederstaan; die daarom als *met zakken bekleed* gezegd worden, omdat zij in slechte klederen en met een treurig gelaat zich tegen de pracht en hoogmoed van het antichristendom hebben gesteld. En daarom ook *twee* genoemd worden, omdat er wel weinigen zouden zijn, maar evenwel genoeg om de waarheid den mensen te betuigen, daar alle waarheid bestaat in twee of drie getuigen, Deut. 19:15; en omdat God gewoonlijk twee zodanige voortreffelijke getuigen tot wederoprichting der vervallen leer pleegt te gebruiken gelijk hier in de volgende woorden eerst wordt gezien op Jozua en Zerubbabel, die den godsdienst na de gevangenschap van Babel hebben opgericht in Openb. 11:4, en op Mozes en Aäron, die zulks gedaan hebben in de woestijn; en op Elia en Elisa, die zulks gedaan hebben onder Achab en ander dienaars van Baäl, waarop hier wordt gezien in Openb. 11:5,6, die ook daarom twee kunnen genoemd worden, omdat zij de leer van het Oude en het Nieuwe Testament alleen tot

wederlegging van het antichristendom, als getuigen dezer waarheid, hebben voortgebracht, en anderen daardoor krachtig overwonnen. Zodanigen zijn geweest *Waldus* en *Petrus Bruys* in Frankrijk, *Wiclef* en *Pourneüs* in Engeland, *Johannes Hus* en *Hieronymus van Praag* in Bohemen en Duitsland, die ook daarover op het Concilie van Constanz, gedood en met blijdschap door al dien hoop, uit verscheidene volken en tongen vergaderd, verbrand zijn; totdat het God daarna heeft beliefd *Luther* en *Melanchton* in Duitsland, *Zwingli* en *Oecolampadius* in Zwitserland, *Farel* en *Calvijn* in Frankrijk, met meer anderen in hun plaats te verwekken, die met meerdere kracht hun getuigenis volbracht hebben, en een groot deel van dat grote Babel hebben doen vallen, van welks gehelen val en vernietiging hier zal worden geprofeteerd. **macht geven, en zij zullen profeteren duizend tweehonderd zestig dagen, met zakken bekleed.**

4. Dezen zijn de twee olijfbomen, Dit voorbeeld is genomen uit het gezicht van Zacharias, Zach. 4:2,3,14, waar Jozua de hogepriester en Zerubbabel de vorst zo worden afgebeeld, omdat zij instrumenten waren waardoor de olie der gaven van den Heiligen Geest, en het licht van Zijn woord krachtig waren, om den vervallen tempel en godsdienst na de gevangenschap van Babel in Israël weder op te richten. **en de twee kandelaren, die voor den God der aarde staan.**

5. En zo iemand die wil beschadigen, een vuur zal uit Dit ziet op het exempel van Mozes in den opstand van Korach met de zijnen, Num. 15:35, en op het exempel van Elias tegen de krijgsknechten, die kwamen om hem te vangen, 2 Kon. 1:10, waardoor allerlei plagen verstaan worden, die God den vijanden zijner profeten heeft toegezonden. Het kan ook verstaan worden van het vuur der dreigementen van God tegen de halsstarrigen, gelijk te zien is Jer. 5:14. **hun mond uitgaan, en zal hun vijanden verslinden; en zo iemand hen wil**

beschadigen, die moet alzo gedood worden.

6. Dezen hebben macht den hemel te sluiten, Dit ziet insgelijks op het exempel van Elia, 1 Kon. 17, waardoor òf de uiterlijke plagen van droogten en hongersnoden kunnen verstaan worden, òf ook het inhouden van de werkingen van Gods Geest, om der mensen ondankbaarheid wil; gelijk Paulus 2 Thess. 2:11 getuigt, dat God hun zal zenden een kracht der dwaling, opdat zij de leugen geloven, omdat zij de liefde der waarheid niet hebben aangenomen om zalig te worden. **opdat geen regen regene in de dagen hunner profetering; en zij hebben macht over de wateren, om die in bloed te** Dit ziet ook op het exempel van Mozes en Aäron, die de Egyptenaars, die zich tegen hun vermaningen zetten, met deze en andere plagen hebben gestraft; gelijk God ook verschillende ongevallen en plagen om zodanige oorzaken over de halsstarrige christenheid heeft gezonden. **verkeren, en de aarde te slaan met allerlei plage, zo menigmaal als zij zullen willen;**

7. En als zij hun getuigenis Namelijk elk het zijne, in zijn bestemden tijd, gedurende deze heerschappij van den antichrist. **zullen geeindigd hebben, zal het beest, dat** Dat is, de antichrist, met zijn geestelijke heerschappij, welk Openb. 9:11 Abaddon of Verderver genoemd is, waarvan de nadere beschrijving in Openb. 13 zal volgen. **uit den afgrond opkomt, hun krijg aandoen, en het zal hen overwinnen, en zal hen doden.**

8. En hun dode lichamen zullen liggen op de straat Of op de ruimte. Dit is ook een eigenschap van deze Roomse hierarchie, of geestelijke heerschappij, dat zij de zodanigen, die zij voor ketters schelden op galgen en raderen zetten, en door al hun gebied de begrafenis weigeren, inzonderheid op hun gewijde plaatsen, en hun naam allerlei versmaadheid aandoen na hun dood. **der grote stad,** Hierdoor wordt de stad Rome met hare heerschappij verstaan, gelijk de engel zelf genoeg verklaart, Openb. 17:9,18,

die *geestelijk Sodom* genoemd wordt, om de ontucht, die daar zetelt: en *Egypte*, vanwege de verdrukking van Gods volk, en waar *onze Heere* ook geestelijk wordt gezegd *gekruisigd te zijn*, omdat gelijk *Christus* zelf door den Romeinsen stadhouder gekruisigd is, Hij ook zo in Zijn leden door de Roomse heerschappij nog dagelijks gekruisigd wordt. die geestelijk genoemd wordt Sodoma en Egypte, alwaar ook onze Heere gekruist is.

9. En *de mensen* uit de volken, en geslachten, en talen, en natien, zullen hun dode lichamen zien drie dagen en een halven, en zullen niet toelaten, dat hun dode lichamen in graven gelegd worden.

10. En die op de aarde wonen, Dat is, de aardse mense, die zich tot aardse godsdienst begeven. die zullen verblijd zijn over hen, en zullen vreugde bedrijven, en zullen elkander geschenken zenden; Namelijk tot een teken van blijdschap, gelijk Esth. 9:19,22. omdat deze twee profeten degenen, die op de aarde wonen, Dat is, de aardse mense, die zich tot aardse godsdienst begeven. **gepijnigd hadden.** Dat is, met hun prediking, schriften en vermaningen hun geweten hadden geroerd, en kwelling aangedaan, om zo gerust in hun bijgelovigheden en zonden niet voort te kunnen gaan, waarvan zij door den dood van dezen nu schenen ontslagen te zijn.

11. En na die drie dagen Dat is na een korten tijd, dat deze getuigen gedood waren, en door het geweld en publiek oordeel van den antichrist en van de zijnen, hun aanzien onder de mensen schenen verloren te hebben, heeft God weder anderen in hun plaats verwekt, die door denzelfden Geest zijn gedreven geweest, gelijk Johannes de Doper in den geest en kracht van Elisa wordt gezegd gekomen te zijn; Luk. 1:17. **en een halven, is een geest des levens uit God in hen gegaan; en zij stonden op hun voeten; en er is grote vrees gevallen op degenen, die hen aanschouwden.**

12. En zij hoorden een grote stem uit den hemel, die tot hen zeide: Komt herwaarts op. En zij voeren op naar Sommigen verstaan dit van de zaligheid der profeten of getuigen van *Christus*, die gelijk *Christus*, hun hoofd, door een wolk is opgenomen in den hemel, en gelijk Lazarus' ziel door de engelen is gedragen in Abrahams schoot, zo ook uit vele ontering en verdrukking door den dood ten hemel zijn opgenomen, om daar vertroost en verheerlijkt te worden, totdat zij ten uitersten dage in het gezicht van hun vervolgers, naar het lichaam en ziel, *Christus* tegemoet in de wolken ten hemel opgenomen zijn; 1 Thess. 4:17. Anderen verstaan het van de meerdere kracht en verheerlijking dezer getuigen, door degenen, die in hun plaats zullen komen, gelijk zulke wijze van spreken Jes. 14:13,19, en elders ook gebruikt wordt. Hetwelk door anderen, die hen gevolgd zijn, en die ook met den burgerlijken arm zijn gesterkt geweest in Duitsland, Frankrijk, Engeland, Schotland, Zwitserland, Nederland en andere delen der wereld, niettegenstaande al het geweld van den antichrist, geschied en volbracht is en nog volbracht wordt. **den hemel in de wolk; en hun vijanden aanschouwden hen.**

13. En in diezelfde ure geschiedde **een grote aardbeving,** Dat is, een grote beroering en beweging in de wereld, zo door den antichrist en degenen, die zich tegen deze getuigen stelden, als de anderen, die deze getuigenissen aannamen en voorstonden; gelijk de ervaring in de voorgaande eeuwen heeft getuigd en nog in deze eeuw getuigt. **en het tiende deel** Dat is, een groot deel der Roomse en antichristische hiërarchie is van den antichrist afgevallen. **der stad is gevallen, en er zijn in de aardbeving gedood zeven duizend namen** Dit verstaan enigen voor mensen van naam en aanzien, als daar zijn koningen, vorsten, prelaten, leraars en dergelijke, die in verscheidene krijgen die zij voor den antichrist gevoerd hebben, zijn omgekomen. **van mensen, en de overigen zijn** Dat is, een groot deel der volken, die onder zijn heerschappij stonden,

zijn van hem afgeweken, en hebben zich tot de zuiverheid van het Evangelie, naar dit voorbeeld, meer en meer bekeerd, totdat eindelijk de val van deze grote stad met zeven bergen en haar vals profeteet zal volgen; waarvan in de volgende hoofdstukken zal geprofeteerd worden. **zeer bevreesd** geworden, en hebben den God des hemels heerlijkheid gegeven.

14. Het tweede wee is weggegaan; ziet, het derde wee komt haast.

15. En de zevende engel **Hetgeen** op deze bazuin is gevolgd, wordt het best verstaan van de oprichting van het rijk Gods en van zijn *Christus* in den hemel, na de voleinding der wereld, hetwelk met de laatste woorden van Openb. 11:15, en met Openb. 11:18,19 wel overeenkomt, en met de orde, die in deze gezichten wordt gehouden, dat elk bijzonder gezicht met het einde der wereld in zijn voorzegging eindigt, gelijk hiervoor Openb. 10:7, ook is betuigd. **heeft gebazuind**, en er geschiedden grote stemmen **Namelijk** van blijdschap, die onder de heilige geesten in den hemel was, gelijk volgt. **in den hemel**, zeggende: **De koninkrijken der wereld zijn geworden onzes** Dat is, staan nu allen onder zijn regering, nadat onder den voet zijn gebracht al degenen die zich daartegen stelden. Zie 1 Cor. 15:24. **Heeren en van Zijn Christus**, en Hij zal als Koning heersen in alle eeuwigheid.

16. En de vier en twintig ouderlingen, die voor God zitten op hun tronen, vielen *neder* op hun aangezichten, en aanbaden God,

17. Zeggende: Wij danken U, Heere God almachtig, Die is, en Die was, en Die komen zal, dat Gij Uw grote kracht hebt aangenomen, en als Koning hebt geheerst;

18. En de volken waren **Namelijk** tevoren tegen *Christus* en Zijn rijk; maar nu is de tijd gekomen, dat gij uwe straf, in uw rechtvaardigen toorn, tegen zodanigen zult uitvoeren. **toornig** geworden, en Uw

toorn is gekomen, en de tijd der doden, om geoordeeld te worden, en om het loon te geven Uw dienstknechten, den profeten, en Waaronder de apostelen en Evangelisten van het Nieuwe Testament ook worden begrepen. **den heiligen**, Waaronder alle trouwe leraars en martelaars ook worden begrepen. **en dengenen**, die Uw Naam vrezen, Hierdoor worden al de andere gelovigen verstaan. **den kleinen en den groten**; en om te verderven degenen, die de aarde verdierven. **Namelijk** met geweld en vervolging, met valse leringen en slechte voorbeelden. Zie Openb. 19:2.

19. En de tempel Gods **Door de opening des tempels** in den hemel wordt allergevoegelijkst verstaan de verheerlijking der gemeente zelf in den hemel, en dor *de ark zijns verbonds* het heerlijk aanschouwen van *Christus* onzen middelaar in deze, waarvan de ark een voorbeeld was, en door *den donder en bliksem*, enz. de tekenen Zijns toorns tegen de ongelovigen. **in de hemel is geopend** geworden, en de ark Zijns verbonds is gezien in Zijn tempel; en er werden bliksemen, en stemmen, en donderslagen, en aardbeving, en grote hagel.

Openbaring 12

1. En er werd **Hier** begint het vierde gezicht, en het wordt door velen daarvoor gehouden, dat hier ook het tweede deel dezer openbaring begint, waarin de Kerk van *Christus*, van der apostelen tijden aan tot het einde der wereld, en de opkomst en heerschappij van den antichrist, met zijn eindelijk val, wat nader en breder wordt beschreven, nadat zulks in het kort in de voorgaande gezichten was gedaan. **een groot teken** Dat is, een gezicht dat grote dingen betekende, dat daarom in den hemel wordt gezegd gezien te zijn, omdat zulks in den geopenden hemel is vertoond, hoewel de zaken zelf meest op de aarde geschied zijn. **gezien in den hemel; namelijk een vrouw**, Door deze vrouw verstaan enigen de

maagd Maria, die *Christus* heeft geboort, en met *Christus* in Egypte is gevlucht, welken *Christus* de satan tot den dood toe heeft vervolgd, die daarna is opgenomen ten hemel, en aldaar is gezeten ter rechterhand Gods Zijns Vaders, en met een ijzeren roede de volken regeert. Doch daar dit al geschied was, eer aan Johannes deze openbaring is gedaan, en hier eigenlijk van dingen, die nog toekomstige waren, wordt geprofeteerd, gelijk Openb. 1:1, en Openb. 4:1, is betuigd, en hierna Openb. 22:6 verhaald wordt; en vele dingen hier op de maagd Maria niet wel kunnen geduld worden, zo verstaat het merendeel der uitleggers door deze vrouw de gemeente van *Christus*, die naar het voorbeeld van *Christus*, haar hoofd en bruidegom, deze dingen zijn overkomen, die hier onder deze gelijkenis verstaan worden, gelijk in het vervolg zal blijken. **bekleed met de zon;** Hierdoor wordt het ware geloof in *Christus*, de zon der gerechtigheid, betekend; waarmede de gemeente van *Christus* is bekleed, versierd en verlicht. Zie Gal. 3:27; Ef. 3:17, en Ef. 5:14. **en de maan was onder** Hierdoor verstaan enigen de plechtigheden van het Oude Testament, die naar de verandering van de maan zeer dikwijls werden gericht, en die nu met *Christus'* komst waren krachteloos geworden en teniet gedaan; Col. 2:14. Doch hierdoor worden geschikt verstaan alle veranderlijke en wereldse dingen, die als de maan dikwijls veranderen, en die de ware Kerk van *Christus* onder de voeten heeft, en ten opzichte van de eeuwige, onveranderlijke, en hemelse dingen, klein acht. Zie 1 Cor. 7:30,31, en 2 Cor. 4:18. **haar voeten, en op haar hoofd een kroon van** Dat is, de leer der twaalf apostelen, waar zij alleen van roemt, en die zij voor hare kroon en versiering houdt, gelijk hierna Openb. 21 de fundamenten van het hemelse Jeruzalem bij twaalf kostelijke stenen worden vergeleken, waarop de namen der twaalf apostelen waren gegraveerd. **twaalf sterren;**

2. En zij was zwanger, Namelijk om *Christus*, door het Evangelie te baren en ene gedaante te geven in de harten der

uitverkorenen Gods, door de gehele wereld, gelijk Paulus spreekt Gal. 4:19. Hetwelk, hoewel het van de algemene Kerk altijd waar is, zo is dit nochtans inzonderheid vervuld ten tijde, en enige honderden jaren na de tijden der apostelen, in welke de apostolische en eerste Kerk, niettegenstaande den wederstand van den satan en van al zijn werktuigen, de leer van *Christus* door de wereld heeft voortgeplant en vele bijzondere Kerken als hare kinderen te voorschijn gebracht, gelijk Paulus daarvan schreef Gal. 4:26,27, uit Jes. 54:1. **en riep, barensood hebbende, en zijnde in pijn** Dit wordt hier bijgevoegd, om de grote zorg, pijnen en angst, die de Kerk van *Christus* en haar getrouwe dienaars, menigmaal hebben, om de kinderen Gods te winnen en uit de wereld te vergaderen. Waarvan zie een voorbeeld in Paulus; 1 Cor. 4:11, enz. **om te baren.**

3. En er werd een ander teken gezien in den hemel; en ziet, er was een grote rode draak Dat deze draak de duivel of satan is, wordt hierna Openb. 12:9 verklaard, en hij wordt hier *groot* en *rood* genoemd vanwege zijn bloedgierigheid en wreedheid, welke hier *zeven hoofden* worden toegeschreven vanwege zijn grote listigheid; en *tien hoornen* en *zeven kronen* vanwege zijn grote kracht en heerschappij in de wereld, gelijk de Schrift van hem spreekt, Joh. 8:44; 2 Cor. 11:3,14; Ef. 6:12. Hoewel ook enigen door deze zeven hoofden verstaan, de zeven bergen, en zeven koningen der grote stad, waar de satan toen vooral zijn heerschappij had, en door de *tien hoornen* en de *tien kronen*, de tien voornaamste rijken, die onder hun gebied stonden. Waarvan hierna, Openb. 17:9,10 zal gesproken worden. **draak, hebbende zeven hoofden, en tien hoornen, en op zijn hoofden zeven koninklijke hoeden.** Grieks *Diademata*, waarvan zie Openb. 13:1.

4. En zijn staart trok Gelijk Openb. 1:20 verklaard is, dat de zeven sterren de zeven engelen der gemeenten zijn, zo kan ook hier geschikt het derde deel der leraars of voorgangers der gemeente verstaan worden,

die door *den staart*, dat is door de kracht en venijnigheid van dezen draak, in den tijden der vervolgingen en der ketterijen, waarvan hiervoren Openb. 6:3, enz. is geprofeteerd, van de rechte leer en ware geestelijke zorg der Kerk, tot wereldse zorg, zouden afvallen, gelijk hiervoren Openb. 9:1 is aangewezen, en gelijk de kerkelijke geschiedenis getuigt, dat in zulke tijden soms geschied is. **het derde deel der sterren des hemels, en wierp die op de aarde. En de draak stond voor de vrouw, die baren zou, opdat hij haar kind zou verslinden, wanneer zij het zou gebaard hebben.**

5. En zij baarde een mannelijken Grieks *zij baarde een zoon, een man, of manneken.* Sommigen verstaan hierdoor, gelijk ook door den volgenden strijd van Michaël tegen den draak, *Constantijn*, den eersten christelijken keizer, die voor de christen-kerk, na drie honderd jaren vervolging, is te voorschijn gebracht, en na vele oorlogen en overwinningen over de dienaars der afgoden en van den draak, eindelijk het Romeinse rijk onder het gebied der christenen heeft gebracht, en de christen-kerk boven alle andere heeft verheerlijkt en tot aan den hemel verheven. Welke verklaring zeer oud is, daar *Constantijn* zelf dit gezicht daarom in zijn wapen heeft gevoerd, nadat hij *Maximianu*, *Maxentius*, *Licinius* en andere vijanden en vervolgers der christenen, met hunnen legers had overwonnen, en den afgodendienst uit het Romeinse rijk had geweerd. Doch daar hier van dit mannelijk kind, en hierna van dezen Michaël en draak vele dingen worden gezegd, die zeer bezwaarlijk alleen op *Constantijn* en de zijnen kunnen geduld worden, zo is het wel zo gevoegelijk dat dit ook van *Christus* zelf worde genomen, en van zijn geestelijke geboorte door de gehele wereld in het hart en in de belijdenis der gelovigen, door den dienst der Kerk, gelijk hiervoor op Openb. 12:2 is aangewezen; tegen welken *Christus* en zijn geestelijke geboorte de satan zich met alle geweld en list heeft gesteld, zo door de vervolgingen der Joden en heidenen, als door verscheidene

godslasterlijke ketterijen, die hij den persoon en de voldoening van *Christus* onder de christenen heeft verwekt. Hoewel *Christus*, nu zittende ter rechterhand Gods, als het hoofd der uitverkorenen, altijd de overhand heeft behouden, en in Zijn troon altijd is gebleven. **zoon, die al de heidenen zou Of volken. hoeden met een Grieks weiden. ijzeren roede; en haar kind werd weggerukt tot God en Zijn troon.**

6. En de vrouw vluchtte Sommigen verstaan deze vlucht der Kerk van *Christus* van den schuldigen plicht van alle gelovigen, wanneer zij *Christus* in hun hart hebben ontvangen, en met Hem gezeten zijn in den hemel, gelijk Paulus van hen spreekt, Ef. 2:6; namelijk dat zij de wereld moeten vlieden, en zoeken hetgeen boven is, en niet dat beneden is, Col. 3:1,2; maar dewijl deze schuldige plicht der Kerk van *Christus* altijd duurt, en hier alleen van een zekeren tijd wordt gesproken, zo wordt het door anderen wel zo goed genomen voor een voorbereiding tot dezelfde vlucht dezer vrouw, waarvan hierna Openb. 12:13 nader zal worden gesproken. Welke voorbereiding zelfs ten tijde van *Constantijn* door de Ariaanse en andere ketterijen, en door den hoogmoed en heerszucht van vele bisschoppen en andere wereldse handelingen onde rhen in de Kerk is begonnen, die het antichristendom allengskens hebben gebroeid, totdat het omtrent het jaar 606, eindelijk is te voorschijn gebracht; gelijk elders ook is aangeroerd; en zij menen, dat dit hier maar wordt aangeroerd, om de oorzaak van deze vlucht tussen beiden te verhalen, en breder daarvan hierna te spreken; hetwelk ook door de overeenkomst van den tijd in Openb. 12:6 met Openb. 12:14 wordt bewezen. **in de woestijn, alwaar zij een plaats had, Namelijk van God door de afmeting van den tempel en uitsluiting der voorhoven, waarvan tevoren, Openb. 11:1, gesproken is, gelijk de overeenkomst der twaalf honderd zestig dagen alhier, en der twee en veertig maanden aldaar, Openb. 11:3, ook medebrengt. haar van God bereid, opdat zij haar aldaar Anders: dat zij daar zou gevoed worden;**

namelijk van de twee getuigen, die daartoe van God waren uitgezonden, om de gemeente Gods, gedurende deze tijd, in de woestijn te onderhouden; hetwelk ook ziet op hetgeen in Openb. 11 is geprofeteerd. Want, dat enigen dit willen verstaan van de vlucht der christenen uit Jeruzalem en uit het Joodse land naar Pella over den Jordaan, ten tijde van de belegering van Jeruzalem, en verwoesting van het heilige land, die omtrent drie en een half jaar zou hebben geduurd, past op deze openbaring niet, omdat deze verwoesting ten tijde dezer openbaring al geschied was, en dat hier van langeren tijd gesproken wordt, gelijk hiervoor is aangewezen, en hierna nog aangewezen zal worden. **zouden voeden duizend tweehonderd zestig dagen.**

7. En er werd krijg Dat hier, gelijk enigen menen, niet wordt gesproken van den eersten val des satans, en zijn wederspanningheid tegen den Zoon Gods, waarvan *Christus* spreekt Joh. 8:44, en Jud.:6, blijkt uit de reden meermalen verhaald, dat hier van toekomstige dingen wordt gehandelt. Gelijk ook niet van den strijd, die *Christus* de ware *Michaël*, dat is, God even gelijk zijnde, Filipp. 2:6, tegen den satan heeft gevoerd, wanneer Hij de gedaante van een dienstknecht heeft aangenomen, en in het huis van den sterke is gekomen, om hem te binden en zijn vaten te ontroven, Matth. 12:29, en wanneer Hij hem door Zijn dood heeft teniet gedaan, en over hem aan het kruis gezegevierd, Col. 2:15; Hebr. 2:14. Want hoewel dit een eeuwigdurend fundament is van alle overwinning over den satan en zijn werktuigen, gelijk de inwoners des hemels hierna Openb. 12:10,11 zingen, zo is dit fundament ook al tevoren vast gelegd geweest, eer deze openbaring aan Johannes geschiedde. Derhalve moet deze krijg en overwinning hier verstaan worden van een bijzondere toeëigening van deze eerste overwinning van *Christus*, die nog over den satan zou volgen in de leden van *Christus*, waarvan *Christus* ook spreekt Matth. 16:18, en Paulus Rom. 16:20; namelijk in de tijden der vervolgingen en verleidingen, onder de heidense en Ariaanse keizers, en andere ketterse koningen, wanneer *Christus* in Zijn

leden op het hoogste is bestreden, en vooral ook wanneer de antichrist in het Westen en de Mohammedanen in het Oosten de overhand hebben verkregen, en de Kerk van *Christus* door de gehele wereld is verdrukt geworden; hetwelk klaar bewezen wordt uit den tijd van twaalf honderd zestig dagen, die na dezen strijd de vlucht van de vrouw in de woestijn wordt toegeschreven, en uit het triomflied van de inwoners des hemels, Openb. 12:10,11, hetwelk van zulk een overwinning, en derhalve ook van zulk een strijd, hier duidelijk spreekt. # Mt 16:18 Ro 16:20 Re 12:10,11 **in den hemel; Michael en zijn** Gelijk door dezen *Michaël*, dat is, *wie is gelijk God, Christus* zelf door meest al de uitleggers wordt verstaan, zo verstaan enigen door *Zijn engelen* de gelovigen, die door *Christus*, en met *Christus*, den draak en zijn engelen hebben overwonnen, gelijk hierna Openb. 12:11 wordt betuigd. Nochtans kan deze naam *engelen* van de engelen zelf ook wel verstaan worden, dewijl die van *Christus*, hun hoofd, tot troost en hulp der gelovigen in deze strijd ook dikwijls gezonden worden, gelijk te zien is Hebr. 1:14, en de voorbeelden van Elia, Elisa, van Daniël en zijn metgezellen, van Petrus en Paulus in hun gevangenschap, in de Schrift bewijzen; en gelijk de kerkelijke geschiedenis getuigt, dat de vrome martelaars, onder de heidense keizers en onder den antichrist, òf door de engelen uit hun handen zijn verlost, òf in hun pijnen verlicht, of vertroost en gesterkt. De vervolgers zijn ook door hen dikwijls door verscheidene plagen gestraft en gestuit, gelijk Herodes, Hand. 12:23, tot verlichting van de gemeente, door den Engel des Heeren is geslagen. **engelen krijgden tegen den draak, en de draak krijgde ook en zijn engelen.**

8. En zij hebben niet vermocht, en hun plaats Dergelijke wijze van spreken gebruikt *Christus* ook van Zijn overwinning over den satan, Luk. 10:18; en hier wordt ook duidelijk gezien op enige gezichten van het Oude Testament, waar dergelijke strijd en aanklacht des satans voor den troon van God, tegen de gelovigen, met een eindelijke overwinning over den satan gezien is; Job 1:11, en Job 2:5,

en inzonderheid Zach. 3:1, hetwelk met dit gezicht vele dingen gemeen heeft, zo in de personen, als in de uitkomst daarvan. Of nu dit zo inderdaad zou mogen geschied zijn, of alleen figuurlijkerwijze uitgesproken wordt, daaraan is niet veel gelegen. Dit is genoeg en zeker, dat nadat *Christus* de verzoening onzer zonden heeft volbracht, en gezeten is ter rechterhand Zijns Vaders, en als onze voorspraak daar verschijnt, den satan en zijn engelen alle stof van aanklacht tegen de gelovigen, voor den troon Gods, ten enenmale is benomen, gelijk Paulus terecht noemt, Rom. 8:33, enz. en gelijk de hemelse heirscharen hierna zingen, Openb. 12:10,11, en dat Hij vandaar den satan, met al onze en Zijn vijanden, gedurig onder de voeten zal brengen, gelijk Paulus getuigt; 1 Cor. 15:25. is niet meer gevonden in den hemel.

9. En de grote draak is geworpen, *namelijk de oude slang*, Zo wordt de satan genoemd, omdat hij door een slang onze voorouders in het paradijs heeft verleid. Zie 2 Cor. 11:3. *welke genaamd wordt duivel en satanas, die de gehele wereld verleidt*, Dat is, de kinderen der ongehoorzaamheid in de gehele wereld, Ef. 2:2. *hij is, zeg ik, geworpen op de aarde; en zijn engelen zijn met hem geworpen.*

10. En ik hoorde een grote stem, zeggende in den hemel: Nu is de zaligheid, en de kracht, en het koninkrijk geworden onzes Gods; en de macht van Zijn Christus; want de verklager onzer Zie hiervoor de aantekeningen Openb. 12:8. *broederen, die hen verklaagde voor onzen God dag en nacht is nedergeworpen.*

11. En zij hebben hem overwonnen door het bloed des Lams, Zie hiervoor de aantekeningen Openb. 12:7. *en door het woord hunner* Dat is, het Evangelie, door hen door het geloof aangenomen en standvastig beleden. Want dit is het geestelijke zwaard en werktuig, waardoor de satan overwonnen wordt. Zie Ef. 6:17. *getuigenis, en zij hebben hun leven*

niet liefgehad Dat is, zij hebben hun leven hier klein geacht voor *Christus*, en Zijn waarheid. Zie Luk. 14:26; Hand. 20:24. *tot den dood toe.*

12. Hierom bedrijft vreugde, gij hemelen, en gij, die daarin woont! Wee dengenen, die de aarde en de Dat is, wee den aardsen en wereldsen mensen, hetzij die het vasteland, of de eilanden in de zee bewonen; gelijk hiervoor Openb. 3:10, en elders meer. *zee bewonen, want de duivel is tot u afgekomen, en heeft groten toorn*, Dat is, is zeer verbolgen, omdat hij tegen de kinderen Gods voor den troon van God niets vermag, gelijk Openb. 12:8 is gezegd. *wetende, dat hij een kleinen tijd heeft.* Namelijk gelijk de tijd tussen *Christus'* eerste en laatste komst de laatste ure genoemd wordt, 1 Joh. 2:18; zo wordt de tijd van de overige heerschappij van den satan een kleine tijd genoemd, daar hij in de voleinding der wereld in den poel des vuurs zal geworpen worden; en hij nu dagelijks ziet uit de tekenen, die *Christus* en zijn apostelen voorzegd hebben, dat deze tijd meer en meer nadert. Zie hierna Openb. 20:10, en Matth. 25:41.

13. En toen de draak zag, Dat is, toen de satan zag, dat hij *Christus* in Zijn leden, en de zaligheid Zijner leden, met zijn aanklachten in den hemel niet meer kon beschadigen, zo heeft hij zich weer tegen deze Kerk van *Christus* gekeerd, om haar ten minste in deze wereld te beledigen met beroving van hare goederen, met gevangenis, met lasteringen hunner personen, met ballingschap, vervolgingen en dergelijke kwellingen meer. *dat hij op de aarde geworpen was, zo heeft hij de vrouw vervolgd, die het manneken gebaard had.*

14. En der vrouwe zijn gegeven twee vleugelen eens Namelijk door God, welke twee arendsvleugelen sommigen menen te zijn *het geloof*, waardoor zij in dit alles op *Christus*, hun hoofd, vast gegrond blijft, 1 Joh. 5:4, en *de hoop der zaligheid*, waardoor zij al de verdrukkingen overwint, wetende dat het

lijden van den tegenwoordigen tijd niet is te waarden tegen de heerlijkheid, die in ons zal geopenbaard worden. Hoewel ook allerlei krachtige bewaring Gods door arendsvleugelen verstaan wordt, gelijk te zien is Deut. 32:11. **groten arends, opdat zij zou vliegen in de woestijn, in haar plaats,** Namelijk waarvan hiervoor Openb. 12:6 is gehandeld. **alwaar zij gevoed wordt** Anders: *opdat zij aldaar zou gevoegd worden*; namelijk zo door God alleen door Zijn Geest en Woord, gelijk van de zeven duizend gezegd wordt, die God ten tijde van Elia zich behouden had, 1 Kon. 19:18; Rom. 11:4, en daarna ook door de twee getuigen, die God hun in hun woestijn langen tijd heeft verwekt, gelijk Openb. 11:3 is aangetekend. **een tijd, en tijden,** Sommigen nemen hier *een tijd* voor een jaar, *de tijden* voor twee jaren, en *een halven tijd* voor een half jaar, gelijk deze wijze van spreken schijnt genomen te worden Dan. 7:25, en Dan. 12:7, en houden dat de tijd van de heerschappij van den antichrist niet langer zal duren dan drie en een half jaar, voor de voleinding der wereld, gelijk de tirannie van *Antiochus*, die een voorbeeld van den antichrist was, onder de Joden, ten tijde der Maccabeën, niet langer heeft geduurd. Doch dit gevoelen is Openb. 11:3 wederlegd; en wordt bovendien krachtig wederlegd, omdat, indien dit juist ware, de dag des oordeels, ten tijde van den antichrist, reeds zou bekend zijn, tegen het getuigenis van *Christus*, Mark. 13:32. Gelijk ook niet mogelijk is, dat de antichrist in zo weinig tijds uit den stam van Dan *gelijk zij voorgeven* welke geen gebied in de wereld heeft, zou opkomen en zich zelf al de Joden, de gehele wereld door, tot aanhang maken, de stad Jeruzalem met het Joodse land innemen, en den tempel opbouwen, daarna zich door de gehele wereld zou doen aanbidden, de christenheid onderwerpen, de stad Rome verwoesten en dergelijke meer; daar de Schrift getuigt, dat deze verborgenheid der ongerechtigheid al ten tijde van Paulus begon te werken, 2 Thess. 2:7, en dat de Joden zelf voor de voleinding der wereld, zullen worden bekeerd, en tot de ware Kerk van *Christus*, vergaderd, Rom. 11:25; 2 Cor. 3:14, enz.

Daarom moeten deze *tijd, tijden, en halve tijden*, genomen worden voor een tijd, die God wel bekend is en ons niet dan met den uitgang zal bekend worden. Of voor drie en een half jaar, die te zamen uitbrengen twee en veertig maanden, of duizend twee honderd en zestig dagen, elke dag nomen voor een jaar; waarvan hiervoor Openb. 11:3, en in Openb. 12:6, is gesproken, en hierna ook gesproken zal worden Openb. 13:5; want deze tijd zal de Kerk van *Christus* in de woestijn gevoed worden, waarin de voorhof des tempels ongemeten zal blijven, en de heilige stad door de heidenen zal vertreden worden, en de twee getuigen zullen profeteren, en het beste tegen de heiligen krijg zal voeren, waarvan in Openb. 13 zal geprofeteerd worden. # Re 11.3 12.6 13.5 **en een halven tijd, buiten het gezicht der slang.** Grieks *van het aangezicht*.

15. **En de slang wierp** Hoewel enigen door deze *wateren* ook valse leringen verstaan, zo is nochtans bekend in Gods Woord, dat door *wateren* of *rivieren*, de vervolgingen of verdrukkingen verstaan worden, gelijk te zien is Ps. 42:8, en Ps. 124:5; Matth. 7:25. Dat hier ook van nieuwe vervolgingen en zwarigheden, die de satan de Kerk, nadat zij in de woestijn is gevlucht, zou aandoen, gesproken wordt, blijkt hier uit den tekst. Maar op welke vervolgingen hier gezien wordt is men van verschillend gevoelen. Enigen menen dat het de vervolgingen zijn, die de antichrist tegen de Griekse Kerken heeft verwekt, omdat zij den beeldendienst en de aanroeping der heiligen, en het eren van hare reliquieën, en zijn heerschappij niet wilden aannemen; welke door enige Griekse keizers lang zijn gestuit; anderen, dat het de vervolgingen zijn, die tegen de Hussieten in Boheme en andere plaatsen meer, verwekt zijn, die de Heere door zekeren *Ziska* met wonderbaarlijke verlossingen, alsof zij uit de aarde opgekomen waren, langen tijd heeft gestuit, mitsgaders van de samenspanning der keizers en koningen met den antichrist, ten tijde dat de Kerk na *Luthers* tijden het hoofd begon op te steken, waarvan enige nog duren. Eindelijk verstaan anderen dit van het laatste geweld, dat de antichrist nog doen zal,

met al zijn aanhangers voor zijn val. Doch tot troost der gemeente is daarbij gevoegd, dat de Heere Zijn Kerk eindelijk nog wonderbaar zal verlossen, gelijk Mozes en Aäron van het geweld en de samenspanning van Korach, Dathan en Abiram zijn verlost, toen de aarde haar mond opende, en hunne vijanden verslond, Num. 16:31,32; welker gelijke wonderbare en onverwachte verlossingen wij in onze tijden, in alle delen der christenheid ook meermalen gezien hebben. **uit haar mond achter de vrouw water als een rivier, opdat hij haar door de rivier zou Grieks rivier-driftig maken. doen wegvoeren.**

16. En de aarde kwam de vrouw te hulp, en de aarde opende haar mond, en verzwolg de rivier, welke de draak uit zijn mond had geworpen.

17. En de draak vergrimde op **Namelijk omdat zij zich nu van zijn gezicht in sommige plaatsen en tijden hadden verstoken, gelijk in Openb. 12:14 wordt gezegd: en omdat zij daarna ook hulp van koningen en prinsen had verworven, die haar tegen het geweld en de aanvallen des antichrists met de zijnen beschermden. de vrouw, en ging heen om krijg te voeren tegen de overigen van** **Namelijk die in zulke plaatsen nog waren verstrooid en verstoken, waar geen openbare Kerken waren, en waar de antichrist, en de koningen, die hem hun macht leenden, hun gebied nog hadden: van welke verstrooide christenen hier twee merktekenen worden gesteld, namelijk dat zij God dienden naar Zijn geboden, en niet naar menselijke inzettingen; en dat zij het getuigenis van Jezus hielden, dat is, hun zaligheid zochten alleen in de verdiensten van den enigen en volmaakten Zaligmaker Jezus, en niet in hun eigene, of van enig schepsel, volgens de leer en getuigenis van het heilige Evangelie: waarin het rechte onderscheid bestaat van een dienaar van den antichrist, en van een Evangelisch en gereformeerd christen. haar zaad, die de geboden Gods bewaren, en de**

getuigenis van Jezus Christus hebben.

18. En ik stond op het zand der zee. **Namelijk in een gezicht, of ook metterdaad, op het eiland Patmos, gelijk van Daniël, Dan. 10:4, dergelijke wordt betuigd, namelijk om te zien wat verder geschieden zou, of wat gezicht mij uit de zee zou getoond worden. Gelijk Openb. 13 uitwijst, waaraan Openb. 12:18 schijnt te behoren, hetwelk daarom ook door sommigen bij Openb. 13 gevoegd wordt.**

Openbaring 13

1. En ik zag uit de zee een beest opkomen, hebbende zeven hoofden en tien hoornen; en op zijn hoornen waren tien koninklijke hoeden, en op zijn hoofden was een naam van *gods* lastering.
2. En het beest dat ik zag, was een pardel gelijk, *Of luipaard*. De eerste drie monarchieën worden Dan. 7:4, enz., bij deze drie wilde en verscheurende dieren vergeleken; welke drie tezamen hier dit beest alleen worden toegeëigend, omdat de eigenschappen van deze drie tezamen op dit beest passen; van welke eigenschappen, zie ook de verklaring Dan. 7. **en zijn voeten als eens beers voeten, en zijn mond als de mond eens leeuws; en de draak gaf hem** Welke kracht, en troon, en macht van den draak is, te zijn de overste dezer wereld, Joh. 12:31; de god dezer wereld, 2 Cor. 4:4, en de overste macht van de lucht, die krachtig werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid, Ef. 2:2; die ook zelf roemt dat hij deze koninkrijken kan geven wien hij wil, Luk. 4:6; en Paulus getuigt dat de komst van den antichrist zal zijn naar de werking van den satan met alle kracht; 2 Thess. 2:9. **zijn kracht, en zijn troon, en grote macht.**
3. En ik zag een van zijn hoofden als tot den dood gewond, en *Grieks geslacht*. Zie van deze wond en haar genezing de aantekeningen Openb. 13:1. Want uit het vervolg van den tekst, en de wijze van spreken die Johannes gebruikt, blijkt dat dit

beest deze wond in zijn eerste opkomst heeft ontvangen, die door den keizer *Justinianus* en enige volgende wel enigszins is genezen, maar ten volle geheeld door *Pepijn* en *Carolus Magnus*, die omtrent het jaar zeven en acht honderd den bisschop van Rome in zijn volle bezitting heeft gesteld, als de tien koningen die met hem opgekomen zijn, hun macht hem hebben bijgevoegd; waarop de bewondering en onderwerping van alle volken in het christenrijk gevolgd is, gelijk de tekst verklaart. **zijn dodelijke Grieks *de slag* of *wond zijns doods*. wonde werd genezen; en de gehele aarde verwonderde zich** Dat is, volgde het beest achterna met verwondering. **achter het beest.**

4. En zij aanbaden den draak, Namelijk wel niet in zijn gedaante, gelijk het heidense Romeinse rijk in zijn afgoden had gedaan, maar in den nieuwen beeldendienst en andere afgodische manieren, waartoe zij in dit rijk vervielen, gelijk hiervoor Openb. 9:20 is betuigd, en de ervaring maar al te veel bewijst. **die het beest macht gegeven had; en zij aanbaden het beest, zeggende: Wie is dit beest gelijk? wie kan krijg voeren tegen hetzelve?**

5. En hetzelve werd een mond gegeven, om grote dingen en Zie dergelijke Dan. 7:8. Hetwelk van den kleinen hoorn, die tussen de andere opgroeide, wordt gezegd: hetwelk naar de letter verstaan wordt van den koning Antiochus, van wiens tirannie en afgoderij onder de Joden veel te lezen is 1Maccab. 1,2, en die vele uitleggers onder de christenen een beeld van den antichrist houden geweest te zijn, die dergelijke tirannie en afgoderij onder de Christenen zou aanrichten en gebruiken. Zie der verklaring van deze grote dingen hiervoor in de aantekeningen Openb. 13:1. **gods lasteringen te spreken; en hetzelve werd macht gegeven, om zulks te doen, Anders: om twee en veertig maanden krijg te voeren;** dat is, duizend, twee honderd en zestig dagen, waarvan zie de verklaring Openb. 13:1, en Openb. 12:6. **twee en veertig maanden.**

6. En het opende zijn mond tot lastering tegen God, Namelijk daar het zichzelf de macht en namen van God inderdaad toeschrijft. Want hij zit in den tempel Gods, en verheft zichzelf boven al wat God genoemd wordt; 2 Thess. 2:4. **om Zijn Naam te lasteren, en Zijn tabernakel,** Hierdoor verstaan enigen de ware Kerk Gods, die hij voor ketters en verbannen verklaart en uitkrijt voor de gehele wereld. Anderen verstaan hierdoor *het lichaam van Christus*, hetwelk een tabernakel van zijn godheid genoemd wordt, Joh. 1:14; Hebr. 9:11,12, en hetwelk door de Mis lasterlijk mishandeld wordt. Beide is waarachtig. **en die in den hemel wonen.** Dat is, de engelen en zalige zielen, die hij, zo veel in hem is, in afgoden verandert, en met welke hij geestelijke hoererij bedrijft; waarmee hij de koningen en volken der aarde dronken maakt, gelijk hierna Openb. 17, zal worden verklaard. Hetwelk de meeste kleinigheid is en lastering, die hij hun zou kunnen aandoen; gelijk Paulus en Barnabas, wanneer men hun goddelijke eer wilde aandoen, daarover hun klederen hebben gescheurd, Hand. 14:14, hetwelk in het horen van godslastering placht te geschieden, gelijk te zien is 2 Kon. 18:37, en Matth. 26:65.

7. En hetzelve werd *macht* gegeven, om den heiligen krijg Dat is, de ware gelovigen en belijders van *Christus'* naam, gelijk van de twee getuigen hiervoor, Openb. 11:7, ook gezegd is. **aan te doen, en om die te overwinnen;** Namelijk door lichamelijke overwinning, zo tegen de bijzondere gelovigen, met hen te doden, als tegen hun vergaderingen, door deze te storen en te verwoesten; waarvan de boeken der martelaars vol zijn van voorbeelden. Hoewel de gelovigen altijd den draak en het beest hebben overwonnen naar den geest, gelijk de gelovige zielen roemen en lofzingen, hiervoor Openb. 12:11, en gelijk van hen getuigd wordt in Openb. 13:8. **en hetzelve werd macht** Namelijk door een rechtvaardig oordeel Gods, die een kracht der dwaling gezonden heeft onder deze volken, opdat zij de leugen zouden geloven, en allen veroordeeld worden

die de waarheid niet geloven; 2 Thess. 2:10,11. **gegeven over alle geslacht, en taal, en volk.**

8. **En allen, die op de aarde wonen, zullen hetzelfde aanbidden, welker namen niet** Dat is, welke door God in *Christus* niet zijn uitverkoren, gelijk Paulus spreekt Ef. 1:4. Zie dergelijke Luk. 10:20, en hierna Openb. 20:12. **zijn geschreven in het boek des levens, des Lams, Dat geslacht is,** Enigen voegen deze laatste woorden: *van de grondlegging der wereld* met de voorgaande woorden: *welker namen niet zijn geschreven in het boek des levens,* gelijk Paulus van de verkiezing in *Christus* spreekt, Ef. 1:4; anderen, bij de laatste woorden: *dat geslacht is.* Want hoewel *Christus* inderdaad niet is geslacht, dan toen Hij voor ons aan het kruis geleden heeft, zo is nochtans deze Zijn dood en offerande van het begin der wereld krachtig geweest tot verlossing Zijner gelovigen; en Hij is van den beginne geslacht in Gods besluit, in Gods beloften en in het geloof der uitverkorenen, gelijk van Abraham gezegd wordt, Joh. 8:56, en van Mozes, Hebr. 11:26. **van de grondlegging der wereld.**

9. **Indien iemand oren heeft, die hore.**

10. **Indien iemand in Grieks *indien iemand de gevangenis te zamen leidt;*** dat is, een menigte der gevangenen. Dit wordt hierbij gevoegd tot besluit en tot troost der gelovigen, namelijk dat die onrechtvaardige mensen, òf hier in deze wereld nog gelijke vergelding zullen ontvangen, gelijk menigmaal geschiedt; òf tenminste in de toekomst, wanneer zij met het beest en den valschen profeet zullen geworpen worden in den poel des vuurs, en door het geestelijk zwaard van *Christus*, dat uit Zijn mond komt, gedood worden met den eeuwigen dood, gelijk hierna Openb. 19:20, wordt gesproken. **de gevangenis leidt, die gaat zelf in de gevangenis; indien iemand met het zwaard zal doden, die moet zelf met het zwaard gedood worden.** Hier is de lijdzaamheid en het geloof der heiligen.

11. **En ik zag een ander** Dat de opkomst van dit andere beest uit de aarde, den antichrist aanduidt, is buiten twijfel bij alle uitleggers; die zichzelf onder de gedaante van het eerste beest voordoet, als een prins der wereld en als een god op aarde, gelijk tot nu toe is aangewezen, maar nu voortkomt als een vals profeet, die de gehele wereld door zijn afgoderij en valse leer verleidt, gelijk uit het vervolg zal blijken. **beest uit de aarde opkomen, en het had twee hoornen,** Dat is, hij gedraagt zich in den uiterlijken schijn, en in zijn belijdenis, alsof de stadhouder van *Christus*, van het Lam Gods, ware, en een dienaar aller dienaren van *Christus*. **des Lams hoornen gelijk, en het sprak als de draak.** Dat is, voert in leringen, die de Schrift noemt *leringen der duivelen;* 1 Tim. 4:1. Zie ook Matth. 7:15, en 2 Cor. 11:14. Doch enigen verstaan hierdoor de macht, die hij zich aanneemt om den hemel te sluiten en te openen.

12. **En het oefent al** Dat is, vervolgt en verdrukt de Kerk van *Christus* met zijn geestelijke macht, door de werktuigen zijner geestelijke heerschappij, met zijn rechtbanken, plakaten, bannen uit de gemeenschap zijner Kerk en dergelijke, gelijk hij ook doet met zijn wereldlijke instrumenten, door bloedige plakaten en straffen met zwaard en vuur. **de macht van het eerste beest, in tegenwoordigheid van hetzelfde, en het maakt, dat de aarde, en die** Dat is, de wereldse en aardse mensen, waartegen hiervoor gesteld zijn degenen, die geschreven zijn in den hemel en in het boek des Lams. **daarin wonen het eerste beest aanbidden, wiens dodelijke wonde genezen was.**

13. **En het doet grote tekenen,** Namelijk die de apostel noemt *tekenen der leugens,* 2 Thess. 2:9, omdat zij ten dele verzonnen, ten dele door den satan geschieden tot bevestiging der leugens. **zodat het ook vuur uit den hemel** Hierdoor wordt geschikt verstaan de bliksem van zijn excommunicatiën en verbanningen, waardoor hij niet alleen het gemene volk,

maar ook koningen en prinsen en gehele koninkrijken en republieken verschrikt, gelijk uit de geschiedenis bekend is. Hoewel ook enige dergelijke wonderen door sommigen Roomse bisschoppen zijn geroemd. **doet afkomen op de aarde, voor de mensen.**

14. En verleidt degenen, die op de aarde wonen, door de tekenen, die aan hetzelfde toe doen gegeven zijn in de tegenwoordigheid van het beest; zeggende tot degenen, die op de aarde wonen, dat zij het beest, dat de wond des zwaards had, en *weder* leefde, een beeld zouden maken. Dit wordt door sommigen van den beeldendienst in het algemeen verstaan, die al degenen, die onder den antichrist zijn, moeten aannemen, gelijk de onderzaten van den koning van Babel, Dan. 3:1, het beeld van den koning van Babel, op straf des vuurs, moesten aanbidden. Doch wordt van anderen niet ongeschikt verstaan van zijn geestelijke heerschappij, die hij door zijn geestelijkheid in alle geestelijke hoven, zo zij die noemen, alom heeft opgericht; en die alle volken als een beeld van hun oversten alom moeten aanbidden en zichzelf onderwerpen. Waarop de volgende eigenschappen van dit beeld het allerbest passen.

15. En hetzelfde werd *macht* gegeven om het beeld van Die dit verstaan van den beeldendienst, duiden dit op de beelden, waardoor de satan *gelijk tot Eva door de slang* soms heeft gesproken; of waardoor hun geestelijken verzonnen hebben, dat de heiligen, die door deze zijn afgebeeld, ook zouden gesproken hebben, gelijk in hun legenden verscheidene voorbeelden daarvan voorkomen, om deze afgodischen dienst zo te meerder geloof en geest te geven. Anderen duiden het op de gunsten der genoemde geestelijke hoven, en hunne rechtbanken, waardoor zij ontzaggelijk zijn voor kleinen en groten, en waardoor zij zeer velen, die hun macht niet willen erkennen en hun afgoderij navolgen, ter dood toe hebben vervolgd en door de handen der overheden doen sterven. **het beest een geest te geven, opdat**

het beeld van het beest ook zou spreken, en maken, dat allen, die het beeld van het beest niet zouden aanbidden, gedood zouden worden.

16. En het maakt, dat het aan allen, kleinen en groten, en rijken en armen, en vrijen en dienstknechten, een merkteken geve Dit wordt geschikt van hun *Chrisma* of oliesel verstaan, waardoor een ieder in hun sacrament van confirmatie of vormsel, hetwelk zij boven den doop van *Christus* verheffen, op zijn voorhoofd moest worden getekend; gelijk ook hun geestelijken, in het ontvangen van hunne orden, aan hun hoofden, handen en vingers op dergelijke wijze gezalfd en gemerkt worden, welk merkteken zij noemen *onuitwisbaar*, en zonder hetwelk zij hun geestelijk koopmanschap niet mogen uitdelen, noch ook zelfs onder andere mensen met vrede handelen of verkeren. **aan hun rechterhand of aan hun voorhoofden;**

17. En dat niemand mag kopen of verkopen, dan die dat merkteken heeft, of den naam van Dat is, de belijdenis, dat zij Rooms Katholiek of goede Pausgezinden zijn, die zij houden voor het hoofd der Kerk, en die in zijn leer en inzettingen niet kan dwalen. **het beest, of het getal zijns naams.** Dat is, de Latijnse of Roomse Kerk toegedaan, die haar voornaamsten godsdienst in het Latijn doet, en hare gebeden ook in het Latijn, ook zonder verstand dergenen die ze doen, hare dienaren opdringt, welke naam *Rooms* of *Latijns*, dit getal van zijn naam uitbrengt, gelijk volgt.

18. Hier is de wijsheid: die het verstand heeft, rekene het getal van het beest; want het is een getal eens mensen, Dat is, een getal dat gerekend wordt door de letters van den naam eens mensen of ener orde van mensen naar de Hebreeuwse of Griekse wijze, die de letters van hun A B gebruiken om het getal uit te drukken; en hoewel hierover verscheidene verklaringen gedaan worden, zo is de oudste en waarschijnlijkste de verklaring van

Irenaeus, die kort na den tijd van den apostel geleefd heeft, al 1450 jaar geleden, die dit past op het woord *Lateinos*, waarin het getal van 666 wordt gevonden. Hetwelk met de zaak zeer wel overeenkomt, alzo de paus zich uitgeeft voor het hoofd van de Latijnse Kerk, den godsdienst in de Latijnse spraak wil gepleegd hebben, en de oude Latijnse overzetting des bijbels voor geloofwaardig wil gehouden hebben. **en zijn getal is zeshonderd zes en zestig.**

Openbaring 14

1. En ik zag, en ziet, het Lam *Christus* het Lam genoemd wordt, is voor dezen verklaard Openb. 5:6. **stond op den berg** *Christus* wordt hier ingevoerd als staande op den berg Sion, waardoor de gemeente wordt afgebeeld, gelijk Jes. 2:2,3; 1 Petr. 2:6, en elders, omdat Hij in het midden van de vervolgingen van den antichrist, altijd een wakend oog heeft over Zijn gemeente, en deze altijd vergadert en beschermt; waarom Hij ook Hand. 7:56 wordt gezegd te staan aan de rechterhand van God, en hiervoor Openb. 2:1, te wandelen onder de kandelaars, als altijd vaardig en gereed zijnde, om die bij te staan, en van alle nodige gaven te voorzien. **Sion, en met Hem honderd vier en** Deze zijn degenen, die uit alle stammen van het Israël Gods getekend zijn, Openb. 7:3, enz., gedurende den tijd van het rijk van den antichrist, en van de vlucht der vrouw in de woestijn, en die in den algemenen afval van *Christus*, hun hoofd, altijd bijgebleven zijn; en worden hier gesteld tegen de grote menigte dergenen, die het merkteken van het beest hebben ontvangen, waarvan hiervoor is gesproken, en hierna nog zal gesproken worden. **veertig duizend, hebbende den Naam** Van welk schrijven dezer namen op hun voorhoofden, zie hiervoor Openb. 7:3, en Openb. 9:4. **Zijns Vaders geschreven aan hun voorhoofden.**
2. En ik hoorde een stem Enigen verstaan door deze stem, de stem van de getekenden zelf, die de apostel eerst van verre, en daarna van nabij, allengskens nader komende, heeft gehoord. Doch daar in Openb. 14:3 wordt

- gezegd, dat dit gezang niemand kon leren, dan deze getekenden, zo wordt dit gevoegelijker verstaan van de stem der talloze menigte dergenen, die in den hemel rondom ten troon Gods tevoren reeds stonden, en God dag en nacht loofden, van welke Openb. 7:9 is gehandeld, bij welke deze 144.000 zich ook hebben gevoegd, nadat zij ten tijde van den antichrist allengskens uit de strijdende Kerk hier op aarde tot de triomferende in den hemel door *Christus* hun Hoofd gebracht zijn; gelijk hierna Openb. 19:1, enz., te zien is. **uit den hemel, als een stem veler wateren, en als een stem van een groten donderslag.** Niet ten opzichte van hun schrikkelijkheid, gelijk dit wel soms wordt genomen, maar ten opzichte van hun grootte en den ijver die daaruit sproot. Anderszins was zij liefelijk om te horen, gelijk hierna, Openb. 19:6, wordt verklaard. **En ik hoorde een stem** Enigen verstaan door deze stem, de stem van de getekenden zelf, die de apostel eerst van verre, en daarna van nabij, allengskens nader komende, heeft gehoord. Doch daar in Openb. 14:3 wordt gezegd, dat dit gezang niemand kon leren, dan deze getekenden, zo wordt dit gevoegelijker verstaan van de stem der talloze menigte dergenen, die in den hemel rondom ten troon Gods tevoren reeds stonden, en God dag en nacht loofden, van welke Openb. 7:9 is gehandeld, bij welke deze 144.000 zich ook hebben gevoegd, nadat zij ten tijde van den antichrist allengskens uit de strijdende Kerk hier op aarde tot de triomferende in den hemel door *Christus* hun Hoofd gebracht zijn; gelijk hierna Openb. 19:1, enz., te zien is. **van ceterspelers,** Deze gelijkenis is genomen van de handeling in den tempel van Salomo, daar bij het gezang ook muziekinstrumenten door de priesters en Levieten gebruikt werden. Zie ook hiervoor Openb. 5:8. **spelende op hun ceters;**- 3. En zij zongen als een nieuw gezang **voor** Hetwelk zo ook wordt genoemd Openb. 5:9, en hier *nieuw* wordt genoemd, vanwege de nieuwe oorzaak, die tot dezen lofzang wordt gegeven, door de verlossing van deze getekenden en de nieuwe verkondiging van

dit eeuwige Evangelie. Zie dergelijke wijze van spreken Ps. 40:4; Jes. 42:10. **den troon, en voor de vier dieren, en de ouderlingen; en niemand kon dat gezang** Namelijk met een oprecht gevoel en volle verzekerdheid, dat zij deel daaraan hadden. Want, hoewel de huichelaars soms ook God loven voor de verlossing door *Christus* geschied, nochtans kan niemand zulks van harte doen, dan die door het ware geloof en de verzekering van den Heiligen Geest, zulks heeft geleerd. Zie Rom. 8:15,16; 1 Cor. 12:3. **leren, dan de honderd vier en veertig duizend, die van de aarde** Namelijk door het bloed van het Lam, gelijk Openb. 5:9 wordt uitgedrukt. Zie ook 1 Petr. 1:19. **gekocht waren.**

4. Dezen zijn het, die met vrouwen Dit kan niet verstaan worden van den huwelijken staat, gelijk sommigen drijven. Want die is eerlijk onder allen en het bed onbevlekt, gelijk Paulus getuigt Hebr. 13:4; en *Christus* wordt gevolgd waar Hij gaat, niet alleen van de gelukzaligen die hier ongetrouwd zijn geweest, maar ook van de getrouwden, als patriarchen, apostelen, martelaars en talloze anderen, gelijk de Schrift spreekt 2 Cor. 5:6 enz., 1 Thess. 4:17, enz. Maar door deze *maagden* worden hier verstaan degenen, die met haar geloof en ware belijdenis van *Christus*, haar Bruidegom standvastig zijn bijgebleven, als de hoer van Babel met den kelk van hare hoererie, dat is afgoderij, alle koningen en volken der aarde heeft dronken gemaakt. Waarvan het in het vervolg breder gesproken zal worden. Op gelijke wijze spreekt ook de apostel Paulus van allerlei ware gelovigen; 2 Cor. 11:2. **niet bevlekt zijn, want zij zijn maagden; dezen zijn het, die het Lam volgen, waar Het ook heengaat; dezen zijn gekocht uit de mensen, tot eerstelingen Gode** Dat is, opdat zij Gode en het Lam heilig en eigen zouden zijn, gelijk de eerstelingen der vruchten Gode moesten geheiligd en toegeëigend worden. Zie Lev. 23:10; Num. 15:20, enz. **en het Lam.**

5. En in hun mond is Namelijk gelijk in degenen die het merktenen van het beest

dragen, welke wel willen schijnen God en *Christus* te dienen, maar inderdaad en met het hart keren zij zich van Hem tot den dienst der beelden en andere helpers, die zij nevens God willen eren en aanbidden. Zie dergelijke Zef. 3:13; Rom. 1:25. **geen bedrog gevonden; want zij zijn onberispelijk voor den** Namelijk omdat zij door het ware geloof zijn gerechtvaardigd voor God, en Hem oprecht en van harte dienen, niet om de mensen, maar alleen om God te behagen. Zie dergelijke Luk. 1:6; Ef. 5:27. **troon van God.**

6. En ik zag Hier begint het andere deel van dit hoofdstuk waarin de herstelling van de leer van het Evangelie, met zekere trappen, in openbare Kerken wordt voorzeggd, van het antichristendom afgezonderd, nadat het op de hoogste zou zijn geklommen, en de waarheid van hetzelfde allermeest verduisterd. Hoewel ook God de Zijnen daaruit altijd heeft vergaderd, gelijk Hij ten tijde van Achab in Israël die zeven duizend had behouden; Rom. 11:4. **een anderen engel,** Door dezen engel worden verstaan de getrouwe getuigen van *Christus* en leraars van het Evangelie, die als het antichristendom nu op het hoogste was, begonnen zijn de wereld tegen hetzelfde openbaar te waarschuwen, en het Evangelie van *Christus* door het christendom openlijk te verbreiden; gelijk omtrent het jaar 1170 in Frankrijk zijn geweest de Waldensen en Albigenen, waartegen zich de antichrist met grote macht heeft gesteld, daar naar het getuigenis van enige geschiedschrijvers over de tien honderd duizend van dezen in verschillende tijden en plaatsen zijn omgebracht en verjaagd. Doch heeft ze zo niet kunnen uitroeien, of dezen zijn nog in groot getal door geheel Europa verstrooid geworden, en bij hun belijdenis gebleven. **vliegende in het midden des hemels, en hij had het eeuwige Evangelie,** Namelijk van de zaligheid alleen door het geloof, en de aanroeping van den enigen God en den enigen Middelaar *Christus* te verwerven; hetwelk *eeuwig* wordt genoemd, omdat het van de tijden der eeuwen is verordineerd en van het begin der wereld

beloofd; Tit. 1:2. Hoewel anderen ook menen dat het hier *eeuwig* genoemd wordt, omdat het na dien tijd niet meer zo zou kunnen onderdrukt worden, of het zou altijd in de wereld in enige plaatsen openbaar bekend blijven, gelijk inderdaad geschiedt. **om te verkondigen dengenen, die op de aarde wonen, en aan alle natie, en geslacht, en taal, en volk;**

7. Zeggende met een grote stem: Vreest God, en Dit is het eerste deel van de stem van het Evangelie, waardoor de aanbidders van het beest tegen de afgoderij worden gewaarschuwd, en vermaand dat zij God alleen in *Christus Jezus* zouden eren, vrezen en dienen. **geeft Hem heerlijkheid, want de ure Zijns** Dat is, nabij, gelijk de Schrift ook van den laatsten dag spreekt. En dit is een zeer krachtig betoog om de mensen van de afgoderij af te manen, gelijk door Paulus dit ook tot die van Athene wordt gebruikt; Hand. 17:29,30,31. **oordeels is gekomen; en aanbidt Hem, Die den hemel, en de aarde, en de zee, en de fonteinen** Welk wonderwerk van God de Schrift ook elders zo verhaalt; Ps. 104:10; en Ps. 114:8. **der wateren gemaakt heeft.**

8. En er is een andere engel Namelijk die met nieuwen ernst het antichristendom zou aantasten, en de wereld daarvoor waarschuwen, nadat het nu den voortgang van de prediking van den voorgaanden engel grotendeels verdrukt had. Onder dezen engel menen sommigen dat opgestaan zijn *Johannes Wiclef* met de zijnen in Engeland, en *Johannes Hus* en *Hieronymus van Praag* in Duitsland en Boheme, die omtrent het jaar 1380 en 1400 met schrijven en leren dit nieuwe Babel veel afbreuk gedaan hebben. En hoewel zij eindelijk door het concilie van *Constanz*, en het geweld van den keizer *Sigismund*, grotendeels zijn onderdrukt, zo zijn nochtans vele van hunnen discipelen en kerken altijd overgebleven, inzonderheid in de landen van Boheme en Moravië, Polen, Hongarije en elders. **gevolgd, zeggende: Zij is gevallen, zij** Dat is, haar val is bij God besloten, en wordt reeds in de harten van

velen begonnen en zal van nu voortaan meer en meer bevorderd worden, totdat zij eindelijk geheel zal uitgeroeid zijn, gelijk hierna Openb. 18 in het brede zal worden verklaard. Deze woorden zijn genomen uit Jes. 21:9, en Jer. 51:8; waar dergelijk dreigement over het oude Babel van Assyrië of Chaldea, dat de Israëlieten lang verdrukt had, en dat een voedster van alle pracht en afgoderij in de wereld was geweest, wordt uitgesproken. **is gevallen, Babylon, die grote stad, omdat zij uit den wijn des toorns** Dat is, van hare afgoderij, waarmede de toorn Gods over haar verwekt wordt. Anderszins kan het ook overgezet worden: *den wijn des vergifs harer hoererij*, gelijk dit Griekse woord in de oude Griekse overzetting van het Oude Testament ook wordt genomen; Deut. 32:32; Ps. 58:5, een gelijkenis, genomen van een oneerbare vrouw, die door zoeten vergiftigden wijn de mannen van hun zinnen pleegt te beroven, en tot hare onkuise liefde te trekken; welke betekenis met de uiterlijke wijze van godsdienst der afgodendienaars geheel wel overeen komt. **harer hoererij alle volken heeft gedrenkt.**

9. En een derde engel Deze engel komt nu verder, en waarschuwt nog met groter ernst al degenen die het beest aanbidden of zijn merkteken dragen, voor de eeuwige straf, die hun nadert, zo zij zich niet bekeren. Onder welken engel gesteld wordt de tijd van de volle reformatie in de christenheid, die door *Luther, Zwingli* en hun medestanders in het jaar 1517 is begonnen, en door vele voortreffelijke leraars, ja ook koningen, prinses en republieken tot nog toe is bevorderd. In welke de mensen, die onder het antichristendom waren, nog klaarder worden onderwezen, en voor de valse leer en afgoderij daarvan nog ernstiger gewaarschuwd. **is hen gevolgd, zeggende met een grote stem: Indien iemand het beest aanbidt en zijn beeld, en ontvangt het merkteken aan zijn voorhoofd, of aan zijn hand,**

10. Die zal ook drinken Dat is, evenals hij zich heeft laten verlokken door den kelk der

afgoderij van de hoer van Babel, zal de Heere hem doen drinken van den wijn Zijns toorns en Zijner straffen; een manier van spreken bij de profeten gebruikelijk, wanneer Gods zware straffen aan enig volk worden bedreigd. Zie Ps. 75:9; Jer. 25:15. **uit den wijn des toorn Gods, die ongemengd ingeschonken is, Of *ingemengd*;** want zuivere wijnen ingeschonken of wijnen van verschillende soorten onder elkander gemengd, brengen den mens eer dronkenschap, duizelingen en andere zwaarigheden toe; welke hier worden vergeleken bij Gods rechtvaardige straffen, waarmee Hij Zijn barmhartigheid niet mengt. **in den drinkbeker Zijns toorns; en hij zal gepijnigd worden met vuur en sulfer voor de heilige engelen en voor het Lam.**

11. En de rook Dat is, de rook des vuurs, waardoor zij gepijnigd worden; Luk. 16:24. **van hun pijniging gaat op in alle eeuwigheid, en zij hebben geen rust dag en nacht, die het beest aanbidden en zijn beeld, en zo iemand het merkteken zijns naams ontvangt.**

12. Hier is de lijdzaamheid Deze volgende twee verzen dienen tot vertroosting der gelovigen, die in den tijd van deze hervormingen door den antichrist opnieuw met alle geweld zouden vervolgd en verdrukt worden. Waartegen hier wordt gesteld hun lijdzaamheid in het verwachten van de rechtvaardige wraak Gods over de dienaars van den antichrist; en de verzekerdheid der zaligheid die hun bereid is, gelijk ook de martelaars, die in de eerste vervolgingen onder de heidense keizers om *Christus'* wil waren gestorven, deze beide redenen van troost zijn voorgesteld; Openb. 6:10, enz. **der heiligen; hier zijn zij, die de geboden** Dit zijn de twee merktekenen van een recht gereformeerd christen, gesteld tegen de aanbidders van het beest en zijn beeld; gelijk deze hiervoor, Openb. 12:11,17, ook zijn voorgesteld. Zie de verklaring daar. **Gods bewaren en het geloof van Jezus.**

13. En ik hoorde een stem uit den hemel, die tot mij zeide: Schrijf, zalig zijn de doden, die in den Heere Dat is, om des Heeren wil, gelijk Ef. 4:1, of *in den Heere*; dat is, in het geloof en in de vreze des Heeren, gelijk deze wijze van spreken ook gebruikt wordt 1 Cor. 15:18; 1 Thess. 4:16, enz. **sterven, van nu aan.** Sommigen voegen deze woorden bij het voorgaande woord *schrijf*, en verklaren ze alzo: *Schrijf van nu aan*, zó, dat hier door den engel zou worden betuigd, dat in den tijd van de vernieuwing der prediking van dit eeuwige Evangelie, door deze drie engelen aangewezen, de ware getuigen van *Christus* niet zouden prediken noch schrijven, gelijk in de duisternis van het antichristendom geschiedt, dat de kinderen Gods, als zij sterven, beangst moeten zijn voor de vreze des vagevuurs, en van de helse smarten, die zij na hun dood nog zouden moeten uitstaan, tenzij daarin voorzien worde door uitvaarten, zielmissen, aflaten, enz. Maar dat zij zalig zijn zodra zij sterven, en dat zij door *Christus'* bloed alleen van hun zonden worden gereinigd. Anderen voegen deze woorden: *van nu aan* bij het woord *zalig*, en verklaren het zo, dat die in *Christus* sterven zalig zijn *van nu aan*, dat is, zodra zij sterven, enz., niettegenstaande de antichrist met de zijnen hen veroordeelt als kettters en verdoemde mensen; gelijk *Christus* ook Zijn discipelen zulk een troost voorstelt, Matth. 5:10,11,12, en beide komt met de zaak wel overeen. **Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen** Of *hun na*; dat is, het genadige loon van hun moeite, zwaarigheid, lijdzaamheid, enz. om *Christus'* wil uitgestaan, vergezelt hen, of volgt hen; een gelijkenis, genomen van degenen die aan het einde van de loopbaan of van den strijd gekomen zijn en daarna rusten, verkwikt en gekroond worden; 2 Tim. 4:7,8. **met hen.**

14. En ik zag, Deze volgende gezichten in Openb. 14, worden door sommigen verstaan van de zware oorlogen, moordaanslagen en bloedstortingen, die de antichrist tegen de gereformeerde prins en volken in de

wereld zou verwekken, en van het wegnemen van menige honderdduizend mensen, die van alle zijden daarop zijn gevolgd, nog dagelijks gebeuren, en nog zwaarder te verwachten zijn, eer het grote Babel geheel zal vallen. Doch het merendeel verstaat dit van het laatste oordeel, gelijk de gelijkenis en manier van spreken medebrenkt, en gelijk meest al de gezichten in deze openbaring in het uiterste oordeel eindigen. **en ziet, een witte wolk, en op de wolk was Een gezeten,** De meeste uitleggers verstaan dit van *Christus* zelf, wien zulke titels ook elders worden gegeven, gelijk Openb. 1:13, en wiens komst ten oordeel ook zo wordt beschreven, Openb. 1:7. Zie ook Dan. 7:13; Openb. 1:13. **des mensen Zoon gelijk, hebbende op Zijn** Namelijk als Koning der koningen en Heere der heren, Openb. 19:16. **hoofd een gouden kroon; en in Zijn hand een scherpe sikkel.** Namelijk vanwege Zijn kracht in dit oordeel, waardoor Hij Zichzelf alles kan onderwerpen; Filipp. 3:21.

15. En een andere engel kwam uit den tempel, roepende met een grote stem tot Dengene, Die op de wolk zat: **Zend Uw sikkel en maai; want de ure om te maaien** Dat is, om de mensen van den aardbodem weg te nemen, dewijl het getal der uitverkorenen nu was vervuld. Zie hiervoor Openb. 6:11, en 2 Petr. 3:9. **is nu gekomen, dewijl de oogst der aarde rijp is geworden.** Grieks *dor, droog*.

16. En Die op de wolk zat, zond Zijn sikkel op de aarde, en de aarde werd gemaaid. Namelijk om het goede graan in Zijn schuren te verzamelen, en het onkruid met vuur te verbranden, gelijk *Christus* zelf spreekt Matth. 13:30; van welk laatste lid in de volgende verzen breder wordt gehandeld.

17. En een andere Enigen verstaan dit ook van *Christus Jezus*, die onder verschillende gedaanten, als een rechter over goeden en kwaden wordt ingevoerd; hoewel anderen dit verstaan van een voornamen geschapen engel, de nevens zich andere engelen had, welke de ergernissen en goddelozen van de

aarde zouden vergaderen, om onder het oog van *Christus*, zittende op den rechterstoel, te brengen, en daar hun vonnis te doen ontvangen en in de hel te werpen; gelijk *Christus*, met de kracht Zijner engelen vergezelt, het vonnis over hen zal uitspreken en uitvoeren; Matth. 13:41,42, en 2 Thess. 1:7, enz. **engel kwam uit den tempel, die in den hemel is, hebbende ook zelf een scherpe sikkel.**

18. En een andere engel kwam uit van het altaar, Namelijk waar de zielen der martelaars hiervoor Openb. 6:9 gezien zijn, die riepen en verlangden naar de wraak over de vijanden Gods, en naar de verlossing der gemeente van *Christus* op aarde, welk gebed hier verhoord wordt, als hun getal en de tijd aldaar verhaald vervuld is. Van welke vervulling deze engel een boodschapper en aandiener is, gelijk de engel aan Daniël heeft geboodschaft; Dan. 9:21,23, en aan Cornelius; Hand. 10:4. **die macht had** Namelijk waarmee de goddelozen zullen gepijnigd worden, waarvan hiervoor Openb. 14:10 gesproken is. **over het vuur; en hij riep met een groot geroep, tot dengene, die de scherpe sikkel had, zeggende: Zend uw scherpe sikkel, en snijd af de druiftakken van den wijngaard der aarde, want zijn druiven zijn rijp.**

19. En de engel zond zijn sikkel Grieks *wierp*, gelijk ook Openb. 14:16; namelijk om Gods oordeel over hen uit te voeren, gelijk onder zulk een gelijkenis de uitvoering van Gods straf over de goddelozen ook verstaan wordt Joël. 3:13, en hierna Openb. 19:15, en elders meer. **op de aarde en sneed de druiven af van den wijngaard der aarde, en wierp ze in den groten** Dat is, in den afgrond, waar God Zijn toorn over de goddelozen zal uitstorten. **wijnpersbak des toorns Gods.**

20. En de wijnpersbak werd buiten de stad Namelijk van het nieuwe Jeruzalem. Zie hierna Openb. 22:15. **getreden, en er is bloed uit den wijnpersbak gekomen, tot aan de tomen** Een gelijkenis genomen

van een groten veldslag, waar het bloed zeer hoog vloeit. Zie dergelijke Jes. 63:3. **der paarden, duizend zeshonderd** Dat is, omtrent zes en zestig van onze mijlen: een zeker getal genomen voor een onzeker; dat is, zeer groot en afgrijselijk om te zien. **stadien ver.**

Openbaring 15

- 1. En ik zag een** Gelijk in de twee voorgaande hoofdstukken in het brede van de opkomst, verleiding en tirannie van den antichrist is gehandeld, zo komt nu de Heilige Geest in enige navolgende hoofdstuk, en verhaalt, tot troost der gelovigen, de straffen en plagen, die den antichrist en zijn ganse rijk, zullen overkomen, totdat hij eindelijk geheel zal uitgeroeid zijn; waarvan het gezicht, in Openb. 15 begrepen, maar een voorbereiding is. **ander groot en wonderlijk** Dat is, dat grote en wonderlijke dingen betekent. **teken in den hemel; namelijk zeven engelen,** Of deze zeven engelen dezelfde zeven engelen zijn geweest die te voren meermalen genoemd zijn, is onzeker. Dan dit is zeker, dat zij de werktuigen zijn geweest, waardoor God Zijn oordelen over het antichristendom ten dele uitgevoerd heeft, en ten deel nog zal uitvoeren, gelijk in Openb. 16 nader zal verklaard worden. **hebbende de zeven laatste** Dat is, de macht over de zeven laatste plagen, namelijk die God in deze wereld over de aanhangers van den antichrist zal doen komen. Want na het laatste oordeel zal de toorn Gods over hen en alle goddelozen in der eeuwigheid blijven, gelijk hiervoor Openb. 14:10,11 betuigd is, en hierna Openb. 19:3, en Openb. 20:10, ook betuigd wordt. Zie ook Matth. 25:46, en Joh. 3:36. **plagen; want in deze is de toorn Gods geeindigd.**
- 2. En ik zag als een glazen zee,** Daar deze volgende geschiedenis geheel ziet op de verlossing der kinderen Israëls uit Egypte, mitsgaders op de straf van Farao en van de Egyptenaars in de Rode zee, en eindelijk op den lofzang, dien Mozes met de kinderen Israëls, staande op den oever van de Rode

zee, over hun verlossing en over de straf der Egyptenaars hebben gezongen, zo moet deze glazen zee, met vuur gemengd, ook vergeleken worden met de Rode zee, waar de Egyptenaars in vergaan, en de Israëlieten door verlost zijn. Deze zijn dan de velerlei volken, die onder de bijgelovige regering van den antichrist staan, gelijk de engel zelf hierna, Openb. 17:1,15, verklaart, die als een zee gedurig in hunne bijgelovigheden woelen en versmoren, en de ware gelovigen daarin nevens zich zoeken te overstelpen; die *met vuur is gemengd*, vanwege hun wreedheid en blinden ijver in het vervolgen derzelve, en doorzichtig is *als glas*, in de ogen des Heeren, voor wien al hun doen naakt en openbaar is, die Zijn gelovigen evenwel dwars door al dit gewoel en gevaar overbrengt aan den oever der zaligheid, gelijk Mozes, onder de schaduw van den engel Gods, het volk Israël heeft gedaan. Zie ook hiervoor Openb. 4:6. **met vuur gemengd; en die de overwinning** Dat is, de ware gelovigen, die naar den geestelijken stand het beest hadden overwonnen, gelijk zij naar het lichaam verzocht, vervolgd en menigmaal ook gedood waren, daar zij altijd in het geloof volstandig waren gebleven. **hadden van het beest, en van zijn beeld,** Zie hiervan en van het volgende, Openb. 13:14, enz. **en van zijn merkteken, en van het getal zijns naams, welke stonden** Dat is, nu de gevaren ontkomen en in behouden hand gekomen waren, gelijk de Israëlieten door de Rode zee aan den anderen oever gekomen zijnde van alle zorgen vrij waren; Exod. 15:1, enz. **aan de glazen zee,** Daar deze volgende geschiedenis geheel ziet op de verlossing der kinderen Israëls uit Egypte, mitsgaders op de straf van Farao en van de Egyptenaars in de Rode zee, en eindelijk op den lofzang, dien Mozes met de kinderen Israëls, staande op den oever van de Rode zee, over hun verlossing en over de straf der Egyptenaars hebben gezongen, zo moet deze glazen zee, met vuur gemengd, ook vergeleken worden met de Rode zee, waar de Egyptenaars in vergaan, en de Israëlieten door verlost zijn. Deze zijn dan de velerlei

volken, die onder de bijgelovige regering van den antichrist staan, gelijk de engel zelf hierna, Openb. 17:1,15, verklaart, die als een zee gedurig in hunne bijgelovigheden woelen en versmoren, en de ware gelovigen daarin nevens zich zoeken te overstelpen; die *met vuur is gemengd*, vanwege hun wreedheid en blinden ijver in het vervolgen derzelve, en doorzichtig is *als glas*, in de ogen des Heeren, voor wien al hun doen naakt en openbaar is, die Zijn gelovigen evenwel dwars door al dit gewoel en gevaar overbrengt aan den oever der zaligheid, gelijk Mozes, onder de schaduw van den engel Gods, het volk Israël heeft gedaan. Zie ook hiervoor Openb. 4:6.

3. En zij zongen het gezang van Mozes, Dat is, waardoor Mozes God voor de verlossing van zijn volk heeft gedankt, hetwelk Exod. 15:1 enz. wordt beschreven. **den dienstknecht Gods, en het gezang des Lams,** Dat is, hetwelk ter ere van *Jesus Christus*, het Lam Gods, door de gelovigen wordt gezongen, vanwege de geestelijke verlossing door Hem verworven, waarvan een voorbeeld hiervoor wordt verhaald; Openb. 5:10, en Openb. 12:10,11. **zeggende: Groot en wonderlijk** De woorden van dezen lofzang zijn meest bijeengevoegd uit enige plaatsen van het Oude Testament, als Ps. 25:10, en Ps. 86:8,10; Jer. 10:7. **zijn Uw werken, Heere, Gij almachtige God, rechtvaardig en waarachtig zijn Uw wegen, Gij** Dat is, uw raadslagen en uw wijzen van doen, hoewel de mensen zulks niet altijd begrepen. Zie Rom. 11:33. **Koning der heiligen!**

4. Wie zou U niet vrezen, Heere, en Uw Naam niet verheerlijken? Want Gij zijt alleen heilig; want alle volken zullen Dat is, de uitverkorenen uit alle volken. Zie hiervoor Openb. 5:9,10. **komen, en voor U aanbidden; want Uw oordelen** Namelijk tegen den antichrist en zijn aanhangers, van welke uitvoering der

oordelen in Openb. 16,17 breder zal gesproken worden. **zijn openbaar geworden.**

5. En na dezen zag Namelijk na den lofzang der gelovigen over Gods toekomstige oordelen. En de andere voorbereiding tot uitvoering van Gods oordelen wordt in de volgende verzen verklaard. **ik, en ziet, de tempel des** Sommigen menen, dat hier de tempel zo wordt genoemd, omdat deze naar het voorbeeld des tabernakels was gemaakt. Doch hier kan juister het Griekse woord *naos*, dat is *tempel*, voor het binnenste deel van den tabernakel, dat is voor het heilige der heiligen worden genomen, gelijk dit woord ook soms wordt gebruikt, Ps. 28:2, hetwelk met het binnenste deel des hemels, waar God Zijn troon heeft, en waar de vier en twintig ouderlingen en de vier dieren, met de heilige engelen rondom staan, overeen komt; gelijk hiervoor en inzonderheid in Openb. 4 verklaard is. En dit is als de vierschaar Gods in Zijn hemelse gemeente, waar de oordelen Gods worden uitgesproken, en den engelen bevolen om uit te voeren, gelijk het vervolg meebrengt. **tabernakels der getuigenis in den hemel werd geopend.** Namelijk om het oordeel, of de uitspraak Gods over den antichrist met zijn aanhang, openbaar te maken en uit te voeren; een gelijkenis van koninklijke tronen en vierscharen genomen, die geopend worden, als de vonnissen zullen uitgesproken worden.

6. En de zeven engelen, die de zeven Dat is, de macht en het bevel van de uitvoering van de zeven plagen, gelijk Openb. 15:1. **plagen hadden, kwamen uit den tempel, bekleed met rein en blinkend** Namelijk om de zuiverheid en rechtvaardigheid, niet alleen van hun personen, maar ook van Gods oordelen, waarvan zij uitvoerders waren, te betekenen. **lijnwaad, en omgord om de** Namelijk om hun vaardigheid, vastigheid en wakkerheid in het uitvoeren van Gods oordelen uit te drukken; naar de gewoonte der volken in het Oosten, die zich met brede gordels omgorden, wanneer zij iets zwaars

zouden beginnen of uitvoeren. Zie Luk. 12:35; Ef. 6:14. **borst met gouden gordels.**

7. En een van de vier Namelijk die allernaast den troon Gods hiervoor zijn gesteld, met de vier en twintig ouderlingen, en die de gehele gemeente van *Christus* vertegenwoordigden, op wier begeerte en tot wier wraak deze straffen over het antichristendom worden uitgestort. Zie hiervoor Openb. 4:6. **dieren gaf den zeven engelen zeven gouden** Deze fiolen waren een soort van drinkschalen, weinig diep, en hielden gewoonlijk zoveel als iemand in eens kon uitdrinken. **fiolen, vol van den** Dat is, van den wijn uit den drinkbeker van den troon Gods, waarvan zie hiervoor Openb. 14:10. **toorn Gods, Die in alle eeuwigheid leeft.**

8. En de tempel werd Hier wordt gezien op hetgeen in den tabernakel is geschied, Exod. 40:34, welke met een wolk van Gods heerlijkheid in Zijn inwijding werd overschaduwde, zo dat Mozes daar niet kon ingaan; gelijk ook geschied is in de inwijding van den tempel van Salomo; 1 Kon. 8:10. Anderen menen, dat hier gezien wordt op Jes. 6:4, waar door den rook de rechtvaardige oordelen Gods over het volk worden betekend. **vervuld met rook uit de heerlijkheid** Dat is, voortkomende uit den troon der heerlijkheid Gods, die met bliksemen, donderslagen, stemmen en brandende lampen, alle tekenen van Gods heerlijkheid, was omsingeld, gelijk die wordt beschreven, Openb. 4:5. **Gods, en uit Zijn kracht; en niemand kon in** Namelijk om deze oordelen Gods nader te aanschouwen of te onderzoeken, daar deze ondoorgrondelijk zijn, Rom. 11:33, en die nadat zij volbracht zijn, eerst ten volle kunnen verstaan worden. Anderen nemen het zo, dat deze sluiting van den tabernakel door den rook van Gods heerlijkheid, na het uitspreken van Gods oordeel over den antichrist en zijn aanbidders, nog betekent een gevolg van Gods oordeel over hen; namelijk dat zij door geen van deze straffen zouden worden verbeterd of tot nadenken gebracht, om deze oordelen tot hun zaligheid, gelijk betaamde,

te aanschouwen; maar dat zij daarin meer en meer verblind en verhard zouden worden, en niet eer daarop zouden letten, dan als het te laat zou zijn, wanneer de laatste fiool over hen zou uitgegoten zijn, en zij in het eeuwig verderf zouden gestort worden, gelijk Paulus hiervan nog spreekt, 2 Thess. 2:11,12. Zie ook hierna Openb. 16:9,11. **den tempel ingaan, totdat de zeven plagen der zeven engelen geeindigd waren.**

Openbaring 16

- 1. En ik hoorde een grote stem uit den tempel,** Namelijk van den hemel, gelijk in het Openb.:5, en Openb. 16:17 wordt uitgedrukt; waardoor de troon Gods in den hemel wordt verstaan, gelijk daar is verklaard. Want hoewel deze fiolen den zeven engelen reeds in Openb. 15 waren gegeven, zo gaan zij tot de uitvoering van deze macht niet voort, dan nieuwen last daartoe hebbende ontvangen. Zie Ps. 103:20. **zeggende tot de zeven engelen: Gaat henen, en giet de zeven fiolen van den toorn Gods uit op de aarde.** In het vervolg blijkt, dat alleen de eerste engel zijn fiool op de aarde heeft uitgegoten. Doch dewijl de plagen van de zes anderen fiolen ook eindelijk over de mensen, die op aarde wonen, zijn gekomen, hoewel zij eerst op andere lichamen en elementen zijn uitgestort, zo worden zij ook met recht gezegd op de aarde of aardse mensen uitgegoten te zijn, wien God alle elementen tot vijanden maakt.
- 2. En de eerste ging** Dat door deze engelen de werktuigen Gods worden verstaan, waardoor de antichrist met zijn gehele heerschappij in verschillende tijden en met verscheidene trappen, is geplaagd of gestraft, blijkt genoeg uit het gehele oogmerk van Openb. 16 en uitdrukkelijk uit Openb. 16:2,6,10. Dan, of deze de hemelse geesten zelf zijn geweest, of andere die onder hun beleid daartoe in de wereld door God zijn verwekt, zal uit het verklaren van elke fiool het best blijken. **henen, en goot zijn fiool** Al deze volgende plagen komen zeer wel overeen met de plagen, die God door Mozes en Aäron, op den koning Farao en zijn

volk, toen hij de Israëlieten uit Egypte wilde verlossen, heeft doen komen; gelijk uit de vergelijking met Exod. 7,8,9,10 is te merken, uitgenomen de plaag in de vierde fiool Openb. 16:8 begrepen, waardoor God Achab en de zijnen, die de profeten ook doodden, en Gods volk vervolgden, onder Elia heeft gestraft; zie 1 Kon. 17,18. Of nu deze plagen naar de letter, of in geestelijken zin moeten verstaan worden, is niet enerlei gevoelen; en zulks is te duisterder, omdat een deel daarvan nog niet uitgestort, maar nog toekomstende is; gelijk daaruit blijkt, dat deze plagen hiervoor, Openb. 15:1, uitdrukkelijk worden genoemd de zeven laatste plagen, en dat in Openb. 16 door dezelfde plagen degenen worden gestraft, die het merkteken van Zie hiervan en van het volgende, de verklaring op Openb. 13:14. het beest en het grote Babylon eindelijk door deze worden uitgeroeid; van welke uitroeiing in Openb. 17,18 een nader verhaal zal volgen, hetwelk grotendeels nog moet vervuld worden. De uitgang dan zal enige dingen hiervan nog nader ontdekken. Daartussen zal, hetgeen nu waarschijnlijkst is, op elke fiool kortelijk aangetekend, worden. **uit op de aarde;** Het rijk van den antichrist wordt doorgaans in deze openbaring als een wereld gezien, waarin aarde, zee, rivieren, lucht, zon, sterren, enz., zijn; en dat vanwege zijn gestalte en de macht die de antichrist zichzelf over hemel, aarde, zee enz., toeschrijft. Het eerste deel dan van deze antichristische wereld, is *de aarde*, waardoor hier, gelijk elders in dit boek, de aardse mensen in het algemeen worden verstaan, die aardse en afgodische godsdiensten toegedaan zijn, en deze hardnekkig voorstaan; waarover deze eerste fiool, naar het gevoelen van velen, wordt gezegd uitgegoten te zijn, toen het antichristische rijk is begonnen afbreuk te lijden, als door de vernieuwing van de prediking van het eeuwige Evangelie, in verscheidene plaatsen van Europa, door *Waldus, Wiclef, Johannes Hus, Hieronymus van Praag*, en hun gelijken, de mensen van deze antichristische wereld, en de aanbidders van het beest, in plaats dat zij zich hadden behoren te bekeren, door Gods rechtvaardig oordeel in een verkeerden zin zijn

overgegeven, en met haat en nijd, als door een boos gezweer in hun gemoed zijn ontstoken en gekweld, zo dat zij noch zichzelf, nog anderen enige rust hebben kunnen geven, totdat zij het Evangelie weder zoveel hun mogelijk was hebben gedempt of verduisterd. Hoewel enigen ook daar bijvoegen, dat tot een bijzondere straf van deze afgodische mensen en vervolgers van Gods volk, nu omtrent 140 jaar geleden, enige verborgene ziekten en verzweringen, in de landen, den antichrist allernaast gelegen, zijn begonnen te heersen, die vandaar voortgegaan zijn in andere delen van Europa, inzonderheid tegen degenen, die in hun gedwongen ongehuwden staat vele onreinheden hebben bedreven, die voor de wereld ook schandelijk zijn te zeggen; met welker gelijke God ook den Filistijn heeft geplaagd, als zij de ark des verbonds bij zich gevangen hielden; 1 Sam. 5:6, enz. **en er werd een kwaad en boos gezweer aan de mensen, die het merkteken van** Zie hiervan en van het volgende, de verklaring op Openb. 13:14. **het beest hadden, en die zijn beeld aanbaden.**

3. En de tweede engel goot zijn fiool uit in de zee, Door deze *zee* worden verstaan de velerlei volken en koninkrijken, die het rijk van den antichrist als een zee omringden, gelijk de engel hierna zelf verklaart, Openb. 17:15; welke hier ten aanzien van de aanbidders van het beest, wordt gezegd in bloed veranderd te zijn, toen na de tijden van *Luther*, gehele provinciën, koninkrijken en volken, die rondom lagen, hem zijn afgevallen; zo dat de vissen of inwoners van dit zijn aardse rijk in deze niet langer vrij konden leven, of hun bijgelovigheden plegen. Waarbij ook veel van hun bloed is gestort, en dagelijks nog gestort wordt, tot ene rechtvaardige wederwraak van het veelvuldig bloed, dat onder zijn heerschappij door de aanbidders van dit beeld van het beest ook gestort is; gelijk Gods rechtvaardigheid daarover hierna Openb. 16:6 wordt geprezen. Anderen verstaan hierdoor de decreten en besluiten van hun laatste kerkvergaderingen, en inzonderheid

van Trente, hetwelk enige jaren heeft geduurd, en waartoe uit alle delen van Europa de geestelijke en wereldlijke dienaars van het beest zijn toegevloed; welke daarom in bloed worden gezegd veranderd te zijn, omdat daarin de valse en afgodische leer is bevestigd, die de mensen noodzakelijk ter dood brengt, zo zij die aannemen, aangezien geen afgodendienaar kan zalig worden, 1 Cor. 6:10, en die uit de werken der wet willen gerechtvaardigd zijn, van *Christus'* genade zijn vervallen; Gal. 5:4. **en zij werd bloed als van een dode; en alle levende ziel is gestorven in de zee.**

4. **En de derde engel goot zijn fiool uit in de rivieren** Hierdoor verstaan enigen de verkering en vervalsing van Gods woord, hetwelk bij klare waterfonteinen en rivieren in de heilige Schrift wordt vergeleken. En zo zou hierdoor een kracht der dwaling en geestelijke blindheid over hen door Gods rechtvaardig oordeel worden betekend. Doch daar dit lang tevoren is begonnen, en hier van de laatste plagen wordt gesproken, waardoor het rijk van den antichrist afbreuk heeft geleden, en eindelijk te gronde zal gaan; zo wordt het door anderen wel zo geschikt verstaan van hun geestelijke rechtbank, hoven, verenigingen, vergaderingen, gezelschappen, scholen en dergelijke, die de antichrist in alle landen van zijn rijk heeft opgericht, en als rivieren verdeeld om zijn stoel en zijn rijk daarmee te bevestigen, die ook in bloed zijn veranderd, toen die in deze Gereformeerde koninkrijken en landen uitgeroeid zijn en verboden zo dat niemand daarin kon blijven, of zijn bijgelovigheden verder gebruiken; welke dingen, gelijk zij in sommige plaatsen reeds geschied zijn, ook in het toekomstige meer en meer zullen geschieden, wanneer de andere koningen hunne macht het beest zullen onttrekken, gelijk hierna Openb. 17:16, worden voorzien. **en in de fonteinen der wateren; en de wateren werden bloed.**

5. **En ik hoorde den engel der** Dat is, die de fiolen over de rivieren en waterfonteinen had uitgegoten, gelijk hiervoor, Openb. 14:18, de engel des vuurs wordt genoemd, die de

macht over het vuur had ontvangen, om de goddelozen te straffen. **wateren zeggen: Gij zijt rechtvaardig, Heere! Die is, en Die was, en Die zijn zal,** Anders lezen: *en de heilige.* dat Gij dit geoordeeld hebt;

6. **Dewijl zij het bloed der heiligen, en der profeten vergoten hebben, zo hebt Gij** Dat is, gij hebt hen in hun eigen bloed ook laten vergaan. Waaruit blijkt dat deze twee fiolen van zulk een rechtvaardige wederwraak en vergieten van hun bloed moeten genomen worden. **hun ook bloed te drinken gegeven; want zij zijn het waardig.**

7. **En ik hoorde een anderen van het altaar zeggen: Ja, Heere, Gij almachtige God! Uwe oordelen zijn waarachtig en rechtvaardig.**

8. **En de vierde** Door de uitstorting van deze fiool in de zon, en verhitting der mensen door deze, verstaan enigen zeer grote hitte, droogten en onvruchtbaarheden, mitsgaders hongersnoden en sterften, die daarop plegen te volgen, gelijk ten tijde van Elia onder de Israëlieten is geschied, welke op de landen en rijken het beest toegedaan, nog op bijzondere wijze in toekomstige tijden zullen worden gezonden. Doch dewijl zulke straffen zelden in een land de overhand nemen, of het anderen mededeelt, en deze plagen eigenlijk den aanbidders van het beest worden bedreigd, zo verstaan het anderen voor het licht van het heilige Evangelie, waarop deze fiool wordt uitgegoten, om het meerder kracht te geven tot overtuiging en ontsteking van de harten der mensen, waardoor er nog meer tot bekering zullen worden gebracht, ook zelfs de Joden met hopen *Christus* zullen aannemen, Rom. 11:25,26, en de andere hardnekkige aanbidders van het beeld des beests tot meerdere spijt en lastering zullen worden verwekt, omdat zij zullen zien dat hun rijk daardoor eindelijk tot ondergang zal worden gebracht. Waarover zij zelf den naam Gods zullen lasteren, als zij de heilige Schrift van duisterheid, onvolmaaktheid en onzekerheid zullen beschuldigen, en deze een fundament van alle ketterijen durven noemen. **engel**

goot zijn fiool uit op de zon; en haar is *macht* gegeven de mensen te verhitten door vuur.

9. En de mensen werden verhit met grote hitte, en lasterden den Naam Gods, Die macht heeft over deze plagen; en zij bekeerden zich niet, om Hem heerlijkheid Namelijk in het bekennen van zijn rechtvaardigheid en aannemen van zijn barmhartigheid en genade, die hun wordt aangeboden. **te geven.**

10. En de vijfde engel goot zijn fiool uit op den troon Vele uitleggers verstaan hierdoor de stad Rome, waar eigenlijk de troon van den antichrist is, waaruit hij over andere landen zijn geestelijke heerschappij voert, welke troon door zulke werktuigen, als God daartoe zal verwekken, vernietigd zal worden, die den antichrist zelf met zijn kerkeraad en aanhang ook zullen verjagen, waardoor zijn rijk zeer zal afnemen, en zijn luister in de wereld verduisteren, totdat hij eindelijk door den geest van den mond van *Christus* geheel zal te niet gedaan worden. **van het beest; en zijn rijk is verduisterd geworden; en zij kauwden hun** Namelijk van spijt en verdriet, dat hun zulks was overkomen, daar zij zichzelf een rijk zonder einde ingebeeld hadden. **tongen van pijn;**

11. En zij lasterden den God des hemels vanwege hun pijnen, en vanwege hun gezweren; en zij bekeerden zich niet van hun werken. Dat is, bijgelovigheden, afgoderijen en lasteringen.

12. En de zesde engel goot zijn fiool uit op de grote Hierdoor verstaan sommigen de eigenlijk genoemde rivier Eufraat, aan welke beide zijden de Turken en Perzen, en dergelijke natiën tegen het Oosten hun gebied hebben, gelijk Openb. 9:14 aantekend is, welke zich nog zouden verenigen met elkander en den stoel van den antichrist innemen. Anderen verstaan door deze rivier Eufraat bij gelijkenis al de inkomsten, die de antichrist uit de gehele

Christenheid trekt, waardoor zijn stoel wordt verrijkt, en hij zich en zijn troon tegen alle ander geweld beschermt, welke door de christen-prinsen eens geheel geschorst en uitgedroogd zijnde, gelijk reeds is begonnen, hem zullen onmachtig maken om zichzelf staande te houden; welke prinsen hier worden gezegd van den opgang der zon te komen, omdat zij van *Christus*, die de opgang is uit de hoogte, daartoe zullen verwekt worden, gelijk het oude Babylon door de rivier Eufraat tevoren beschermd en verrijkt zijnde, door *Cyrus* uitgedroogd is, en den weg heeft geopend tot overval en inneming der stad en de uitroeijing van hun rijk; gelijk Jer. 51:31, enz. is voorzien, en Dan. 5:30 vervuld. **rivier, den Eufraat; en zijn water is uitgedroogd, opdat bereid zou worden de weg der koningen, die van den opgang der zon komen zullen.**

13. En ik zag uit den mond des draaks, en uit den mond van het beest, en uit den mond des valsen Van den draak en van de twee beesten is voor dezen gesproken, waarbij het beeld van het beest tevoren ook is gevoegd, in welke plaats van het tweede beest hier de valse profeet wordt gesteld. Waaruit blijkt, dat deze valse profeet ook het beeld van het beest is, dat is de antichrist, met zijn gehele rijk, voorzover hij de valse leer door zichzelf, en zijne dienaars voorstaat, en al zijn geestelijke prelaten, kerkeraden, hoven, verenigingen, kerkvergaderingen en personen daartoe gebruikt, om deze valse leer te verbreiden, gelijk in het Openb. 17 zal blijken. Door deze dan worden gezamenlijk deze onreine geesten gezonden, omdat zij al hun listigheid en aanzien tezamen brengen, en tezamen spannen om Gods Kerk en Zijn waarheid uit te roeien; en als uit één mond hierin spreken, en door één geest worden gedreven. **profeets, drie onreine geesten** Hierdoor worden verstaan de velerlei gezanten, pauselijke afgezanten en andere geestelijke dienaars van den antichrist, die door de wereld worden uitgezonden, om prinsen, koningen en volken het antichristische rijk te onderwerpen, vol

van bedriegelijkheid en schijnheiligheid, die de apostel, 2 Thess. 2:11, noemt *een kracht der dwaling*, welke ook van wonderen roemen, die de apostel daar noemt *mirakelen der leugens*, gelijk de gehele wereld bekend is. *gaan, den vorsen gelijk*; Namelijk die in het onreine water leven, en altijd enerlei geroep houden.

14. **Want het zijn geesten der duivelen, en zij doen tekenen, welke uitgaan tot de koningen** Namelijk die het antichristische rijk nog zijn toegedaan, gelijk het woord *aarde* en *wereld* hier doorgaans wordt genomen. **der aarde en der gehele wereld**, Dat is, die zij door de gehele wereld nog zoeken onder zich te brengen, gelijk in alle landen der wereld, zelfs de barbaarse in Oosten en Westen dagelijks geschiedt. **om die te vergaderen** Hoewel dit ook dagelijks geschiedt, dat deze onreine geesten door hun dagelijks geroep alle koningen en volken tegen de goede Christenen, die zij met allerlei stem verdoemde kettters noemen, zoeken op te maken, zo wordt nochtans in deze fiool eigenlijk gezien op het uiterste geweld, dat de antichrist nog zal gebruiken vóór zijn laatsten ondergang; waarvan in de volgende fiool wordt gesproken, wanneer hij door de wereld, niet alleen de volken, die den naam van Christenen voeren, maar ook vele barbaarse en vreemde natiën zal zoeken bijeen te brengen, om de gemeente van *Christus* uit te roeien, en zijn stoel weder op te richten. **tot den krijg van dien groten dag** Namelijk waarop God op buitengewone wijze Zijn oordelen tegen deze gehele macht zal uitvoeren, waarvan hierna Openb. 19:19, en Openb. 20:8, nader zal worden gehandeld. **des almachtigen Gods.**

15. **Zie, Ik kom als een dief. Zalig is hij, die waakt en zijn klederen bewaart, opdat hij niet naakt wandele, en men zijn schaamte** Grieks *en zij zijn schaamte zien*; dat is, de schandelijkheid zijner zonden, namelijk zo zij door het kleed der gerechtigheid van *Christus*, en door een waar geloof met leedwezen gevoegd, niet

worden gedekt. Zie Gal. 3:27, en Openb. 3:18. *niet* zie.

16. **En zij hebben hen vergaderd in de plaats, welke in het Hebreeuws genaamd wordt Armageddon.** Dit woord wordt verschillend uitgelegd. Sommigen zetten het over: *het leger der vervloeking*, of *der verwoesting*; of *het bedrog der uitroeiing*, omdat deze legers door den antichrist uit alle natiën met bedrog bijeen zullen worden gebracht, maar tot hun eigen uitroeiing en verwoesting. Doch anderen menen, dat dit een eigen naam is van een zekere plaats, waarvan in de Schrift van het Oude Testament gewag wordt gemaakt, waar dergelijke gebeurd is, als hier wordt voorzegd, namelijk 2 Kron. 35:22, en Zach. 12:11; waar gewag wordt gemaakt van *het dal Megiddon*; gelijk hier van *het gebergte Megiddon*, waar de koning Josia met het gehele Israëlitische leger van de Egyptenaars is verslagen; in welker gelijke plaats het leger van den antichrist weder zou vergaderen, op hoop van dergelijke overwinning tegen het Israël Gods te verwerven, maar dat de Heere door Zijn onverwachte komst dezen hoon van Zijn gemeente zou keren, en de vijanden zelf ten volle verslaan, en eindelijk uitroeien. Hoewel enigen menen, dat hier veeleer wordt gezien op de plaatsen Richt. 5:19, waar Sisera omtrent *de water Megiddon* met het gehele leger der Kanaänieten wonderbaar is verslagen door Debora en Barak, tot verlossing der kinderen Israëls; hetwelk met deze overwinning wel zo wel overeenkomt.

17. **En de zevende engel goot zijn fiool** Deze zevende fiool maakt een einde aan alles, en vervolgens aan het gehele antichristische rijk, die *op de lucht* wordt uitgegoten, omdat geen gedierte zonder de lucht kan leven; en omdat de satan, die tot nog toe in het merendeel der wereld heeft geheerst, daar zijn troon en woning heeft, gelijk Paulus spreekt Ef. 2:2, en Ef. 6:12, welke hiermee ook zal worden vernietigd, gelijk hierna Openb. 20:10 klaarder wordt betuigd. **uit in de lucht; en er kwam een grote stem uit den tempel des hemels, van**

den troon, zeggende: Het is geschied!

18. En er geschiedden stemmen, Door deze stemmen, donderslagen, enz. worden verstaan de tekenen, die de laatste komst van *Christus* ten oordeel zullen voorgaan, gelijk Matth. 24; Mark. 13; Luk. 21, en 2 Petr. 3:10, ook dergelijke worden verhaald. en donderslagen, en bliksemen; en er geschiedde een grote aardbeving, hoedanige niet is geschied van dat de mensen op de aarde geweest zijn, *namelijk* een zodanige aardbeving *en* zo groot.

19. En de grote Die het geestelijk Sodom en Egypte is, en het gehele rijk van den antichrist omvat, gelijk Openb. 11:8 wordt verklaard; die hierna ook *het grote Babylon* wordt genoemd. Zie Openb. 14:8, en Openb. 18:10. stad is in drie Grieks *in drie delen geworden*; dat is, ten enenmale verpletterd, gelijk dingen, die in vele stukken worden gebroken, teniet gaan. delen gescheurd, en de steden der heidenen Of *de steden der volken*. Hierdoor worden verstaan alle andere steden buiten het christendom, als der Turken, Perzen en andere heidenen. zijn gevallen; en het grote Babylon is gedacht geworden Namelijk om haar rechtvaardige straf van God te ontvangen; want tevoren scheen God over haar oogluiking te doen, en haar moedwil te hebben vergeten. voor God, om haar te geven den drinkbeker van Zie Hiervoor Openb. 14:8,10. den wijn des toorns Zijner gramschap.

20. En alle eiland Dat is, de plaatsen, die gehouden werden allervast te zijn om daar te vluchten, zijn hun ontweken of zijn vergaan, gelijk Openb. 6:14. is gevloeden, en de bergen zijn niet gevonden.

21. En een grote hagel, Namelijk tot straf der goddelozen, gelijk Joz. 10:11. Doch deze zoveel zwaarder, omdat zij den onverdragelijken last van den toorn Gods over zich bracht. Want *een talent* woog, naar de getuigenis van enigen honderd ponden gewichts. *elk* als een talent *pond*

zwaar, viel neder uit den hemel op de mensen; en de mensen lasterden God Namelijk uit angst en wanhoop, gelijk de goddelozen ook ten uitersten dage doe zullen. Zie hiervoor Openb. 6:16. **vanwege de plage des hagels; want deszelfs plage was zeer groot.**

Openbaring 17

1. En een uit de zeven engelen, Namelijk waarvan in Openb. 16 is gesproken, die enigen menen de vijfde geweest te zijn, omdat die zijn fiool op den troon van het beest had uitgegoten. Waarvan in deze twee volgende hoofdstukken de brede verklaring eigenlijk wordt gegeven. **die de zeven fiolen hadden, kwam en sprak met mij, en zeide tot mij: Kom herwaarts,** Dit dient alleen tot opwekking van den apostel, daar hier geen verandering van plaats, maar een vernieuwing van gezicht wordt verstaan, gelijk blijkt uit Openb. 17:3. Zie dergelijk wijze van spreken Ezech. 8:3; en Ezech. 40:1, enz. **ik zal u tonen het oordeel der grote hoer,** Gelijk de ware Kerk van *Christus* bij een eerbare vrouw, bekleed met de zon, en versierd met een kroon van twaalf sterren, Openb. 12:1, vergeleken is; zo wordt hier de afvallige Kerk vergeleken bij een prachtige hoer, die *Christus*, den enigen bruidegom, verlatende, zich ook tot andere mannen, dat is, tot afgoden en andere meesters begeeft, hoewel zij van het tegendeel zou mogen roemen; gelijk van Israëlitische Kerk en de stad van Jeruzalem ook gesproken wordt; Jes. 1:21; Jer. 3:1, en Ezech. 16:15. Welke nu deze hoer, en haar oordeel is, zal uit het vervolg blijken. **die daar zit op** Dat is, die haar heerschappij heeft over vele volken, scharen, tongen, en natiën; gelijk de engel hierna Openb. 17:15,18 verklaart. **vele wateren;**
2. Met welke de koningen der aarde gehoereerd hebben, Dat is, aangespannen hebben om haar geestelijke hoererij en heerschappij voor te staan, en anderen met hun macht daartoe te brengen; gelijk door den engel verklaard wordt Openb.

17:13,17. **en die de aarde bewonen** Dat is, die aardsgezind zijn, en tot de aardse godsdiensten genegen, gelijk de mensen van nature doen. Want hiervan wordt Openb. 17:8 uitdrukkelijk uitgezonderd al degenen, welker namen zijn geschreven in het boek des levens. **zijn dronken geworden** Dat is, zijn door een blinden ijver en liefde van hare opgesmukte bijgelovigheden en afgoderijen zo ingenomen en vervuld, als de voelen plegen van den wijn, die hun van een listige hoer ingeschonken wordt, om hen tot volbrenging van hare oneerlijke lusten te brengen. **van den wijn harer hoererijs.**

3. **En hij bracht mij weg** Namelijk door een vertrekking van zinnen; gelijk op Openb. 17:1 is aangetekend. **in een woestijn,** Namelijk om te vrijer op alles in stilte te kunnen letten buiten het gewoel der mensen. Anderen verstaan door deze woestijn het rijk van den antichrist zelf, hetwelk wel vol is van allerlei wereldse gewoel, maar ledig en woest van alle zaligmakende waarheid en geestelijke vruchtbaarheid. **in den geest, en ik zag een vrouw, zittende** Dat door deze vrouw de stad Rome met haar heerschappij wordt verstaan, blijkt uit de gehele beschrijving die hierna volgt; inzonderheid uit Openb. 17:5, waar zij *het grote Babylon* wordt genoemd, namelijk geestelijk verstaan, gelijk Openb. 14:8, en Openb. 16:19, en uit het volgende Openb. 17:9, waardoor den engel verklaard wordt, dat de zeven hoofden van dit beest, waar de vrouw op zat, *zijn zeven bergen;* en uit Openb. 17:18, waar uitdrukkelijk wordt gezegd, dat deze vrouw is *de grote stad, die het koninkrijk heeft over de koningen der aarde,* hetwelk op Rome alleen past. Dit is zo klaar, dat niet alleen de voornaamste oudvaders, en al de gereformeerde leraars het daarin eens zijn, maar ook zelfs vele pausgezinde uitleggers. Doch deze laatsten drijven, om het antichristendom van hun paus en pausdom te weren, dat dit van de stad en heerschappij van Rome moet verstaan worden, alleen terwijl zij onder het gebied der heidense keizers is geweest, en de christenen heeft vervolgd. Namelijk omtrent 300 jaren na *Christus'* geboorte, tot de tijden van keizer

Constantijn toe. Maar deze worden uit het vervolg van deze twee hoofdstukken gemakkelijk wederlegd; ten eerste, omdat het heidense Rome andere koningen en volken, die zij onder zich heeft gebracht, niet placht haar eigen afgoderij op te dringen, maar haar gewone bijgelovigheid te laten volgen, zelfs ook den Joden hun eigen godsdienst gelaten, totdat zij tegen hen zijn opgestaan. Daar deze vrouw met den kelk harer hoererijs, dat is, afgoderij, alle koningen en volken dronken maakt; ten tweede kan op het heidense Rome niet gepast worden, hetgeen Openb. 17:12 wordt gezegd, dat de tien koningen die hunne macht het beest hebben gegeven, op een uur hun macht ontvangen hebben met het beest, aangezien de oude Romeinen degenen die zij onder hun gebied hebben gebracht, allengskens van tijd tot tijd met geweld zich hebben onderworpen, en niet door de onderlinge bewilligingen en samenspanningen; ten derde, omdat het beest en deze vrouw die daarop zit, dat is, de antichrist en de stad Rome hier gedurig tezamen worden gevoegd, daar het heidense Rome, zo lang het heidens is geweest, eigenlijk de stoel van den antichrist niet is geweest, maar is die later eerst geworden; en daarom wordt gezegd dat het beest *zou opkomen uit den afgrond en daarna ten verdere gaan;* eindelijk, omdat de droevige en voorbeeldelijke ondergang van deze stad Babylon, waarvan Openb. 18 in het brede spreekt, niet kan verstaan worden van het heidense Rome, overmits dit nimmer zulks is overkomen, zolang het heidens is geweest; maar is daarna over de honderd jaren onder de christelijke keizers in goeden stand geweest, gelijk uit de geschiedenis blijkt. Het is wel waar, dat het daarna door de Gothen, Wandalen en anderen is ingenomen en vernietigd, maar is kort daarna wederom tot zijn vorigen stand gebracht, en duurt nog. Daar het openbaar is, dat de ondergang van dit Babylon, waarvan in Openb. 18 gesproken wordt, nimmermeer zal eindigen, gelijk Openb. 18:2,21, wordt betuigd. Dit is zo klaar, dat enige pausgezinde uitleggers zelf bekennen, dat hetgeen hier en in Openb. 18 geprofeteerd wordt moet verstaan worden van de tegenwoordige stad Rome; maar om

het antichristendom van zich te weren, versieren zij een ander gedichtsel, namelijk dat een weinig vóór het einde der wereld tien heidense koningen, men weet niet uit welken hoek der wereld, zullen komen, en met den antichrist uit den stam van Dan samenspannen, en de gehele wereld innemen, den paus van Rome verjagen en den antichrist in zijn plaats stellen, en hun heidense afgoderij allen volken opdringen, en dit alles in drie en een half jaar vóór het einde der wereld, en Rome met al haar rijkdom verbranden, en dan nog daarover rouw bedrijven, enz., hetwelk voor deze ook is wederlegd, en tegen alle menselijk oordeel en reden strijdt; gelijk de volgende verklaring ook genoegzaam zal uitwijzen. **op een scharlaken rood beest**, Hierdoor wordt de koninklijke pracht en de bloeddorstigheid van dit beest, alsook van deze vrouw verstaan, gelijk uit Openb. 17:4,6 blijkt. Waarvan zie de andere verklaring, gelijk ook van de *namen der Godslastering* in de aantekeningen Openb. 13:1. Van de zeven hoofden en de tien hoornen, zal door den engel zelf hierna verklaring gedaan worden. **dat vol was van namen der gods lastering, en had zeven hoofden en tien hoornen.**

4. En de vrouw was bekleed met purper en De uiterlijke pracht van deze vrouw, of van de afvallige Roomse Kerk, gaat door het gehele rijk, niet alleen in haar openbare regering, maar ook in haar publieken godsdienst; waar alles op het kostelijkst en sierlijkst aangericht wordt, en purper en scharlaken de kleding is van haar voornaamste hoofden. **scharlaken, en versierd met goud, en kostelijk gesteente, en paarden, en had in hare hand een gouden drinkbeker,** Hierdoor worden verstaan de schone en aanlokkende titels, die de antichrist zichzelf en zijn kerk voor de wereld geeft, om den mens tot zijn gehoorzaamheid te brengen; als daar is: *de heilige vader, de stadhouder van Christus, het hoofd van de katholieke Kerk, de navolger van Petrus, het fundament der Kerk,* enz., die nochtans van binnen gezien zijnde,

vol gruwelijke lasteringen, bijgelovigheden en valse leringen zijn. Anderen duiden dit van den beker der mis, en vervolgens van de mis zelf, die vol gruwelen is. **vol van gruwelen, en van onreinigheid harer hoererij.**

5. En op haar voorhoofd Namelijk gelijk de vermaarde hoeren eertijds op het voorste van hare huizen, en op hare eigen voorhoofden hare namen en titels plachten te stellen, om te meer bekend te worden, en de boelen tot zich te lokken, en tot hare liefde te trekken. **was een naam geschreven, namelijk Verborgenheden;** Grieks *Mysterion*; welke naam velen getuigen, dat op den pauselijken hoed met drie kronen voor dezen is gesteld geweest. Doch gezien hiervan kan dit op meest alle plechtigheden, gewaad, en wijdingen, die de paus met zijn geschorenen gebruikt, gevoegelijk worden geduid, die zij allen tot de minste toe vol mysteriën en verborgenheden verdichten te zijn. **het grote Babylon,** Namelijk geestelijk of figuurlijk zo genoemd, gelijk Openb. 11:8 van Egypte en Sodom uitgedrukt wordt, waarvan zie aldaar de verklaring. Zie ook hiervoor Openb. 14:8, en Openb. 16:19. **de moeder der hoererijen** Of *de moeder der hoer*, dat is der afgoderijen en bijgelovigheden, gelijk tevoren op Openb. 17:1 aangetekend is. Want alzo roemt zij ook, namelijk dat zij is *de moeder der heilige Kerk*, waarvan alle andere Kerken op aarde voortgekomen zijn en afhangen, als kinderen van hun moeder. **en der gruwelen der aarde.** Namelijk in het afzetten en ombrengen van koningen en prinses, in het ontslaan van prinses en onderzaten van hun eed. In het verbreken van wettige huwelijken, in het onttrekken van kinderen van de gehoorzaamheid en den dienst hunner ouders onder den dekmantel van godsdienst, in het toelaten van publieke hoerhuizen, in liegen en bedriegen, en dergelijke gruwelen, die de leer en daden des pausdoms meebrengen.

6. En ik zag, dat de vrouw dronken was van Waarvan de boeken der martelaren van allerlei natiën vol voorbeelden zijn. **het bloed der heiligen, en van het bloed**

der getuigen van Jezus. En ik verwonderde mij, als ik haar zag, met grote verwondering.

7. En de engel zeide tot mij: Waarom verwondert gij u? Ik zal u zeggen Dat is, ik zal u nader verklaren, gelijk in het vervolg geschiedt. de verborgenheid der vrouw en van het beest, dat haar draagt, hetwelk de zeven hoofden heeft en de tien hoornen.

8. Het beest, dat gij gezien hebt, was en is niet; Dat hier van het antichristische rijk geprofeteerd wordt, is openbaar; daarom moeten al deze vier eigenschappen daarop passen. De eerste dan, *dat het* ten tijde van Johannes *was*, kan verstaan worden van het Romeinse rijk, dat onder verscheidene regeringen nu al enige honderden jaren geweest was, en nog blijven zou; waarbij de engel voegt, *en is niet*, omdat het in dien tijd geen geestelijk gebied over de kerken in het christenrijk had, nog in enige honderden jaren hebben zou. **en het zal opkomen uit** Namelijk omdat het eerst na vijfhonderd jaren, na den tijd van Johannes deze beide heerschappijen zou verkrijgen, wanneer de antichrist niet alleen alle geestelijke personen maar ook de wereldse prinszen, tegen *Christus'* leer en exempel, zou onderwerpen, gelijk ten tijde van Focas en daarna is geschied; Openb. 13:1. **den afgrond, en ten verderve gaan;** Namelijk nadat het een merklijken tijd zal hebben gestaan, zal het allengskens weder afnemen, en zijn aanzien onder de christenen verliezen, gelijk nu enigen tijd herwaarts is begonnen, en in Openb. 18 zal vervuld worden. **en die op de aarde wonen, zullen verwonderd** Dat is, zullen met eerbied daartegen bewogen zijn en dat aanbidden, of zich daaraan onderwerpen. Zie hier voren Openb. 13:3,4,8. **zijn (welker namen niet** Dat is, uitgenomen die, welker namen zijn geschreven in het boek des levens. Waarvan zie Openb. 13:8. Hetwelk hier tussen gevoegd wordt, opdat het niet zou schijnen, dat *Christus*, ten tijde van het rijk van den antichrist, geen gemeente op aarde meer zou

hebben behouden. zijn geschreven in het boek des levens van de grondlegging der wereld), ziende het beest, dat was en niet is, Deze woorden kunnen uit de vorige aantekeningen op Openb. 17:8 genoeg verstaan worden. hoewel het is.

9. Hier is het verstand, dat wijsheid heeft. De zeven hoofden zijn zeven bergen, Dat is, betekenen zeven bergen. Dat nu de stad Rome op zeven bergen was gebouwd is uit alle oude schrijvers genoeg bekend, welke waren de berg *Capitolinus*, *Palatinus*, *Coelius*, *Aventinus*, *Esquilinus*, *Viminalis* en *Quirinalis*, waarom zij ook bij enige oude schrijver *de zevenbergse stad* genoemd wordt. **op welke de vrouw zit.**

10. En het zijn ook zeven Dat is, betekenen zeven koningen of koninklijke regeringen; waaruit blijkt, dat een voorbeeld of zaak wel verscheidene beduidingen kan hebben. Welke nu deze zeven koningen zijn, wordt verschillend verstaan. Enigen verstaan door deze koningen de zeven keizers, die te Rome na den tijd van *Nero* tot dezen tijd van Johannes' ballingschap, hadden geregeerd. Doch daar schijnt geen reden te zijn, waarom de keizers, die voor *Nero's* tijd van *Julius Caesar* af geregeerd hadden, niet zowel zouden moeten gerekend worden als de volgende, en is openbaar dat hier van zulke koningen wordt gesproken, die de geheel regering van het ganse Romeinse rijk omvatten. Daarom verstaan anderen het beter voor de zeven vormen of wijzen van regering, waarmee de stad Rome zo tevoren geregeerd was, als daarna nog geregeerd zou worden, gelijk de engel Openb. 17:10,11 getuigt. Waarvan de eerste regering was geweest van *Romulus* af tot *Tarquinius*, onder eigenlijke koningen. De tweede, van *Brutus* af, onder de *Consuls* of burgemeesters. De derde, onder *Dictators*. De vierde onder de *Decemviro*s. De vijfde onder de *Tribunos Consulares*. De zesde, onder keizers, van *Julius Caesar* af, welke nog duurde, toen aan Johannes deze openbaring is geschied. **koningen; de vijf zijn gevallen, en de een is, en de ander is nog niet** Dat is

de zevende soort of wijze van regering, die onder *Constantijn* de eerste Christen keizer is begonnen, die een anderen vorm van regering in zijn tijd heeft aangevangen, en nadat hij omtrent twintig jaren te Rome had gezeten, en het Christengeloof alom had ingevoerd, naar *Bizantium* is getrokken, hetwelk hij naar zijn naam *Constantinopel* heeft genoemd, en heeft aldaar den stoel des keizerrijs vooral bevestigd, waardoor het keizerlijk gezag te Rome en in Italië meer en meer is afgenomen, en de antichristische heerschappij allengskens is opgekomen. Welke de achtste vorm van regering is, waarvan hier wordt gesproken. **gekomen, en wanneer hij zal gekomen zijn, moet hij een weinig tijds blijven.**

11. En het beest, dat was Dit is de pauselijke regering, die wel enigszins in hare beginselen begon te rijzen, maar nog niet ten volle was geopenbaard; vóór dat ten tijde van den keizer *Focas*, omtrent 510 jaar na deze openbaring, en 606 jaar na *Christus'* geboorte, het pausdom zijn geestelijke en wereldlijke heerschappij over de christenheid allengskens heeft uitgestrekt, en ten volle is tevoorschijn gekomen; gelijk voor dezen is aangewezen. Hetwelk ook, nadat het enige honderden jaren in zijn volle pracht is geweest, allengskens weder is begonnen te vervallen, en nog vervalt. **en niet is, die is ook de achtste koning, en is uit de** Dat is, heeft zijn macht uit de vorige zeven hoofden, of wijze van regering bijeengebracht, en allengskens opgericht. Want dit achtste omvat niet alleen een hoofd van dit beest, maar ook het ganse beest. **zeven en gaat ten verderve.**

12. En de tien hoornen, die gij gezien hebt, zijn tien koningen, Dat is, koninkrijken; gelijk bij Daniël, en hier, de koningen met hun opvolgers in dezelfde rijken doorgaans worden verstaan. Sommige uitleggers nemen dit getal voor een juist getal van tien, die de eerste geweest zijn, die omtrent den tijd van de opkomst van den antichrist in het Westen mee zijn opgekomen. Anderen, voor een onzeker getal, dat daar of daaromtrent is; gelijk dit woord *tien* ook

elders wordt gebruikt; zie een exempel Gen. 31:7, en Num. 14:22; en worden hieronder geteld de koninkrijken van Hongarije, Napels, Spanje, Frankrijk, Engeland, Schotland, Polen, Zweden, Denemarken, Portugal, Boheme en enige andere, die hieronder zijn begrepen, als Navarre, Arragon, Lyon, Sicilië, Sardinië, Noorwegen, enz. **die het koninkrijk nog niet hebben ontvangen, maar als koningen macht ontvangen op een ure met het beest.** Dat is, op of omtrent één tijd; gelijk deze manier van spreken ook genomen wordt Joh. 4:52; Hand. 10:3,30; Openb. 3:3. Anderen zetten het over, *een ure*, dat is, een korten tijd; gelijk deze wijze van spreken ook elders betekent. Doch de eerste komt met het oogmerk van den apostel best overeen.

13. Dezen hebben enerlei mening, Namelijk in dit stuk van het in stand houden en voorstaan van het gezag en de bijgelovigheden van den antichrist, als is het dat zij in wereldse zaken zeer verschillen, en met elkander dikwijls twistend zijn; en al is het dat soms enigen van deze koningen zich tegen enigen van deze pausen hebben gesteld, zo hebben zij nochtans altijd willen schijnen het pausdom zelf en zijn leer voor te staan. **en zullen hun kracht en macht het beest overgeven.**

14. Dezen zullen tegen het Lam krijgen, Dat is, *Christus* in Zijn leden bekrijgen en vervolgen; gelijk *Christus* zelf tot Paulus spreekt; Hand. 9:4. Want al is het dat zij niet altijd hebben voor gehad *Christus* regelrecht te bestrijden, nochtans die Zijne leden en Zijn leer zoeken uit te roeien, worden geacht en in de Schrift gezegd *Christus* zelf te bestrijden. Zie Ps. 2:2; Hand. 4:25, enz. **en het Lam zal hen** Namelijk zo door een geestelijke overwinning, dat zij de ware en zaligmakende leer van *Christus* niet zullen kunnen uitroeien, wat zij ook doen, maar dat *Christus* door Zijn uitverkorenen en gelovigen, in spijt van al zulk geweld, deze zal verbreiden in de wereld; alsook door vele uiterlijke overwinningen, die hij den Zijnen in de wereld over hen zal geven, gelijk de voorbeelden van de voorgaande en deze

tegenwoordige eeuw bewijzen; en in dien laatsten groten krijg, waarvan in Openb. 16:14 is geprofeteerd, zal het nog klaarder voor de gehele wereld blijken. **overwinnen (want Het is een Heere der heren, en een Koning der koningen)**, Deze titel wordt *Christus*, als den éénigen Heere en Koning, boven alle heren en koningen hier gegeven, gelijk dezelve God gegeven wordt, 1 Tim. 6:15, omdat Hij is de waarachtige God en heerschappijvoerder over alle schepselen, éénswezens met den Vader. Zie ook hierna Openb. 19:16. **en die met Hem zijn, de geroepenen, en uitverkorenen en gelovigen.**

15. **En hij zeide tot mij: De wateren, die gij gezien hebt, waar de hoer zit, zijn volken,** Dat is, betekenen volken en verscheidene talen en natiën; ene sacramentele wijze van spreken, gelijk hiervoor ook is aangewezen, en hierna Openb. 17:18 nog volgt. **en scharen, en natien, en tongen.**

16. **En de tien hoornen,** Dat is, koningen, gelijk Openb. 17:12 is verklaard, zullen eindelijk hun ogen opendoen en gewaar worden, hoe zij door hen verleid zijn, en hen daarover als ook over hun afgoderij en heerschappij haten. Waarvan enigen nu reeds zulks hebben gedaan; en God mag gebeden, dat van de overigen ook zulks mag geschieden. **die gij gezien hebt op het beest, die zullen de hoer haten, en zullen haar woest** Dat is, hun macht en aanzien, dat zij deze in hun rijken tevoren gegeven hadden, weder aan zich nemen, en tegen hen keren. **maken, en naakt; en zij zullen haar vlees** Dat is, zullen hun inkomsten en rijkdommen, die zij uit hare landen trok, haar weigeren en ontnemen, en zelf tot hun eigen nut aanwenden en tegen haar gebruiken. **eten, en zullen haar met vuur verbranden.** Namelijk de plaats of stad met zeven bergen, waar zij haren stoel of troon heeft, gelijk Openb. 16:10 aangewezen is.

17. **Want God heeft hun** Want het hart der koningen is in de hand des Heeren gelijk

waterbeken, Hij keert dat waar Hij wil; Spreuk. 21:1, namelijk òf in Zijn rechtvaardigen toorn en oordeel, tot hun straf en beproeving van Zijn volk; òf in Zijn genade tot verlossing en bevrijding van Zijn volk, en tot straf Zijner vijanden. **in hun harten gegeven, dat zij Zijn mening doen, Of raad,** gelijk ook Openb. 17:13, en hier in Openb. 17:17. **en dat zij enerlei mening doen, Of raad,** gelijk ook Openb. 17:13, en hier in Openb. 17:17. **en dat zij hun koninkrijk het beest geven, totdat de woorden** Dat is, totdat de profetieën zullen vervuld zijn, die God ons in Zijn Woord geopenbaard heeft, zo van de opkomst en heerschappij, als van den val van den antichrist. **Gods voleindigd zullen zijn.**

18. **En de vrouw, die gij gezien hebt, is de grote stad,** Zie de verklaring hiervan in de aantekeningen Openb. 17:3. **die het koninkrijk heeft over de koningen der aarde.**

Openbaring 18

1. **En na dezen zag** Dat is, nadat de voorgaande engel zijn woorden van de beschrijving der grote hoer had geëindigd. **ik een anderen engel** Sommigen verstaan dit van *Christus* zelf, en van Zijn komst ten oordeel, wanneer Hij den antichrist geheel zal teniet doen, 2 Thess. 2:8. Doch daar in Openb. 18:9 en vervolgens, van den rouw der koningen, kooplieden en zeelieden, dien zij na den val van dit Babylon nog zullen bedrijven, in het brede wordt gehandeld, zo is het waarschijnlijker, dat hier van den val van dit Babylon en de uitroeijing van haar troon, wordt gesproken, die nog tevoren zal geschieden, tot een voorbeeld van Gods rechtvaardig oordeel voor de gehele wereld; gelijk het ook daaruit blijkt, dat God in het Openb. 18:4 Zijn volk beveelt uit haar te gaan, opdat zij haar zonden en plagen niet deelachtig worden; hetwelk op den uitersten dag niet wel kan worden gepast; van welke laatste wraak over het beest en den valschen profeet eerst zal gesproken worden, Openb. 19:20,21. **afkomen uit den hemel,**

hebbende grote macht, Deze twee eigenschappen, van grote kracht en heerlijkheid, worden ook den geschapen engelen toegeschreven, Ps. 103:20; Luk. 2:9; Hand. 12:7. De reden waarom deze titels hier dezen engel worden gegeven, is omdat er grote kracht en heerlijkheid nodig was in het uitroeien van dezen machtigen troon van den antichrist in de wereld. **en de aarde is verlicht geworden van zijn heerlijkheid.**

2. En hij riep krachtelijk met een grote stem, zeggende: Zij is gevallen, zij

Deze woorden zijn ook gesproken door een engel, Openb. 14:8; maar worden daar verstaan van het begin van den val van dit grote Babylon in de harten van velen in de wereld, gelijk daar is aangetekend; hetwelk nu langen tijd is begonnen te geschieden, en nog dagelijks geschiedt. Maar hier worden zij verstaan van de uiterste uitroeïing van den troon van dit beest, of van dit grote Roomse Babylon. En deze woorden zijn genomen uit Jes. 21:9, en Jer. 51:8; welke woorden daar meer dan honderd jaar voor de uitroeïing van de stad en het rijk van het Assyrische Babylon door de profeten zijn voorgezegd, en daarna volbracht. **is gevallen, het grote Babylon, en is geworden een woonstede der** Namelijk welke in eenzame en woeste plaatsen met het onreine gevogelte meest zich onthouden, gelijk de ervaring en *Christus* zelf betuigt, Matth. 12:43, waar zij door Gods voorzienigheid worden gehouden als in een bewaring, totdat God in Zijn rechtvaardig oordeel hun den toom loslaat, om de mensen opnieuw te verzoeken; en dergelijke woorden worden ook gebruikt van de verwoesting van het Assyrische Babylon; Jes. 13:21,22; Jer. 50:39, enz. **duivelen, en een bewaarplaats van alle onreine geesten, en een bewaarplaats van alle onrein en hatelijk gevogelte;**

3. Dewijl uit den wijn des toorns harer hoererij alle volken Dat is, afgoderij. Zie hiervan de aantekeningen Openb. 14:8, en Openb. 17:2. **gedronken hebben, en de**

koningen der aarde met haar gehoereerd hebben, en de kooplieden der Hoewel dit op de eigenlijk genoemde *kooplieden* in alle gewesten der wereld enigszins past, die door de weelde, die in het antichristische rijk, of in deze grote stad Babylon omgaat, rijk en machtig worden, gelijk hierna Openb. 18:11 en vervolgens nader verklaard wordt, zo kan dit hier nochtans op de geestelijke koopmanschap, die in hun godsdienst, en in het verkopen van geestelijke voordelen en ambten gepleegd wordt, wel zo geschikt gepast worden; dewijl alles daar voor geld te koop is. Te meer, waar ook de zielen der mensen onder die koopmanschap, Openb. 18:13, worden gerekend, en Openb. 18:23 gezegd wordt, dat de groten der aarde deze kooplieden zijn geweest, waaronder de kardinalen, patriarchen, aartsbisschoppen, abten en andere geestelijken, vooral verstaan kunnen worden, die zulk koopmanschap met hen drijven. **aarde rijk zijn geworden uit de kracht harer weelde.**

4. En ik hoorde een andere stem De stem schijnt geen stem van een geschapen engel, maar een stem Gods, of van *Christus*, komende uit den troon des hemels, geweest te zijn, dewijl die de gelovigen *Zijn volk* noemt, hetwelk Gode of *Christus* alleen toekomt; Matth. 1:21; Hand. 18:9,10. **uit den hemel, zeggende: Gaat uit van haar,** Dergelijke woorden worden ook van God, Jes. 48:20; Jer. 50:8, en Jer. 51:6; Zach. 2:7, tot een waarschuwing van het volk Gods, vóór den ondergang van het Assyrische Babylon, gebruikt, opdat zij zich intijds zouden voorzien, en daaruit vertrekken; welke hier van het geestelijk Babylon tot alle ware gelovigen worden gesproken; waarvan de redenen in den tekst volgen. **Mijn volk, opdat gij aan haar** Namelijk òf door de dagelijkse verkering met hem daartoe zijnde verlost, òf door vrees en vervolging van hen daartoe gedrongen zijnde. Waarop de gemeenschap der straffen volgt. Zo vermaant ook *Christus* de Zijnen; Matth. 24:16. **zonden geen gemeenschap hebt, en**

opdat gij van haar plagen niet ontvangt.

5. Want haar zonden zijn *de ene op de andere* gevolgd tot den hemel toe, en God is harer ongerechtigheden gedachtig geworden. Gelijk God gezegd wordt de zonden der mensen te vergeten of niet te gedenken, Jer. 31:34, en elders, wanneer hij die den gelovigen en boetvaardigen vergeeft, en in hen niet straft, zo wordt Hij gezegd die te gedenken, of ze indachtig te worden, wanneer Hij die besloten heeft te straffen. Zie hiervoor Openb. 16:19.
6. Vergeldt haar, Dit moet niet verstaan worden van enige eigene wraak, die *Christus* den Zijnen uitdrukkelijk verbiedt, Matth. 5:39; Rom. 12:19, maar òf van Gods verborgen regering in dit gehele werk, waardoor God zekere werktuigen zal verwekken, die deze openlijke wraak, ook onwetend naar Gods wil zullen doen, gelijk van die van Medië en Perzië tegen Babylonië gezegd wordt, Jer. 50:9, en Jer. 51:11, enz.; òf ook van die prinsen en koningen, die nadat zij tot de kennis der waarheid gebracht zijn, Gods volk zullen voorstaan, en door een Goddelijken ijver gedreven zijnde, tegen de onrechtvaardigheid en afgoderij van dit grote Babylon, Gods oordelen ook zullen uitvoeren. Hetwelk met Openb. 17:16,17 wel overeenkomt. gelijk als zij ulieden vergolden heeft, en verdubbelt haar Dit wordt gezegd niet ten opzichte van hare ongerechtigheid en tirannie, die God niemand kan aandoen, noch wil aangedaan hebben, maar van de benauwdheid, die zij den vromen onrechtvaardig heeft aangedaan, die God hier wil dat zij rechtvaardig zal lijden, gelijk de volgende woorden verklaren. dubbel, naar haar werken; in den drinkbeker, waarin zij geschonken heeft, schenkt haar dubbel.
7. Zoveel als zij zichzelf verheerlijkt heeft, en weelde gehad heeft, zo grote pijniging en rouw doet haar aan; want zij zegt in haar hart: Ik zit *als* Dat is de eigen roem van dien die zit in den tempel Gods, alsof hij God ware, en die

zichzelf in het wereldlijke verheft boven alle koningen en prinsen, en in het geestelijke boven alle kerkvergaderingen, bisschoppen en prelaten, die als een moeder en koningin van alle Kerken niet kan bezwijken, noch dwalen, wier stoel niet kan te gronde gaan; en dergelijke prachtige titels meer, die zij zichzelf en hare dienaars haar doorgaans in hun schriften geven. een koningin, en ben geen weduwe, en zal geen rouw zien.

8. Daarom zullen haar plagen op een dag komen, Dit is, op een korten tijd, die God over haar bestemd heeft. *namelijk* dood, en rouw, en honger, en zij zal met vuur verbrand worden; want sterk is de *Namelijk* en derhalve zal geen wereldse macht Zijn krachtigen arm van het uitvoeren van dit Zijn oordeel van haar kunnen weren. Heere God, Die haar oordeelt.
9. En de koningen der aarde, die met haar gehoereerd *Namelijk* tot den tijd van haar val en uitroeïing toe. Waaruit blijkt, dat nog altijd enige prinsen en koningen met haar zullen samenspannen tot bevestiging van haar staat en bijgelovigheden, die dezen haren val zullen zoeken te stuiten en als hij reeds geschied zal zijn, ernstig doch tevergeefs zullen beklagen. en weelde gehad hebben, zullen haar bewenen, en rouw over haar *Grieks zichzelf slaan;* *namelijk* op de borst van droefheid. bedrijven, wanneer zij den rook haar brands zullen zien;
10. Van verre staande *Namelijk* zonder haar te kunnen helpen. uit vreze van haar pijniging, zeggende: Wee, wee, de grote stad Babylon, de sterke stad, want uw oordeel is in een ure gekomen. Gelijk Openb. 18:8, op één dag, dat is, op een korten tijd.
11. En de kooplieden der aarde zullen wenen en rouw maken over haar, omdat niemand hun waren meer koopt; *Grieks hun scheepsvracht, of lading;*

namelijk omdat hun ijdelheid en bedrog bekend wordt.

12. **Waren van goud**, Deze woorden, met enige der volgende verzen, zijn meest genomen uit Ezechiël, Ezech. 27, waar van den val der koopstad Tyrus dergelijke wordt voorzeggd; en hoewel, gelijk tevoren is gezegd, deze antichristische Tyrus ook vele kooplieden uit alle gewesten der wereld, met het kopen en bezigen dezer waren, in al hun pracht en versieringen van tempels, beelden, gebouwen en uiterlijke godsdiensten, door al hun gebied, rijk maakt, zo kan het van de geestelijke koopmanschap, die zij en haar groten onder de mensen drijven, ook zeer goed verstaan worden, gelijk op Openb. 18:3 is aangewezen. **en van zilver, en van kostelijk gesteente, en van paarden, en van fijn lijnwaad, en van purper, en van zijde, en van scharlaken; en allerlei welriekend hout**, Grieks *thyinenhout*; zie 1 Kon. 10:11. **en allerlei ivoren vaten, en allerlei vaten van het kostelijkste hout, en van koper, en van ijzer, en van marmersteen;**
13. **En kaneel, en reukwerk, en welriekende zalf, en wierook, en wijn, en olie, en meelbloem, en tarwe, en lastbeesten, en schapen; en van paarden, en van koetswagens, Of karossen. en van lichamen**, Dat is, de lichamen der levenden tot slaven makende; en de zielen der afgestorvenen verkopende, om uit haar verdicht vagevuur door verschoningen, aflaten, bedevaarten, zielmissen en dergelijke verlost te worden; waarin het voordeel van deze kooplieden veel bestaat. **en de zielen der mensen.**
14. **En de vrucht der Grieks de herfstvrucht, oogst, of boomvrucht**; dat is, allerlei schone of liefelijke vruchten, lekkernijen en lekkere gerechten, waarnaar gij lust hadt, en waarvan gij overvloed hebt. **begeerlijkheid uwer ziel is van u weggegaan; en al wat lekker en wat heerlijk was, is van u weggegaan; en gij zult hetzelfde niet meer vinden.**

15. **De kooplieden** Namelijk de geestelijke kooplieden, die van dit Babylon afhangen, en daarover in aanzien en macht zijn. Zie hiervoor de aantekeningen Openb. 18:3. **dezer dingen, die rijk geworden waren van haar, zullen van verre staan uit vreze van** Namelijk dewijl zij in gevaar zijn van hun deel daarvan ook te zullen ontvangen; of ten minste van hun profijt en aanzien in de wereld te zullen verliezen. **haar pijniging, wenende en rouw makende;**
16. **En zeggende: Wee, wee, de grote stad, die bekleed was met fijn lijnwaad, en purper, en scharlaken, en versierd met goud, Grieks vergoud, of verguld;** gelijk hiervoren Openb. 17:4. **en met kostelijk gesteente, en met paarden; want in een ure is zo grote rijkdom verwoest.**
17. **En alle stuurlieden**, Hierdoor kunnen enigszins de eigenlijk genoemde stuurlieden en zeelieden verstaan worden, die ook uit het aanbrenge van vele dezer goederen, uit alle gewesten der wereld, bij dit Babylon hun voordeel deden, gelijk van de stuurlieden en zeelieden van Tyrus wordt verhaald, Ezech. 27:9,25, en vervolgens. Doch dit wordt ook door velen figuurlijkerwijze verstaan van degenen die leden zijn, of de besturing hebben van de geestelijke hoven, abdijen, kloosters en dergelijke geestelijke goederen, die hierdoor hun voordeel en aanzien ook zullen verliezen; welke verenigingen ook bij wateren en rivieren, Openb. 16:4, zijn vergeleken. **en al het volk op de schepen, en bootsgezellen, Of schippers. en allen, die ter zee handelen**, Dat is, die de zee bouwen. **stonden van verre;**
18. **En riepen, ziende den rook van haar brand, en zeggende: Wat stad was deze grote stad gelijk?**
19. **En zij wierpen stof** Namelijk tot een bijzonder teken van groten rouw en droefheid over hun verlies, gelijk bij de ouden gebruikelijk was, 1 Sam. 4:12; Job 2:12, en gelijk van de stuurlieden en zeelieden van

Tyrus ook gezegd wordt, Ezech. 27:30,31. Hoewel deze hun rouw zich niet uitstrekt over hun zonden, en bijgelovigen godsdienst, waar zij in verhard zijn, maar alleen over hun verlies en schade. **op hun hoofden, en riepen, wenende en rouw bedrijvende, zeggende: Wee, wee, de grote stad, in dewelke allen, die schepen in de zee hadden, van haar kostelijkheid rijk geworden zijn; want zij is in een ure verwoest geworden.**

20. Bedrijft vreugde Dat is, gij inwoners des hemels, engelen en heilige martelaars, die om deze uitvoering van Gods oordelen, tot rechtvaardiging hunner zaak, ook gebeden hebben, Openb. 6:10; welker getal nu dagelijks wordt vervuld. Hetwelk nochtans zo niet is te verstaan, alsof de hemelse schepselen, of Gods Kerk, zich moesten verheugen over iemands ongeval, maar over de uitvoering van Gods rechtvaardigheid, en over het bewijs van de rechtvaardigheid der zaak waardoor de gelovigen hier lijden. **over haar, gij hemel, en gij heilige apostelen,** Hierdoor worden niet alleen verstaan de apostelen en de profeten eigenlijk zo genoemd, die als leden van één lichaam, en een gemene zaak hebbende, zich ook hierover zouden verblijden; maar ook de dienaars en leraars der volgende tijden, die naar het voorbeeld der vorigen ook hetzelfde zou overkomen. **en gij profeten, want God heeft uw oordeel aan** Dat is, u aan haar gewroken. **haar geoordeeld.**

21. En een sterke engel Dit teken wordt bij de beloften en het dreigement tot versterking bijgevoegd, gelijk doorgaans bij de profeten te zien is, en in het bijzonder van den val van het oude Babylon; Jer. 51:63. **hief een steen op als een groten molensteen, en wierp dien in de zee, zeggende: Aldus zal de grote stad Babylon met geweld geworpen worden, en zal niet meer gevonden worden.**

22. En de stem der citerspelers, en der zangers, en der fluiters, en der

bazuiners, zal niet meer in u gehoord worden; en geen kunstenaar van enige kunst zal meer in u gevonden worden; en geen geluid des molens Namelijk om voedsel te bereiden voor de bewoners tot onderhoud des levens nodig. **zal in u meer gehoord worden.**

23. En het licht der kaars Dit wordt daarbij gevoegd, òf omdat zulk licht nodig is tot een groot deel van het leven der mensen, bij avond en nacht; òf omdat de bruiloften, waarvan volgt, des avonds en des nachts werden gehouden, waar deze kaarsen en fakkels toe werden gebruikt. Zie Matth. 25:1. **zal in u niet meer schijnen; en de stem eens bruidegoms** Namelijk hetwelk niet alleen een tijd is van vrolijkheid, maar ook een middel waardoor de inwoners van dit Babylon weder zouden kunnen aanwassen en vermenigvuldigen. **en ener bruid zal in u niet meer gehoord worden; want uw kooplieden** Zie de aantekeningen op Openb. 18:3. **waren de groten der aarde, want door uw toverij** Dat is afgoderij en aanlokking van uw opgesmukten godsdienst; gelijk meermalen hiervoor. **zijn alle volken verleid geweest.**

24. En in dezelve is Dat is, zij is bevonden oorzaak geweest te zijn van het storten van het bloed der profeten en heiligen, zo omdat zij zelf een grote menigte daarvan heeft gedood, en in haar geheel gebied, door hare strenge plakaten en rechtbanken heeft doen doden, alsook omdat zij met dit doen de tirannie van anderen, die zulks hebben gedaan, heeft gestijfd en goedgekeurd. Zie dergelijke woorden van *Christus* Matth. 23:34,35,36. **gevonden het bloed der profeten en der heiligen, en al dergenen, die gedood zijn op de aarde.**

Openbaring 19

1. En na dezen hoorde Dat is, nadat het Roomse Babylon nu eindelijk, door een bijzonder oordeel Gods, was verbrand en uitgeroeid, gelijk in Openb. 18 verhaald is. **ik**

als een grote stem ener grote schare
Namelijk dergenen die met *Christus* in den hemel triomferen, en Zijn troon omringden, Openb. 7:9; gelijk zij tot dezen lofzang in Openb. 18:20, door den engel worden vermaand. **in den hemel, zeggende: Halleluja,** Dat is, loofd God; een Hebreeuwse wijze van spreken, die in vele psalmen voorkomt; welke in het Griekse en andere Kerken ook behouden is, omdat zij zeer algemeen en bekend was, gelijk ook het woord *amen, hosanna, abba,* enz. **de zaligheid,** Deze eigenschappen worden hier God niet toegewenst, daar Hij die altijd heeft bezeten; maar worden in Hem erkend en geprezen, omdat Hij die metterdaad nu voor een ieder had geopenbaard. Zie dergelijke hiervoren Openb. 5:12, en Openb. 7:12, en elders meer. **en de heerlijkheid, en de eer, en de kracht zij den Heere, onzen God.**

2. **Want Zijn oordelen zijn waarachtig** Dat is, naar Zijn waarheid en rechtvaardigheid uitgevoerd; daar Hij zulks tevoren den Zijnen had beloofd, en den vijanden Zijner gemeente gedreigd. Zie Ps. 9:9. **en rechtvaardig; dewijl Hij de grote hoer** Zie hiervoor Openb. 17:1. **geoordeeld heeft, die de aarde verdorven heeft met haar hoererij, en Hij het bloed Zijner dienaren van haar hand gewroken heeft.**
3. **En zij zeiden ten tweeden maal:** Namelijk om aan te wijzen met hoe groten ernst zij zulks deden. **Halleluja! En haar rook gaat op in alle eeuwigheid.** Grieks *in de eeuwicheden der eeuwicheden.*
4. **En de vier en twintig** Namelijk die met de vier dieren rondom den troon Gods waren. Waarvan zie breder Openb. 4:4,6, en Openb. 5:8. **ouderlingen, en de vier dieren vielen neder, en aanbaden God, Die op den troon zat, zeggende: Amen, Halleluja!**
5. **En een stem kwam uit den troon,** Namelijk van den hemel, waarvan meermalen hiervoor is gezegd. En deze stem strekt daartoe, om alle dienstknechten Gods in

hemel en op aarde te vermanen tot een nieuwen lofzang over de weldaden, die God Zijn gemeente in de laatste komst van *Christus* ten oordeel nu gaat bewijzen, gelijk uit de verklaring zal blijken. **zeggende: Looft onzen God, gij al Zijn dienstknechten,** Namelijk niet alleen gelovigen in hemel en op aarde, maar ook engelen, die zichzelf mededienstknechten der gelovigen erkennen te zijn, hierna Openb. 19:10, en Openb. 22:9. **en gij, die Hem vreest, beiden klein en groot!**

6. **En ik hoorde als een stem ener grote schare, Grieks vele. en als een stem veler wateren, en als een stem van sterke donderslagen, zeggende: Halleluja, want de Heere, de almachtige God, heeft als Koning** Dat is, nu komt de tijd dat Hij al Zijn vijanden onder onze voeten gebracht hebbende, en het rijk van den antichrist, van den satan en der wereld vernietigd hebbende, alleen zal heersen, en zulks voor de gehele wereld zal betonen; 1 Cor. 15:24. Want hoewel Hij altijd als koning heeft geheerst, zo is Zijn rijk onder velen, door de tirannie dezer anderen, en door Zijn verdraagzaamheid daarin, naar het oordeel der wereld, zeer verduisterd geweest. **geheerst.**
7. **Laat ons blijde zijn, en vreugde bedrijven, en Hem de heerlijkheid geven; want de bruiloft des** Dat is, de nadere vereniging en volle verheerlijking der gemeente van *Christus* in den hemel met haren bruidegom *Christus* is nabij. Welke gelijkenis ook doorgaans elders wordt gebruikt. Zie Mark. 2:19,20; Joh. 3:29; 2 Cor. 11:2; Ef. 5:23, enz. **Lams is gekomen, en Zijn vrouw heeft zichzelf bereid.** Namelijk tot deze nadere vereniging en volle verheerlijking, welke bereiding niet voortkomt uit haar natuurlijke krachten, maar uit genade die haar van haar bruidegom is geschonken, gelijk Openb. 19:8 uitwijst. Zie ook Ezech. 16:3, enz.; 2 Cor. 3:5; Ef. 5:26; Filipp. 1:29.
8. **En haar is gegeven, dat zij bekleed worde met rein en blinkend fijn**

lijnwaad; want dit fijn lijnwaad zijn Dat is, betekenen, gelijk hiervoor Openb. 1:20, en Openb. 17:15,18. 17 de rechtvaardigmakingen Of, *rechtvaardigheden*, namelijk niet waardoor wij in onszelf, maar waardoor wij voor God rechtvaardig zijn, welke is de rechtvaardigheid van *Christus*, die ons door het geloof wordt toegerekend; 2 Cor. 5:21. En is als een zuiver wit kleed, waardoor onze naaktheid voor Gods aangezicht wordt bedekt. Zie Rom. 13:14; 1 Cor. 1:30; Gal. 3:27, en hiervoor Openb. 7:13, waaruit de heiligmaking des Geestes haar oorsprong heeft, die hiernamaals in ons ook zal volmaakt worden. de rechtvaardigmakingen der heiligen.

9. En hij zeide tot mij: Schrijf, zalig zijn zij, die geroepen zijn Namelijk met een roeping naar Gods voornemen; want die heeft Hij gerechtvaardigd en verheerlijkt; Rom. 8:30. Anderszins, zo zijn er ook geroepen tot deze bruiloft, met de uitwendige roeping, die daarna buiten zullen geworpen worden. Zie Matth. 22:11, enz. tot het avondmaal Alzo genoemd, omdat de bruiloften des avonds bij de ouden plachten gehouden te worden; Matth. 25:1, en dat ze hier zal beginnen op het einde der wereld of ten uitersten dage. van de bruiloft des Lams. En hij zeide tot mij: Deze zijn de Namelijk waardoor ons deze zaligheid wordt beloofd, die wij derhalve met een vast geloof moeten aannemen, en waarvan wij de volbrenging te zijner tijd moeten verwachten. waarachtige woorden Gods.

10. En ik viel *neder* voor zijn voeten, om hem te aanbidden, Namelijk daartoe uit menselijke zwakheid bewogen zijnde, zo door de heerlijkheid des engels, als door de aangename verkondiging, die hij deed van de komst der bruiloft des Lams, gelijk in Cornelius dergelijke aan Petrus is geschied; Hand. 10:25. En hoewel Johannes dezen engel voor God zelf niet hield, nochtans, omdat deze eer de maat te buiten ging, en iets goddelijks scheen te hebben, zo heeft de engel deze geweigerd aan te nemen, zo hier als hierna Openb. 22:9; gelijk ook de dienst der engelen van Paulus in het algemeen

wordt verboden; Col. 2:18. en hij zeide tot mij: Zie, dat gij *dat* niet *doet*; ik ben uw mededienstknecht, en uwer broederen, die de getuigenis van Jezus hebben; aanbid God. Namelijk wien deze eer der ware aanbidding alleen toekomt; Matth. 4:10. Want de getuigenis van Jezus is de geest der profetie. Dat is, eenzelfde zaak met den geest der profetie en van een waardigheid. Waaruit hij bewijst dat zij beide dienstknechten van *Jezus Christus* zijn, terwijl hij den geest der profetie had ontvangen om Johannes dit te melden, Openb. 1:1, en Johannes insgelijks om dit voor de gemeente van *Christus'* wege te betuigen.

11. En ik zag Hier begint het laatste deel van dit hoofdstuk, waarin Johannes, in een nieuw gezicht, de komst van *Christus* wordt vertoond, om Zijn gemeente ten enenmale te verlossen, en den antichrist, met al zijn aanhang, en alle andere vijanden der gemeenten ten enenmale teniet te doen, gelijk uit het inzien van dit gehele verhaal blijkt. Doch sommigen menen dat hier beschreven wordt ene andere komst van *Christus* door Zijn Geest en kracht, die Zijn laatste komst nog zou voorafgaan, waarin de Joden zouden bekeerd worden, en de overige gemeenten hier in deze wereld, met de Joden verenigd zijnde, over al haar vijanden zou triomferen en een vreedzaam rijk genieten. Maar dit gevoel kan niet bestaan met hetgeen hier gezegd wordt Openb. 19:20, dat in deze komst het beest en de valse profeet levend zijn geworpen in den poel des vuurs, hetwelk eerst in de laatste komst van *Christus* zal geschieden, gelijk ook de apostel uitdrukkelijk getuigt 2 Thess. 2:8; en ook omdat in deze komst van *Christus*, waarvan in Openb. 19 wordt gesproken, de bruiloft van het Lam met Zijn bruid wordt gezegd te zullen geschieden, welke is de vereniging der gemeente van *Christus* ten uiterste dage met *Christus* haar bruidegom; Matth. 25:1,13. Waarbij nog komt, dat de staat der Kerk van *Christus* voor zijn laatste komst doorgaans in de Schrift wordt beschreven, geheel anders te zullen zijn op de aarde dan dezen menen;

gelijk breder aangetekend wordt Openb. 20:1. **den hemel geopend;** Namelijk om *Christus* als den oppersten rechter en oversten den weg te openen, om met al Zijn hemelse heirscharen af te dalen tot verlossing Zijner gemeente, en tot straf van al Zijn en haar vijanden. Zie Matth. 24:30, en Matth. 25:31; 1 Thess. 4:16; 2 Thess. 1:7; Jud.:14, enz. **en ziet, een wit paard,** Namelijk tot een teken van Zijn heerlijkheid en overwinning; gelijk hier voor Openb. 6:2 vertoond is, doch tot een ander doel. Waarvan zie daar de aantekeningen. **en Die op hetzelfde zat, was genaamd Getrouw en** Namelijk in het doen en uitvoeren van Zijn beloften en dreigementen. **Waarachtig, en Hij oordeelt en voert krijg in** Namelijk niet alleen tot bescherming van de Zijnen, maar ook tot rechtvaardige straf Zijner vijanden; Rom. 2:5,6. **gerechtigheid.**

12. **En Zijn ogen waren als een vlam vuurs,** Namelijk gelijk Openb. 1:14, waardoor Hij alles doorziet, en Hem niets verborgen is. **en op Zijn hoofd waren vele koninklijke** Namelijk in elkander gevlochten tot een teken van Zijn menigvuldige heerschappij, ook boven den draak, en het beest met de zeven hoofden en tien gekroonde hoornen. Want Hij is koning der koningen en Heer der heren; Openb. 19:16. **hoeden; en Hij had een naam geschreven,** Namelijk de eigen Zoon van den oneindigen Vader, wiens eigenschap niemand ten volle verstaat, dan Hijzelf; Joh. 1:18. Want hoewel ons ook zulks is geopenbaard, en Zijn naam ook Openb. 19:13 wordt verklaard, zo kan nochtans geen schepsel dit volkomen begrijpen, omdat deze geboorte onuitsprekelijk en eeuwig is. **die niemand wist, dan Hijzelf.** *Of en kende.*

13. **En Hij was bekleed met een kleding, dat met bloed** Namelijk zo ten opzichte van Zijn lijden voor ons, als ten aanzien van het bloed Zijner vijanden, waarmee Zijn kleding in deze slachting geverfd was. Zie hierna Openb. 19:15; Jes. 63:1, enz. **geverfd was;** Grieks *ingedoopt.* **en Zijn naam wordt**

genoemd het Woord Gods. Zie hiervan de aantekeningen op Joh. 1:1.

14. **En de heirlegers** Dat is, de heilige engelen, met welke heirkrachten Hij omringd zal komen en de heilige zielen, die met Hem zullen nederdalen, om met haar lichamen weder verenigd te worden, en dan ook deze triomf van *Christus* deelachtig te zijn. Zie 2 Cor. 5:8,9,10. **in den hemel volgden Hem op witte paarden, gekleed met wit en rein** Namelijk om hun zuiverheid en heerlijkheid te kennen te geven, als die komen zullen om te triomferen met *Christus* hun hoofd, wiens kleed alleen met bloed over deze slachting geverfd is, en die alleen met een zwaard en ijzeren roede gewapend is, omdat de eer van deze overwinning Hem alleen toekomt. Zie Jes. 63:1, enz. en hierna Openb. 19:21. **fijn lijnwaad.**

15. **En uit Zijn mond** Zie van dit zwaard de verklaring Openb. 19:21. **ging een scherp zwaard, opdat Hij daarmee de heidenen slaan** *Of volken;* dat is, al de vijanden Zijner gemeente, die met den antichrist tegen *Christus* en Zijn rijk zullen aanspannen. Zie hiervoren Openb. 2:26,27, waar deze plaats van den tweeden psalm ook op de leden van *Christus* wordt gepast. **ZOU.** **En Hij zal hen hoeden met een ijzeren** Namelijk om die te vermorzelen als aarden vaten, dewijl zij zich door den staf van Zijn woord niet hebben laten leiden. **roede; en Hij treedt den** Dat is, vertreedt en verplettert de vijanden Gods, gelijk de druiven in een wijnpersbak van een sterk man gemakkelijk vertreden en vermorzeld worden. Zie hiervoor Openb. 14:20; Jes. 63:3, waar deze gelijkenis van *Christus* ook wordt gebruikt. Zie ook dergelijke in de Klaagliederen Jer. 1:15. **wijnpersbak van den wijn des toorns en der gramschap des almachtigen Gods.**

16. **En Hij heeft op Zijn kleding** Dat is, op Zijn kleding hangende op Zijn dij, dat is, openlijk voor de ogen van een ieder, gelijk het kleed op de dij eens mans die te paard zit, meest gezien wordt, en meest openbaar is. **en op Zijn dij dezen Naam geschreven:**

Koning der koningen, Welke titel door Paulus God den Vader wordt gegeven, 1 Tim. 6:15, en hiervoor ook *Christus*, Openb. 17:14, als die niet alleen een naam boven alle namen van God Zijn Vader heeft ontvangen, maar ook van eeuwigheid Gode evengelijk, en in de gestalte Gods was. Zie Joh. 10:29,30; Filipp. 2:6. en Heere der heren.

17. En ik zag een engel, staande in de zon; Namelijk om de gehele lucht door gehoord te worden; gelijk de herauten in hoge en luchtige plaatsen den last van hun oversten kapitein plegen te verkondigen, om door ieder gehoord te kunnen worden. en hij riep met een grote stem, zeggende tot al de vogelen, Een figuurlijke manier van spreken, genomen uit Jer. 12:9, en Ezech. 39:17, waardoor een overgrote nederlaag der vijanden Gods wordt te kennen gegeven, waarvan de dode en verslagene lichamen tot een prooi van de wilde vogels en wrede gedierten gelaten worden. Maar deze zullen hier na deze slachting Gods, in het dal Armageddon, Openb. 16:16, tot een prooi der duivelen en der hel overgegeven worden, gelijk Openb. 19:20 wordt verklaard. die in het midden des hemels vlogen: Komt herwaarts, en vergadert u tot het avondmaal des Dat is, hetwelk God in Zijn toorn over deze Zijn vijanden voor u bereid heeft. groten Gods;

18. Opdat gij eet het vlees der koningen, Namelijk die den antichrist nog zullen aanhangen en voorstaan, en met hem tegen *Christus* zullen aanspannen, gelijk in Openb. 19:19 wordt verklaard. Want enige dezer koningen zullen deze hoer ook haten, en haar naakt stellen, en haar vlees eten, en haar verbranden; Openb. 17:16. en het vlees der oversten over Dat is, van alle soorten van krijgslieden, waaruit een groot leger placht te bestaan. duizend, en het vlees der sterken, en het vlees der paarden en dergenen, die daarop zitten; en het vlees van alle vrijen en dienstknechten, en kleinen en groten.

19. En ik zag het beest, Dat is, den antichrist zelf, die het hoofd van dit leger was, en die zijn drie onreine geesten had gezonden tot de koningen der aarde, om hen tot dezen laatsten krijg tegen *Christus* en Zijn Kerk op te maken. Waarvan zie hiervoor Openb. 16:13,14. en de koningen der aarde, en hun heirlegers vergaderd, om krijg te voeren tegen Hem, Die op het paard zat, en tegen Zijn heirlegers.

20. En het beest werd gegrepen, Namelijk door *Christus'* macht, en dat levend, gelijk in het vervolg uitgedrukt staat. en met hetzelfde de valse profeet, Waarvan zie Openb. 16:13, en door deze tweede wordt de geestelijke en wereldse heerschappij van den antichrist met al zijn bisschoppelijke en gewapende medehelpers verstaan, die vooral door *Christus* met de hoogste straffen zullen worden gestraft, daar de andere verleide aardse en wereldse mensen ook wel hun straf, doch minder, zullen dragen. Hetwelk met deze twee soorten van doding door den poel des vuurs, en door het zwaard wordt uitgedrukt. Zie dergelijke Matth. 5:22. die de tekenen in de tegenwoordigheid van hetzelfde gedaan had, door welke hij verleid had, die het merkteken van het beest ontvangen hadden, en die deszelfs beeld aanbaden. Deze twee zijn levend geworpen in den poel des vuurs, die met sulfer brandt. Dit wordt daarbij gevoegd, omdat sulfer of zwavel uitnemend scherpe en zeer doordringende hitte geeft; waardoor de zwaarste pijn der hel wordt afgebeeld.

21. En de overigen werden gedood met het zwaard Desgenen, Die op het paard zat, hetwelk uit Zijn Dat is, door het vonnis dat Hij tegen hen zal vellen, waarvan de engelen uitvoerders zullen zijn, Matth. 13:41; welke straf ook eeuwig zal zijn, gelijk hiervoor Openb. 14:9,10,11, betuigd is, en Matth. 25:41 van alle vervloekten ook betuigd wordt. mond ging; en al de vogelen werden verzadigd van hun vlees.

1. En ik zag Dit hoofdstuk is wat zwaar om te verstaan, en wordt door de uitleggers verschillend verklaard. Enigen menen, dat hetgeen hier verhaald wordt, nog alles moet geschieden, en dat na den ondergang van den antichrist, waarvan in Openb. 18,19 is gesproken; en dat dan de satan eerst zal gebonden worden, de Joden tot *Christus* bekeerd, en de rechte Kerk van *Christus* in groot aanzien, goeden vrede en welstand, over alle volken der wereld zal heersen, en dat duizend jaren lang; in het begin van welke duizend jaren al de martelaars zouden opstaan uit de doden, en zich bij deze Kerk voegen, of in den hemel tot *Christus* opgenomen worden, totdat na de duizend jaren, de satan weder ontbonden zijnde, de overige ongelovige volken, die door God en Magog verstaan worden, hun nieuwen krijg zullen aandoen. Maar dat *Christus* dan komende ten oordeel, Zijn Kerk ten volle zal verlossen, en den satan met al zijn dienaars in den poel des vuurs in eeuwigheid verwerpen. Dit gevoel is zeer oud, ook onder vele oudervaders geweest, en wordt door enige leraars ook heden weder vernieuwd, omdat het schijnt, dat de letter van den tekst van Openb. 20 het meebrengt. Doch, wanneer alles wel overwogen wordt, zo kan het met den gedurigen zin van Gods Woord niet bestaan, om deze redenen: I. Omdat in Openb. 19:19,20, is aangewezen, en uit 2 Thess. 2:8 ook bewezen, dat de antichrist en zijn rijk niet geheel zal teniet gedaan worden, dan in de laatste komst van *Christus* ten oordeel. II. Omdat de bekering der Joden geschied zijnde, volgens de voorzegging van Paulus, Rom. 11 en 2 Cor. 3:16, nochtans nergens zulk een stand der Kerk wordt beloofd, die zonder kruis, strijd en vervolging door de gehele wereld zou zijn, gelijk hiervoor Openb. 19:11, bewezen is. Want het blijkt altijd waar, hetgeen Paulus zegt, 2 Tim. 3:12; *Allen die godzaliglijk willen leven in Christus Jezus, zullen vervolgd worden*, en inzonderheid omtrent het einde van de wereld, waarvan *Christus* zegt, Luk. 18:8: *Doch de Zoon des mensen als Hij komt, zal Hij ook geloof vinden op aarde?* en hetgeen

Paulus zegt, 2 Tim. 3:1: *In de laatste dagen zullen zware tijden ontstaan.* III. Omdat het strijdt tegen het artikel van de opstanding uit de doden, dat zo vele millioenen van martelaars, als er in de wereld zijn geweest, in het begin van deze duizend jaren alleen zouden opstaan, en in deze wereld zouden blijven leven, gelijk sommigen menen, of tot *Christus* in den hemel met hun lichamen alleen zouden opgenomen worden, gelijk anderen van hen gevoelen; daar de Schriftuur alom getuigt, dat al de doden te gelijk, en eerst ten laatsten dage, zullen opstaan. Zie hiervan Joh. 5:28, en Joh. 6:44, en Joh. 11:24. Zie ook 1 Cor. 15:52; 1 Thess. 4:16, en hierna in Openb. 20:12,13. Om deze en dergelijke redenen, zo moet Openb. 20 op een andere wijze verstaan worden, gelijk in de verklaring zal aangewezen worden. # Joh 5.28 6.44 11.24 1Co 15.52 1Th 4.16 Re 20.12,13 **een engel afkomen** Hierdoor wordt de engel Michaël, dat is, *Christus* zelf verstaan, gelijk in het begin van dezen strijd tegen den draak *die daar op de aarde wordt geworpen, en hier nu in den afgrond wordt gebonden* op Openb. 12:7, ook is aangetekend. Zie daar de nadere verklaring. **uit den hemel, hebbende den sleutel des** Dat is, de macht om den afgrond te openen en te sluiten, die *Christus* ook bijzonder wordt toegeschreven, Openb. 1:18, als een opperste Heere van deze sleutel; welken Openb. 9:1 de antichrist ook wel zich toeëigent, maar door Gods rechtvaardig oordeel, die een kracht der dwaling heeft gezonden over de ongehoorzame mensen; 2 Thess. 2:10,11. 4 een grote keten in Hierdoor wordt de kracht van den dood van *Christus* verstaan, waardoor de satan al zijn macht is benomen, Col. 2:15: Hebr. 2:14, mitsgaders de kracht van *Christus'* Geest en Woord, waardoor den satan als handen en voeten worden gebonden, dat hij de uitverkorenen niet kan beschadigen. Zie Luk. 11:22; Ef. 1:21,22, en ook zelfs niet de andere mensen, verder dan hem de keten van Gods voorzienigheid en oordelen over de mensen toelaat, gelijk het voorbeeld van Achab, 1 Kon. 11, en andere plaatsen getuigen. # Eph 1.22 **afgronds, en een grote keten in zijn hand;**

2. En hij greep den draak, den Van dezen naam en andere volgende titels van den satan, zie Openb. 12:3,9; en van enigen wordt Openb. 20 met Openb. 12 niet ongeschikt gevoegd en vergeleken. Want alzo aldaar de strijd van den draak tegen *Christus* en Zijn Kerk is beschreven, en tussenbeide in enige hoofdstukken de gehele geschiedenis van den antichrist en zijn ondergang is verhaald, zo komt de Heilige Geest nu weder in dit twintigste hoofdstuk, en verhaalt in het kort de gehele uitkomst van den strijd van den draak zelf tegen *Christus* en Zijn Kerk, ook gedurende den tijd van den antichrist, totdat hij in denzelfden poel des vuurs voor altijd met den antichrist is geworpen. **oude slang, welke is de duivel en satanas, en bond hem duizend jaren;**

3. En wierp hem in den afgrond, en sloot hem daarin, en verzegelde *dien* Namelijk de deur des afgronds, tot verzekering dat hij al dien tijd daar zou moeten blijven. Zie dergelijke handelwijze Dan. 6:18; Matth. 27:66, in het exempel van den kuil van Daniël en *Christus'* graf. **boven hem, opdat hij de volken niet meer** Namelijk gelijk hij tevoren meest door de gehele wereld had gedaan, toen hij de heidenen tot zijn dienst had verleid, 1 Cor. 10:20. Anderszins duurt de macht van den satan altijd over de kinderen der ongehoorzaamheid; 2 Cor. 4:4. **verleiden zou, totdat de duizend** Enigen nemen deze duizend jaren voor den gehelen tijd van de eerste komst van *Christus* tot zijn tweede, gelijk dit woord *duizend* een zeker getal voor een onzeker soms betekent in de Schrift. Zie Ps. 91:7, en Ps. 105:8; Dan. 7:10. Doch waar Openb. 20:7,8 de satan nog na deze duizend jaren wordt los gelaten, zo kan dit niet wel bestaan; gelijk ook niet het gevoelen van enige anderen, die duizend jaren willen eindigen voor de komst van den antichrist; daar in Openb. 20:4 ook binnen deze duizend jaren melding wordt gemaakt van enigen, die het beest en zijn beeld niet hebben aanbeden, zo moet dan voor het einde van de duizend jaren ook de antichrist geweest zijn. Hierom beginnen anderen de binding van

den satan, dat hij de volken niet meer verleidt, van den tijd dat *Christus*, door de prediking van het heilige Evangelie en kracht Zijns Geestes, door Zijne apostelen, de heidense volken in de wereld alom tot bekering heeft gebracht; hetwelk omtrent den tijd van de verwoesting van Jeruzalem en uitroeiing der Joden, dat is omtrent het jaar zeventig, meest is volbracht; en eindigen die met Paus *Gregorius VII*, die een sterk werktuig des duivels is geweest, om het antichristendom op het hoogste te brengen, en alle volken Hem te doen aanbidden, welke omtrent het jaar een duizend en zeventig heeft gezeten. Hoewel enigen om de vervolgingen, die de satan nog meer dan twee honderd en vijftig jaren na de verwoesting van Jeruzalem tegen de christenen heeft verwekt, deze duizend jaren wat later beginnen, namelijk van de tijden van *Constantijn*, en vervolgens tot omtrent het jaar 1300, toen niet alleen de antichrist den staat der christenen meer en meer heeft doen vervallen, wanneer *Bonifasius VIII* over dit rijk heeft geregeerd, maar ook de Turken en Tartaren door den satan meest zijn gaande gemaakt, om de christenvolken in Oost en West ten onder te brengen, en vele koninkrijken en christenkerken hebben uitgeroeid, niet alleen in Azië, maar ook in Afrika en Europa, gelijk hun tegenwoordige gestalte uitwijst. **jaren zouden geeindigd zijn. En daarna moet hij** Namelijk niet ten opzichte van *Christus'* macht alsof die Hem niet altijd kon gebonden houden, maar ten opzichte van Gods voorzienigheid, die Hem tot straf van de ondankbare wereld, daarna weder zou loslaten en meerdere vrijheid geven. **een kleinen tijd** Dit kan verstaan worden, of ten opzichte van de voorgaande duizend jaren en tijden der wereld, of van den toekomenden staat der Kerk van *Christus* in den hemel; waarvan in Openb. 21 zal geprofeteerd worden, dewijl ook zelfs de gehele tijd van *Christus'* eerste komst tot zijn laatste, de laatste dag en laatste ure in de Schrift wordt genoemd. **ontbonden worden.**

4. En ik zag tronen, Sommigen nemen dit *zitten op tronen*, en *geven van oordeel*, voor

de wederoprichting van *Christus'* rijk, zelfs ten tijde van den antichrist, waarvan terstond wordt gesproken; in welken tijd ook enigen treffelijke mannen zijn opgestaan, die de leer van den antichrist hebben veroordeeld, en zich tegen zijn rijk en leer hebben gesteld; waarvan Openb. 11 en Openb. 14 ook is geprofeteerd. Doch anderen nemen dit hier wel zo geschikt van dezelfde personen, waarvan hier terstond wordt gesproken, namelijk die onthoofd zijn om het getuigenis van *Christus*, en die het beest niet hebben aanbeden; die na hun dood hier in tronen worden gezet en oordeel ontvangen, omdat zij met *Christus* in den hemel, naar hun zielen, hebben gezegevierd; niettegenstaande de aardse mensen en aanbidders van het beest hen voor kettters en verdoemde mensen hadden veroordeeld. Zie dergelijke beloften hiervoor Openb. 3:21, en Matth. 19:28. en zij zaten op dezelve; en het oordeel werd hun gegeven; en *ik zag* de zielen dergenen, die onthoofd waren Grieks *met de bijl gedood.* om de getuigenis van Jezus, en om het Woord Gods, en die het beest, en deszelfs beeld niet aanbeden hadden, en die het merkteken niet ontvangen hadden aan hun voorhoofd en aan hun hand; en zij leefden en heersten als koningen met Christus, de duizend jaren. Namelijk en altijd daarna. Want die in den hemel met *Christus* zetelt, wordt nimmermeer uitgeworpen. Zie hiervoor, Openb. 3:12.

5. Maar de overigen der doden Dat is, die in hun zonden en bijgelovigheden dood waren; gelijk dit woord *dood* ook genomen wordt Matth. 8:22; Joh. 5:25; 1 Tim. 5:6. **werden niet weder levend,** Dat is, stonden uit hun zonden niet op of bekeerden zich niet; gelijk in dergelijke zaak gesproken wordt Openb. 9:20. **totdat de duizend** Dat is, zelfs niet al den tijd, dat de satan gebonden is geweest; veel min daarna als de satan weder was losgelaten. Zie dergelijke wijze van spreken 2 Sam. 6:23; Matth. 1:25.

jaren geeindigd waren. Deze is de **eerste** Namelijk uit den dood der zonde; gelijk de val in de zonde de eerste dood is, en het eerste sterven van de mensen naar den geest. Zie dergelijke wijze van spreken Joh. 5:25; Col. 3:1; Ef. 2:5, en Ef. 5:14. **opstanding.**

6. Zalig en heilig is hij, die deel heeft in Dat is, die der eerste opstanding deelachtig is; gelijk deze wijze van spreken ook genomen wordt Joh. 13:8; Hand. 8:21. **de eerste opstanding; over deze heeft de tweede dood** Deze tweede dood is de eeuwige dood, gelijk Openb. 20:14 uitdrukkelijk wordt verklaard; en hieruit blijkt ook, dat deze opstanding geen lichamelijke opstanding is, maar een geestelijke; aangezien velen naar het lichaam ook zullen opstaan ten verderve. Zie Dan. 12:2; Joh. 5:29. **geen macht, maar zij zullen priesters van God** Zie hiervan, gelijk ook van het volgende woord *koningen*, de verklaring Openb. 1:6, en Openb. 5:10. **en Christus zijn, en zij zullen met Hem als koningen heersen duizend jaren.**

7. En wanneer de duizend jaren zullen geeindigd zijn, Zie de aantekeningen hiervoren Openb. 20:3. **zal de satanas uit zijn gevangenis ontbonden** Grieks *bewaring.* worden.

8. En hij zal uitgaan Namelijk uit den afgrond, waarin hij tevoren gebonden was, om zich te voegen bij den antichrist, wien hij tevoren zijne macht had overgegeven en een tijdlang de gemeente van *Christus* alleen had verdrukt. **om de volken** Dit verstaan velen van de geestelijke verleiding, waardoor gehele volken meer en meer tot nieuwe afgoderij en heidens bijgeloof, hoewel onder enen anderen titel, zijn gebracht. Zie ook Openb. 9:20, enz. **te verleiden, die in de vier** Dat is, in de gehele wereld of in alle landen der wereld. Want van deze verleiding zijn weinig of geen gehele volken in Oosten of Westen, ten tijde van de wederloslating van den satan, en enigen tijd daarna, geheel vrij geweest. **hoeken der aarde zijn, den Gog en den Magog,** Sommigen verstaan

bij deze twee volken dezelfde volken, die in het voorgaande lid zijn genoemd. Doch het schijnt niet, dat al de volken op de vier hoeken der aarde hier Gog en Magog genoemd kunnen worden, maar dat het alleen een deel van die volken der aarde zijn, die behalve dat zij door den draak in zaken van den godsdienst zijn verleid tot hun verderf, ook door hem verleid en opgemaakt zijn tot een krijg, die in den tekst wordt verhaald. Welke nu deze Gog en Magog zijn, is verscheiden gevoelen. Doch met de zaak zelf en met de plaats Ezech. 38 en Ezech. 39, waarop deze profetie ziet, komt best overeen het gevoelen dergenen die zeggen, dat gelijk God bij Ezechiël het volk Israëls dat Hij beloofd had uit Babyionië te verlossen, voorzegt wat zwarigheden hun daarna in het heilige land, door de omliggende heidenen van Azië, Syrië en Egypte, die bij Ezechiël Gog en Magog worden genoemd, zouden overkomen, eer *Christus* in het vlees zou geopenbaard worden, waaruit God hen wonderbaar zou verlossen, gelijk in het eerste en tweede boek der Maccabeën is te lezen; dat zo ook na het einde van de duizend jaren, en loslating van den satan, voor de tweede komst van *Christus*, de Turken, Tartaren en Saracenen, die in de gewesten van Gog en Magog meest hun woonplaatsen hebben, met het overblijfsel van het antichristische rijk en christendom zouden bestrijden, en met zware oorlogen drukken, waaruit God hun wonderbaar zou verlossen, en die eindelijk ook door *Christus'* tweede komst zouden gedempt en nedergeslagen worden. **om hen te vergaderen tot den krijg; welker getal is** Zie hiervan breder Openb. 9:16, en vervolgens. **als het zand aan de zee.**

9. **En zij zijn opgekomen op de breedte der aarde, en omringden de legerplaats der** Zo wordt het christendom genoemd, omdat God zijn heiligen en getekenden daarin altijd heeft gehad, en tot het einde der wereld zal hebben, al is er grote verdorvenheid in den godsdienst en zeden van velen geweest; gelijk het volk Israëls *Gods volk* doorgaans wordt genoemd, en de stad

Jeruzalem *de heilige stad*, ook als zij in dezen zeer waren verdorven. Zie Jes. 1:3,21; Matth. 4:5; Luk. 19:46. **heiligen, en de geliefde stad; en er kwam vuur neder** Dit kan enigszins verstaan worden van veel buitengewone hulp, die God den christenen tegen de Turken en Tartaren heeft verleend, en gelijk te hopen is, nog verlenen zal, gelijk dergelijke wijze van spreken van Gog en Magog gebruikt wordt; Ezech. 38:22. Doch het kan ook verstaan worden van het laatste geweld dezer en dergelijke natiën, dat zij nevens den antichrist nog doen zullen, om de christenheid geheel uit te roeien, voor den laatsten dag, als *Christus* in Zijn laatste komst hen onverwacht op den hals zal komen, gelijk van het antichristische heirleger hiervoor Openb. 19:20 geprofeteerd is. En dit wordt ook uit de volgende verzen bevestigd. **van God uit den hemel, en heeft hen verslonden.**

10. **En de duivel, die hen verleidde, werd geworpen in den poel des** Dat is, in de hel, om daar eeuwig te blijven. Zie ook Openb. 19:20; Matth. 25:41; 1 Cor. 15:24. **vuurs en sulfers, alwaar het beest en de valse profeet zijn; en zij zullen gepijnigd worden dag en nacht in alle eeuwigheid.**

11. **En ik zag een groten** Gelijk de vorige gezichten met den uitersten dag zijn geëindigd, zo eindigt ook dit gezicht daarin. Die hier gezien wordt is *Christus*, een rechter der levenden en der doden, die in de wolken Zijn rechterstoel zal oprichten, gelijk Hij zelf betuigt Matth. 25:31. Zie ook Hand. 17:31. **witten troon, en Dengene, Die daarop zat, van Wiens aangezicht de** Dat is, majesteit en heerlijkheid. **aarde en de hemel wegvloten, en geen** Zie dergelijke wijze van spreken Openb. 6:14, en Openb. 16:20; waardoor de ondergang en verandering van hemel en aarde, die nu zijn, te kennen wordt gegeven; waarvan zie nadere en verscheidene verklaringen in de aantekeningen 2 Petr. 3:10. **plaats is voor die gevonden.**

12. En ik zag de doden, klein en groot, Dat is, van alle soorten en staten; hoewel sommigen dit ook van ouderdom en voorkomen verstaan. Doch hetgeen hier onvolmaakt is, zal dan volmaakt worden; 1 Cor. 13:10. **staande voor God;** Dat is, staande voor den troon of rechterstoel van *Christus*, 2 Cor. 5:10; waaruit blijkt dat *Christus* ook de waarachtige God is. **en de boeken werden** Namelijk der alwetendheid en voorzienigheid Gods, waarin ongetekend staat al het doen en laten der mensen. Zie degelijke Dan. 7:10; Mal. 3:16; en is een gelijkenis, genomen van het gericht der mensen, en handelingen onder grote prinsen, waar notitie of kennis wordt gehouden van alles. Zie Esth. 6:1. Anderen verstaan het van de boeken des gewetens van een ieder; hetwelk ook waar is, daar die zichzelf ook zal beschuldigen of ontschuldigen in dien dag. Zie Rom. 2:15,16. **geopend; en een ander boek werd geopend, dat des levens is; en de doden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hun werken.** Namelijk die zij in dit leven zullen gedaan hebben, hetzij goed of kwaad; gelijk Paulus daarbij voegt 2 Cor. 5:10; zie daar de verklaring.

13. En de zee gaf de doden, die in haar waren; en de dood en Door het woord *hel*, wordt door velen verstaan het graf, en door het woord *dood*, alle andere plaatsen, waar de dode lichamen verstrooid zouden mogen zijn; gelijk het vuur, de lucht, de vogelen en wreed gedierte vele lichamen hebben verslonden, die allen door Gods macht tevoorschijn gebracht zullen worden, waar zij ook zouden mogen zijn. Want, die alles uit niet heeft geschapen, zal ook gemakkelijk uit al de elementen der wereld de lichamen bijeen kunnen vergaderen, die ooit in de wereld zijn geweest. **de hel gaven de Of het graf. doden, die in hen waren; en zij werden geoordeeld, een iegelijk naar hun werken.**

14. En de dood en de hel Dit wordt òf van den duivel verstaan, die de macht des doods had, Hebr. 2:14, òf onder een oneigenlijke wijze van spreken, voor al

hetgeen dat enigszins bedroefd, of pijnlijk is; hetwelk uit de gehele wereld zal geweerd, en na dien tijd nergens dan in den eeuwigen poel des vuurs zal worden gevonden. **werden geworpen in den poel des vuurs; dit is de tweede dood.** Dat is, de eeuwige dood, zo genaamd, omdat Hij op den dood der zonde, wanneer de mensen zich daarvan niet bekeren, noodwendig volgt.

15. En zo iemand niet gevonden werd Zie hiervoor Openb. 20:12. **geschreven in het boek des levens, die werd geworpen in den poel des vuurs.**

Openbaring 21

1. En ik zag een Namelijk daarna, als het uiterste oordeel was gehouden; waarvan in het einde van Openb. 20 is gesproken. **nieuwen hemel** Dat is, een vernieuwden hemel en aarde, gelijk breder is aangetekend 2 Petr. 3:10. Sommige uitleggers verstaan dit ook van de nieuwe gestalte der Kerk van *Christus* in deze wereld, na de bekering der Joden, waarvan in Openb. 20 breder is gesproken. Doch dit gevoelen is daar weerlegd, en dat hier van de triomferende Kerk van *Jezus Christus* in den hemel wordt gesproken en van haar stand naar het uiterste oordeel, zal uit de gehele verklaring genoeg blijken, inzonderheid uit Openb. 21:4,22 en volgende, die op den stand der Kerk van *Christus* in deze wereld niet kunnen toegepast worden; gelijk ook meest al de rechtzinnige uitleggers het zo verklaren. **en een nieuwe aarde; want de eerste hemel, en de eerste aarde was voorbijgegaan,** Namelijk ten opzichte van hun tegenwoordigen stand, en voor zoveel zij den mensen dient, die hier een natuurlijk leven leiden, en ten opzichte van de ijdelheid, die zij om de zonde der mensen is onderworpen. Zie Rom. 8:19, enz. **en de zee was niet** Enigen menen hieruit, dat de zee door het vuur zal verteerd en uitgedroogd worden; zodat daarvan geen gebruik meer zal zijn. Maar dat de hemel en de aarde, vernieuwd en verheerlijkt zijnde, een algemene woonplaats der heilige engelen en zalige mensen altijd zal blijven, gelijk ook nu de

engelen soms op de aarde verschijnen, hoewel de hemel hun eigen woonplaats is; doch dit gevoelen is onzeker. **meer.**

2. En ik, Johannes, zag de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem, Hoewel de gemeente van *Christus* in het algemeen ook soms aldus genoemd wordt, gelijk te zien is Gal. 4:26; Hebr. 12:22, omdat Jeruzalem daarvan een figuur en voorbeeld was, zo wordt hier nochtans de triomferende Kerk van *Christus*, en de plaats harer woning zo genaamd, omdat dan in haar zal volmaakt worden, hetgeen in deze wereld aan haar was begonnen. Zie Ps. 132:14. **nederdalende** Niet dat de woonplaats der zalige gelovigen hiernamaals buiten den hemel zal zijn, want het tegendeel wordt betuigd Joh. 14:2,3; Filipp. 3:20; 1 Thess. 4:17. Maar dit wordt gezegd ten opzichte van het voorbeeld, of van het gezicht dat Johannes daarvan heeft gezien, en ten opzichte van de kracht, waardoor dit alles is teweeggebracht. Zie Hebr. 11:10, en Openb. 3:12. **van God uit den hemel, toebereid als** Namelijk gelijk in Openb. 19:7 gezegd is, dat zij als een bruid zich toebereidde, namelijk tegen *Christus'* komst; zo wordt hier gezegd, dat zij reeds toebereid was, dat is, ten volle versierd en verheerlijkt, om met *Christus* haar bruidegom eeuwig verenigd te blijven. Zie Ef. 5:27. **een bruid, die voor haar man versierd is.**
3. En ik hoorde een grote stem uit den hemel, zeggende: Ziet, de tabernakel Gods Dat is, de woning Gods; namelijk niet alleen met Zijn genade en Geest, gelijk hier op aarde in Zijn gemeente ook geschiedt, Joh. 14:23; 2 Cor. 6:16; maar ook met Zijn volkomene heerlijkheid en vreugde, als Hij zal zijn alles in allen, 1 Cor. 15:28; een figuurlijke wijze van spreken, genomen uit het voorbeeld van den tabernakel in het Oude Testament. Zie Lev. 26:11. **is bij de mensen, en Hij zal bij hen wonen, en zij zullen Zijn volk zijn, en God Zelf zal bij hen en hun God zijn.** Namelijk die hen van alle kwaad zal vrij maken en met alle goed, naar ziel en lichaam, zal doen overvloeien. Zie 1

Cor. 2:9, en 1 Cor. 13:12, en 1 Cor. 15:43; 2 Cor. 3:18; Filipp. 3:21.

4. En God zal alle tranen van Zie Jes. 25:8, en hiervoor Openb. 7:17. **hun ogen afwissen; en de dood zal Namelijk onder degenen die in dit hemels Jeruzalem wonen. Anderszins blijft de dood altijd in den poel des vuurs, waarin hij hiervoor Openb. 20:14 geworpen is. niet meer zijn; noch rouw, noch gekrijt, noch moeite zal meer Of arbeid. zijn; want de eerste dingen Namelijk van kruis en lijden der gelovigen, en van alle andere ellendigheden en moeiten van het tegenwoordige leven. zijn weggegaan.**
5. En Die op den troon zat, zeide: Ziet, Ik maak alle dingen nieuw. En Hij zeide tot mij: Schrijf, want deze woorden zijn waarachtig en getrouw.
6. En Hij sprak tot mij: Het is geschied. Of, *geweest, gedaan*; dat is, alles volbracht, wat voorzegd was door de profeten in het Oude, en door de apostelen in het Nieuwe Testament. Zie Openb. 16:17. **Ik ben de Alfa Zie hiervoor Openb. 1:8. en de Omega, het Begin en het Einde. Ik zal den dorstige Deze plaats heeft Johannes genomen uit de woorden van *Christus* in Zijn Evangelie Joh. 7:37; zie aldaar. geven uit de fontein van het water des levens voor niet. Dat is uit genade, zonder enige hunner verdiensten; Ef. 2:8.**
7. Die overwint, zal alles beerven; Dat is, de volheid van alle geestelijke en eeuwige goederen, naar ziel en lichaam. Zie Rom. 8:17,29; 1 Joh. 3:2. **en Ik zal hem een God zijn, en hij zal Mij een zoon zijn.**
8. Maar den vreesachtigen, Deze worden hier gesteld tegen degenen waarvan in Openb. 21:7 is gezegd, *dat zij overwinnen*, namelijk kloekmoedig en standvastig alle zwarigheden, die hun om de belijdenis van het Evangelie overkomen; zie Rom. 8:37. Deze *vreesachtigen* dan zijn die in den tijd der vervolging en verdrukking uit vrees afwijken; Matth. 13:21. **en ongelovigen, en**

gruwelijken, en doodslagers, en hoereerders, en tovenaars, of *venijngevers*. en afgodendienaars, en al den leugenaars, is hun deel in den poel, die daar brandt van vuur en sulfer; hetwelk is de tweede dood.

Zie Openb. 20:14.

9. En tot mij kwam een van de zeven
Namelijk die Johannes hiervoor Openb. 17:3 in de woestijn had gevoerd, en het oordeel der grote hoer had getoond; welke hem nu de bruid van *Christus* en het hemelse Jeruzalem toont, als een einde van alle gezichten. engelen, die de zeven fiolen hadden, welke vol geweest waren van de zeven laatste plagen, en sprak met mij, zeggende: Kom herwaarts, ik zal u tonen Dat is, de verheerlijkte gemeente van *Christus* met haar woonplaats. Zie hiervoor Openb. 19:7, waaruit blijkt, dat in dit gezicht niet alleen de heerlijkheid der plaats wordt getoond, waar de uitverkorenen altijd met *Christus* zich zullen verblijden; maar ook vooral de heerlijkheid der gemeente van *Christus* zelf, met hare eigenschappen, gelijk zij hiernamaals in den hemel zal zijn. **de Bruid, de Vrouw des Lams.**
10. En hij voerde mij weg in den geest
Dat is, in een vertrekking van zinnen, of in een gezicht. Zie Openb. 1:10. **op een groten en hogen berg,** Namelijk om vandaar dit hemelse Jeruzalem met al zijn gelegenheid te beter te kunnen zien; gelijk van het opperste van den berg Sion de stad Jeruzalem, die een voorbeeld hiervan was, allergeschiktst kon gezien worden; Ps. 24:3, en Jes. 2:2, enz. **en hij toonde mij de grote stad, het heilige Jeruzalem, nederdalende uit**
Zie hiervoor de aantekeningen op Openb. 21:2. **den hemel van God.**
11. En zij had de
Namelijk die haar overscheen en verheerlijkt, gelijk God zelf wordt gezegd een ontoegankelijk licht te bezitten; 1 Tim. 6:16. **heerlijkheid Gods, en haar licht was den** Of *glans*. **allerkostelijksten steen gelijk,**

namelijk als den steen Jaspis, blinkende gelijk kristal.

12. En zij had een groten
Hierdoor wordt de onverwinnelijke vastigheid en zekerheid van de verheerlijkte gemeente Gods in den hemel betekend, die door Zijn almachtigheid als een vaste muur rondom deze is en altijd zal blijven. Zie Zach. 2:5; Matth. 16:18. **en hogen muur, en had twaalf poorten,** Namelijk aan elke zijde drie poorten, gelijk in het volgende wordt verklaard. Waardoor te kennen gegeven wordt, dat alle gelovigen uit alle gewesten der wereld tot deze stad toegang zullen hebben; gelijk *Christus* ook spreekt Matth. 8:11. **en in de poorten twaalf engelen,** Namelijk tot trouwe wachters, dat in deze stad niet zou uit- of ingaan, dan hetgeen rein was, en daar behoorde; gelijk hierna verklaard wordt in Openb. 21:27, en gelijk van den ingang van het paradijs ook verhaald wordt; Gen. 3:24. **en namen daarop geschreven, welken zijn de namen der twaalf geslachten der** Of *stammen*; namelijk van het ware Israël Gods, uit alle geslachten der aarde uitverkoren, en bijeengebracht. Zie Rom. 11:26, en hiervoor, Openb. 7:4. **kinderen Israels.**
13. Van het oosten
Dit ziet niet op het uiterlijke Jeruzalem, dat op de ene zijde geen poorten had, daar die op een steilte lag; maar òf op het Jeruzalem van het Nieuwe Testament, dat Ezechiël ook zo heeft gezien, doch in mindere grootte, Ezech. 48:31; òf ook op het leger der Israëlieten in de woestijn, hetwelk vierkantig lag, en voor elken stam een poort had. Zie Num. 2:2, enz. **waren drie poorten, van het noorden drie poorten, van het zuiden drie poorten, van het westen drie poorten.**
14. En de muur der stad had twaalf
fondamenten, Namelijk van kostelijke stenen op of nevens elkander bekwamelijk gevoegd, gelijk Openb. 21:19,20 wordt verklaard. Waardoor te kennen gegeven wordt de leer der twaalf apostelen, welker uiterste hoeksteen is *Christus Jezus*, waarop

deze gemeente van *Christus* hier is gebouwd en in der eeuwigheid gebouwd zal blijven; gelijk Paulus getuigt Ef. 2:20. **en in dezelve de namen der twaalf** Een gelijkenis, zo het schijnt, genomen van het doen der werkmeesters aan grote gebouwen, die tot een zekere gedachtenis hun namen op de fundamentstenen plegen te graveren of te houwen. Zo wordt hier ook van de twaalf apostelen gesproken, omdat zij allen aan deze stad hebben gebouwd, en geen ander fundament hebben gelegd dan *Jezus Christus*; doch in verscheidene mate en luister, gelijk deze kostelijke stenen van verscheiden luister zijn, en gelijk Paulus ook van zichzelf en anderen spreekt; 1 Cor. 3:10,11. **apostelen des Lams.**

15. En hij die met mij sprak, had een **gouden rietstok**, Dit ziet op Ezech. 40:3, waar dergelijke afmeting van het nieuwe Jeruzalem en den tempel geschiedt, om te tonen dat hier alles naar Gods ordinantie en schikking zal toegaan. **opdat hij de stad zou meten, en haar poorten, en haar muur.**

16. En de stad lag vierkant, en Grieks *ligt vierhoekig*. Dit wordt zo gezegd, omdat deze figuur de allervaste en onbewegelijkste is. **haar lengte was zo groot als haar breedte. En hij mat de stad met den rietstok op twaalf duizend stadien;** Daar acht stadiën een Italiaanse mijl maken, en drie Italiaanse mijlen een uur gaans, zo belooft de grootte van deze muur in het rond vijfhonderd van onze mijlen of uren gaans. Waardoor te kennen gegeven wordt, dat de gemeente van *Christus* in den hemel zeer groot zal zijn; en nochtans zo dat hare eigen woonplaats, als een hemels paradijs, van andere plaatsen zal afgezonderd zijn en blijven. **de lengte, en de breedte, en de hoogte derzelve waren even gelijk.**

17. En hij mat haar muur op Dat is, de hoogte van den muur. **honderd vier en veertig ellen,** Grieks *cubiten*; elken *cubitus* genomen voor anderhalven vierkanten voet, makende tezamen twee honderd en zestien

vierkante voeten; een grote hoogte, rijzende uit twaalf maal twaalf met elkander vermenigvuldigd, een vierkant getal, naar het getal der twaalf apostelen, en der twaalf geslachten Israëls hier genoemd. Waardoor niet alleen de vruchtbaarheid of vermenigvuldiging der leden van *Christus* door de apostolische leer, maar ook de onbewegelijke vastigheid en zekerheid dezer gemeente in den hemel wordt te kennen gegeven. **naar de maat** Dat is, die de mens gewoon is te gebruiken, in wiens gedaante hier de engel Johannes is verschenen. **eens mensen, welke des engels was.**

18. En het gebouw van haar muur Jaspis; en de stad was zuiver goud, zijnde zuiver glas gelijk. Het aardse goud is in zichzelf niet doorzichtig, maar alleen blinkende en zuiver, maar dit goud heeft bovendien de eigenschap van zuiver glas, en wordt gevoegd bij den Jaspis en andere kostelijke stenen, die de een na den ander hier worden genoemd, om daardoor te kennen te geven, dat al de delen van het hemelse Jeruzalem, van binnen en van buiten, en al haar inwoners elk het zuiverst, heerlijkst, heiligst en aangenaamst zullen zijn, voor God en onder elkander, naar de mate der gaven van *Christus*.

19. En de fondamenten Namelijk waarop de muur gefundeerd was; waarvan zie hiervoor Openb. 21:14. van den muur der stad waren met allerlei kostelijk gesteente versierd. Het eerste fundament was Jaspis, het tweede Saffier, het derde Chalcedon, het vierde Smaragd.

20. Het vijfde Sardonix, het zesde Sardius, het zevende Chrysoliet, het achtste Beryl, het negende Topaas, het tiende Chrysopraas, het elfde Hyacinth, het twaalfde Amethyst.

21. En de twaalf poorten Deze poorten worden naar het getal der twaalf geslachten van Israël twaalf gesteld, gelijk Openb. 21:12 aangewezen is. En daardoor kunnen verstaan worden de menigte van alle getrouwe leraars en andere voorstanders der gemeente, die als

paarlen het gewone goud te boven gaan, en door wie als werktuigen Gods, naar het voorbeeld der twaalf apostelen, de ware Israëlieten zo van het Oude als van het Nieuwe Testament, in de gemeenschap der Kerk van *Christus* altijd zijn gekomen; zie 1 Cor. 3:8. **waren twaalf paarlen, een iedere poort was elk uit een paarl; en de straat der Of de markt, het plein;** waardoor gewoonlijk verstaan wordt, de plaats der stad, waar de bijeenkomsten der burgers, en ook het gericht gehouden wordt, welke hier ook *van zuiver goud en doorzichtig als glas* wordt gezegd, omdat alles vreedzaam, oprecht en zonder geschil onder de leden dezer gemeente zal toegaan. **stad was zuiver goud; gelijk doorluchtig glas.**

22. **En ik zag geen tempel in** Namelijk geen uiterlijken tempel, of tempelgewaad, gelijk het uiterlijke Jeruzalem gehad had, ook met goud en kostelijke stenen versierd; want zulks diende tot een figuur der toekomstige goederen; of diende ook om de prediking van Gods Woord, de sacramenten en anderen uiterlijken godsdienst te plegen, hetwelk dan alles zal ophouden, als zij allen van God alleen zullen geleerd zijn, Jer. 31:34, en Hijzelf alles in alles zal zijn; 1 Cor. 13:10, en 1 Cor. 15:28. **dezelve; want de Heere, de almachtige God, is haar Tempel, en het Lam.** Dat is, *Christus* zelf, die als waarachtig God met den Vader en Heiligen Geest der gemeente zal verheerlijken en alles in allen zijn.

23. **En de stad behoeft de zon** Namelijk om daardoor het onderscheid van dagen af te meten, omdat daar geen nacht zal zijn, maar een eeuwigdurend licht, gelijk Openb. 21:24 verklaart; noch ook om ons uitwendig te verlichten dewijl Gods heerlijkheid en Zijn ontoegankelijk licht, dat Hij bewoont, alle andere lichten zal verduisteren; zie deze plaats Jes. 60:19, waar dergelijke wordt geprofeteerd, niet alleen van de tijden van het Nieuwe Testament, vergeleken met de tijden van het Oude Testament, maar inzonderheid van de vervulling die hiernamaals zal geschieden. **en de maan**

niet, dat zij in dezelve zouden schijnen; want de heerlijkheid Gods heeft haar verlicht, en het Lam is haar Kaars.

24. **En de volken, die zalig worden, zullen in haar licht** Dat is, der heerlijkheid van de gehele gemeente ook deelachtig zijn, gelijk *Christus* zegt Matth. 8:11, dat zij met Abraham, Izaäk en Jakob zullen aanzitten in het koninkrijk Gods. **wandelen; en de koningen** Namelijk die gelovig zijn geworden. En deze woorden zijn ook genomen uit Jes. 60:3. **der aarde brengen hun** Niet dat deze koninklijke macht daar nog zal duren, want het tegendeel betuigt Paulus 1 Cor. 15:24; maar dat zelfs de koningen, die hier in grote heerlijkheid zijn geweest, hun deel ook zullen hebben in de heerlijkheid dezer gemeente, in zulk een mate als God hun zal gelieven mede te delen. **heerlijkheid en eer in dezelve.**

25. **En haar poorten** Deze wijze van spreken is ook genomen uit Jes. 60:11, en geeft te kennen, dat alle uitverkorenen daar altijd toegang zullen hebben, en dat zij in zulk een vrede en gerustheid zullen zijn, dat zij geen vijanden meer hebben te vrezen, noch iets dat hen of het hunne kan beschadigen. **zullen niet gesloten worden des daags; want aldaar zal geen nacht zijn.**

26. **En zij zullen de heerlijkheid en de eer der volken** Zie hiervoor Openb. 21:24. **daarin brengen.**

27. **En in haar zal niet inkomen iets, dat ontreinigt, en Of onreinheid bedrijft,** gelijk Paulus ook verklaart, 1 Cor. 6:9. **gruwelijkheid doet, en leugen spreekt; maar die geschreven zijn in het boek des** Dat is, die van eeuwigheid uit genade daartoe zijn verkoren, en in den tijd daartoe krachtig zijn geroepen en gebracht. Zie Rom. 8:29,30, en Openb. 13:8. **levens des Lams.**

1. En hij toonde mij een zuivere rivier

Hetgeen hier van deze rivier en den boom des levens verhaald wordt, is genomen bij gelijkenis van het paradijs, Gen. 2:10, en van het vernieuwde Jeruzalem; Ezech. 47:1, enz. En door deze rivier van het water des levens wordt verstaan de eeuwigdurende gelukzaligheid, die door de werking van den Heiligen Geest, en het aanschouwen van Gods aanschijn bij de uitverkorenen in het toekomstige leven, altijd overvloedig, vers en zuiver zal wezen en blijven. Zie hiervan ook Joh. 4:14, en Joh. 7:38, en hiervoor Openb. 2:7. **van het water des levens, klaar als kristal, voortkomende uit den troon** Dat is, uit het heerlijk aanschouwen van het aanschijn van God en van *Jezus Christus*. Zie Ps. 16:11; 1 Cor. 13:12; 1 Thess. 4:17; 1 Joh. 3:2. **Gods, en des Lams.**

2. In het midden van haar straat en of

plein, markt, gelijk Openb. 21:21. **op de ene en** Niet dat daar vele bomen gezien zijn, dewijl *Christus* deze boom des levens alleen is, maar dat zijn wortelen van onderen, en zijn takken van boven, langs de gehele rivier zich uitstrekken, gelijk hiervoren Openb. 2:7 te zien is; zie daar de nadere verklaring. **de andere zijde der rivier was de boom des levens,** Grieks *het hout.* **voortbrengende twaalf vruchten,** Dat is, de levendmakende kracht van *Christus'* verdiensten en Geest, die al het jaar door, dat is, in der eeuwigheid vers en krachtig is, om dit geestelijk leven, en deze zalige verkwikking voor de twaalf geslachten van het Israël Gods zonder enige verzwakking of verslapping, altijd te onderhouden. **van maand tot maand gevende zijne vrucht; en de bladeren des** Dit is ook genomen uit Ezech. 47:12; niet dat in dit eeuwige leven enige gebreken meer zullen zijn, maar dat de genezing van al de gebreken, die door *Christus'* verdiensten en Geest hier is geschied, aldaar in der eeuwigheid door deze kracht zal behouden en ongedeed bewaard worden, niet alleen voor de Israëlieten, maar ook voor alle gelovige volken. **booms**

waren tot genezing der heidenen.

Namelijk die zalig geworden zijn, gelijk hiervoor Openb. 21:24,26 is gesproken.

3. En geen vervloeking Of geen verbanning;

dat is, niet der vervloeking waardig, gelijk Openb. 21:27, *niets onreins, of dat onreinheid doet.* En dit schijnt ook genomen uit Zach. 14:11, waar van de tijden van het Nieuwe Testament zulks wordt voorzeggd; dat evenwel ten volle niet zou geschieden, dan als *Christus* Zijn dorsvloer zal hebben gezuiverd, en al het kaf in het vuur zal hebben geworpen, Matth. 3:12 en Matth. 13:40, enz. **zal er meer tegen iemand zijn; en de troon Gods en** Dat is, de heerlijkheid Gods en van *Jezus Christus*, als waar God en mens, zal die vervullen. Zie Openb. 21:22,23. **des Lams zal daarin zijn, en Zijn dienstknechten** Namelijk zo engelen als zalige mensen. Zie Openb. 7:15. **zullen Hem dienen;**

4. En zullen Zijn aangezicht

Dat is, Zijn majesteit en heerlijkheid, om deze deelachtig te zijn; gelijk van de engelen gezegd wordt, Matth. 18:10, en van alle gelukzaligen in den hemel; Matth. 5:8; 1 Joh. 3:2. **zien, en Zijn Naam zal** Namelijk als hem toebehorende en eigen zijnde en daarvan openlijk belijdenis doende; gelijk ook de hogepriester in het Oude Testament op zijn voorhoofd een gouden plaat droeg, waarop geschreven was: *de heiligheid des Heeren.* Zie hiervan nadere verklaring Openb. 3:12, en Openb. 14:1. **op hun voorhoofden zijn.**

5. En aldaar zal geen Zie Openb. 21:23,25.

nacht zijn, en zij zullen geen kaars noch licht der zon van node hebben; want de Heere God verlicht hen; en zij zullen als Want, hoewel alle gelovigen hier ook koningen en priesters zijn, Openb. 1:6, nochtans zullen zij eerst volkomen als koningen heersen, wanneer al hun vijanden en de dood zelf onder hun voeten zijn gebracht, en God in hen zal zijn alles in allen. Zie Rom. 16:20; 1 Cor. 15:28. **koningen heersen in alle eeuwigheid.** Grieks *in de eeuwigheden der eeuwigheden.*

6. En hij zeide tot mij: Deze woorden zijn getrouw en waarachtig; en de Heere, de God der heilige profeten, heeft Zijn engel gezonden, om Zijn dienstknechten te tonen, hetgeen haast moet geschieden. Zie hiervan de aantekeningen Openb. 1:1.

7. Zie, Ik kom haastiglijk zalig is hij, die de woorden der profetie dezes boeks bewaart. Dat is daarop wel let, en zichzelf wacht van hetgeen daarin verboden wordt, namelijk van gemeenschap te hebben met den draak, het beest en zijn aanhangers; en volgende hetgeen daarin wordt geboden en geprezen. Zie ook Openb. 1:3.

8. En ik, Johannes, ben degene, die deze dingen gezien en gehoord heb. En toen ik ze gehoord en gezien had, viel ik *neder*. Zie hiervan hetgeen aangetekend is op Openb. 19:10. om aan te bidden voor de voeten des engels, die mij deze dingen toonde.

9. En hij zeide tot mij: Zie, dat gij het niet *doet*; want ik ben uw mededienstknecht, en uwer broederen, der profeten, en

dergenen, die de woorden dezes boeks bewaren; aanbid God.

10. En hij zeide tot mij: Verzegel de Dat is, sluit ze niet op, en houd ze niet verborgen; maar openbaar ze voor allen, anders dan hiervoor Openb. 10:4 wordt bevolen, gelijk ook Dan. 8:26, en Dan. 12:4. De reden is, omdat hetgeen daar geopenbaard was, nog voor een tijd kon verborgen blijven, zonder nadeel voor Gods Kerk, totdat de vervulling die zou leren verstaan. Maar hier niet, omdat de vervulling van sommige dingen terstond zou beginnen, gelijk hetgeen Openb. 2 en Openb. 3 is geleerd, en omdat de gemeente van *Christus* van al deze zwaarigheden, die haar zouden overkomen, terstond diende gewaarschuwd, omdat zij zich daartegen in tijds nog mochten voorzien, en dat haar leden zich van de gemeenschap met den antichrist zouden wachten, wanneer zij zijn opkomst zouden gewaar worden, waarvan de verborgenheid toen reeds begon te werken; 2 Thess. 2:7. woorden der profetie dezes boeks niet; want de tijd is nabij.

11. Die onrecht doet, Hiermee wordt een tegenwerping voorkomen, die op Openb. 22:10 kon gemaakt worden, namelijk dat enigen deze openbaring, indien ze een ieder bekend gemaakt werd, zou misbruiken tot zorgeloosheid van het vlees of tot verbittering tegen de Kerk van *Christus*; waarop dit antwoord volgt gelijk Ezech. 2:3, en Dan. 12:10; door welke wijze van spreken geen toelating van kwaad te mogen doen wordt betekend, maar een zwaarder oordeel van God over zulken wordt gedreigd, gelijk *Christus* ook tot Judas zeide, Joh. 13:27: *Dat gij doet, dat doe haastelijk*. Zie ook 2 Cor. 2:15. dat hij nog onrecht doe; en die vuil is, dat hij nog vuil worde; en die rechtvaardig is, dat hij nog gerechtvaardigd Dat is, meer en meer zijn rechtvaardigheid uit de vruchten betone; gelijk Jak. 2:18,24 wordt verklaard. Want het woord *rechtvaardigen* wordt hier gesteld tegen *onrecht doen*, gelijk het woord *heilig worden* tegen het woord *vuil worden*.

worde; en die heilig is, dat hij nog geheiligd worde.

12. En zie, Ik kom haastiglijk en Mijn loon is met Mij, om een iegelijk te vergelden, gelijk zijn werk Namelijk hetzij goed of kwaad; gelijk hiervoor meermalen is beloofd en gedreigd; zie 2 Cor. 5:10. Waardoor te kennen gegeven wordt, niet enige verdienste, maar een genadige beloning der goede werken, en een rechtvaardige straf en vergelding der kwade. Zie Rom. 6:23; Ef. 2:8, enz. **zal zijn.**

13. **Ik ben de Alfa, en** Zo spreekt *Christus* van Zichzelf, als den Enigen en Eeuwigen God met den Vader en den Heiligen Geest, om Zijn standvastigheid en de almachtigheid in het uitvoeren van Zijn beloften en dreigementen te kennen te geven. Zie hiervan nader Openb. 1:8, en Openb. 21:6. **de Omega, het Begin en het Einde; de Eerste en de Laatste.**

14. **Zalig zijn zij, die Zijn geboden doen, opdat hun macht zij** Dat is, recht, lot, deel, om te mogen genieten de vruchten van den boom des levens; zie Openb. 22:2. **aan den boom des levens, en zij door de poorten mogen ingaan in de stad.** Namelijk van het nieuwe en hemelse Jeruzalem, dat tevoren is beschreven.

15. **Maar buiten zullen zijn** Namelijk buiten het hemels Jeruzalem, in den poel des vuurs, waarin zij door Gods rechtvaardig oordeel voor eeuwig zijn geworpen. Zie Openb. 19:15, en Openb. 21:8. **de honden,** Dat is, de razende vijanden en aanstokers van *Christus* en van het Evangelie, gelijk *Christus* die noemt Matth. 7:6, of die de waarheid eens beleden hebbende, weder tot hun uitpuwsel gekeerd zijn, gelijk Petrus ook zodanigen honden noemt; 2 Petr. 2:22. **en de tovenaars, Of venijngevers;** want beide betekent het Griekse woord. **en de hoereerders, en de doodslagers, en de afgodendienaars, en een iegelijk, die de leugen liefheeft,** Namelijk hetzij tegen het derde of tegen het negende gebod; waarbij alle meinedige, ontrouwe, dubbele

mensen en bedriegers van hun naasten verstaan worden. **en doet.**

16. **Ik, Jezus, heb Mijn engel gezonden om ulieden deze** Namelijk den engelen of herders en opzieners der zeven gemeenten, en door u aan uw gemeenten, en voorts aan alle herders en gemeenten in de wereld. Zie Openb. 1:11, en Openb. 2:1, enz. **dingen te getuigen in de Gemeenten. Ik ben de Wortel en** Zie hiervan Openb. 5:5. En *Christus* wordt hier zo genoemd, ten opzichte van Zijn menselijke natuur, die van David afkomstig is; Matth. 1:1; Rom. 1:3. **het geslacht Davids, de blinkende Morgenster.** Namelijk die alle andere sterren in licht te boven gaat. En *Christus* wordt hier zo genoemd, omdat Hij het licht is der wereld; en door Zijn kennis alles ter zaligheid verlicht. Zie Joh. 1:9, en Joh. 8:12. Zelfs ook ten opzichte van het hemelse Jeruzalem, waar noch zon noch maan zal zijn, maar de nacht dezer eeuw voorbij zijnde, *Christus* met den Vader en Heiligen Geest het volkomen licht zal zijn van alle uitverkorenen, gelijk de morgenster is in den morgenstond. Zie hiervoor Openb. 2:28, en Openb. 21:2; 2 Petr. 1:19.

17. **En de Geest en** Dat is, verwekt in de harten van alle gelovigen zulke bewegingen en gebeden, met onuitsprekelijk zuchten, gelijk Paulus spreekt Rom. 8:23,26. **de Bruid zeggen:** Dat is, de gehele gemeente van *Christus*, ook zelfs die naar de ziel in den hemel triomfeert, wenst naar deze laatste komst, om met ziel en lichaam met *Christus* verenigd en verheerlijkt te worden. Zie Luk. 21:28; Openb. 6:10,11. **Kom! En die het hoort,** Namelijk met een gelovig hart. **zegge: Kom! En die dorst heeft,** Dat is, die met ernst en met gevoel van zijn gebrek hiernaar begerig is. **kome; en die wil,** Namelijk door de genade van den Heiligen Geest, die het willen en volbrengen in ons werkt, Filipp. 2:13; dat is, een ieder die daartoe lust heeft. **neme het water** Dat is, worde deelachtig deze hemelse genade en vertroosting, naar de belofte hiervoor Openb. 21:6 voorgesteld. **des levens om niet.** Dat is, uit genade, alleen uit kracht van

Christus' verdienste en voorspraak. Zie Jes. 55:1; Rom. 3:24,25; Ef. 2:8.

18. Want ik betuig aan een iegelijk, die de woorden der profetie dezes boeks hoort: Indien iemand tot deze dingen toedoet, God zal hem toedoen de plagen, die in dit boek geschreven zijn.
19. En indien iemand afdoet van de woorden des boeks dezer profetie, God zal zijn deel afdoen Namelijk dat hij zou menen te hebben. Want dat geen van die in het boek des levens waarlijk beschreven zijn, worden uitgedaan, blijkt hiervoor Openb. 13:8, en Openb. 21:27. **uit het boek des levens, en uit de heilige stad, Namelijk van het hemelse Jeruzalem, gelijk hiervoor Openb. 22:14. en uit hetgeen in dit boek geschreven is.**
20. Die deze dingen Namelijk *Jezus Christus*, gelijk hiervoor uit Openb. 22:16 blijkt, en uit de woorden zelf, die niet den engel maar *Christus* toekomen. **getuigt, zegt: Ja, Ik kom haastiglijk. Amen. Ja, kom, Heere Jezus!** Dit zijn de woorden van Johannes, die nu tot den uitersten ouderdom gekomen zijnde, ook zijn verlangen betuigt naar de komst van *Christus*, en naar de verlossing en verheerlijking aller gelovigen.
21. **De genade van onzen** Dit besluit komt overeen met het besluit van meest al de zendbrieven der apostelen, omdat deze profetie bij wijze van een zendbrief aan de gemeenten wordt gericht. **Heere Jezus Christus zij met u allen. Amen.** Dit woord is ook een slot, niet alleen van de gebeden, maar ook van de zendbrieven van Johannes en van de andere apostelen, om de vastheid en zekerheid van alles, wat tevoren geschreven en verhandeld is, te kennen te geven; gelijk Openb. 22:20 ook zodanige betekenis vereist van dit woord *Amen*.